

Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016

Sofie Kjendlie Selvaag, Vegard Gundersen, Gørill Danielsen,
Line Camilla Wold

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Kortrapport

Dette er en enklere og ofte kortere rapportform til oppdragsgiver, gjerne for prosjekt med mindre arbeidsomfang enn det som ligger til grunn for NINA Rapport. Det er ikke krav om sammendrag på engelsk. Rapportserien kan også benyttes til framdriftsrapporter eller foreløpige meldinger til oppdragsgiver.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016

Sofie Kjendlie Selvaag
Vegard Gundersen
Gørill Danielsen
Line Camilla Wold

Selvaag, S. K., Gundersen, V., Danielsen, G. & L. C. Wold. 2017
Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016. -
NINA Rapport 1371. 77 s.

Lillehammer, juni 2017

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-3092-6

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Vegard Gundersen

KVALITETSSIKRET AV

Øystein Aas

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Jon Museth (sign.)

OPPDRAAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Nasjonalparkstyret Ånderdalen nasjonalpark

OPPDRAAGSGIVERS REFERANSE

Brukerundersøkelse

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Ingve Birkeland

FORSIDEBILDE

Ånderdalen. Foto: Vegard Gundersen

NØKKEWORD

Norge, Troms

Ånderdalen nasjonalpark

Friluftsliv

Brukerundersøkelse

Spørreundersøkelse

Ferdselsregistreringer

KEY WORDS

Norway, Troms

Outdoor recreation

Visitor survey

Questionnaire

People counting

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Sluppen

7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

NINA Oslo

Gaustadalléen 21

0349 Oslo

Telefon: 73 80 14 00

NINA Tromsø

Framsenteret

9296 Tromsø

Telefon: 77 75 04 00

NINA Lillehammer

Fakkeltgården

2624 Lillehammer

Telefon: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Selvaag, S. K., Gundersen, V., Danielsen, G. & L. C. Wold. Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016. - NINA Rapport 1371. 77 s.

Sommeren 2016 ble det gjennomført en brukerundersøkelse i Ånderdalen nasjonalpark i Troms fylke. Gjennom selvregistreringskort i svarkasser utplassert ved to innfallsporter, to ferdselstasjoner på utvalgte stier og en oppfølgende web-basert spørreundersøkelse, ble bruken i området kartlagt. Det ble samlet inn gyldige svar fra 525 brukere i kassene og svar fra 51 respondenter i etterundersøkelsen. Representativiteten mellom undersøkelsene var god, men få svar i etterundersøkelsen ga noe usikkerhet i noen av svarfordelingene. De to lokalitetene som ble undersøkt ble valgt fordi de har ulik karakter og kan tenkes å dekke opp forskjellig bruk og brukere. Hovedinnfallsporten til nasjonalparken ligger på østsiden i Tranøybotn ved Hyttekroa og har tilrettelagt parkeringsplass. Den andre innfallsporten som ble undersøkt befinner seg ved Gjeska på vestsiden av nasjonalparken. Her er det færre forbindelser til omlandet og få overnattings- og parkeringsmuligheter.

Indikatorsettet i tabellen under viser noen av variablene som ble kartlagt. Her ser vi at de besøkende i stor grad er utlendinger (64%), og det er en relativt lik andel av personer som er på dags- eller flerdagstur. Det er vært mange er førstegangsbesøkende (76 %) og dette er det høyeste som er målt i norske nasjonalparker. Dette har stor betydning for hvordan man møter de besøkende med tilrettelegging og informasjon. De fleste går en fottur langs merkede stier og både interessen for, og den faktiske bruken av området, er i stor grad knyttet til enkelt turfriluftsliv, og til en viss grad høstingsfriluftsliv for en del lokale brukere. Natur- og villmarksopplevelse og kontemplative verdier, som det å føle frihet, samt fred og ro, er viktige motiver til å besøke Ånderdalen.

Indikatorsett som viser nøkkeltall om de besøkende i Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016 som hadde hovedinnfallsporten fra Tranøybotn (Hyttekroa) som utgangspunkt for sin tur.

*Purismeinndelingen er gjort på bakgrunn av spørreskjemaene oversatt til engelsk og tysk.

ÅNDERDALEN NASJONALPARK

Antall respondenter 2016: 491

Andel nordmenn (n=479)	36	Andel som går utenfor sti (n=480)	1
Andel førstegangsbesøkende (n=479)	76	*Andel lav-purister (n=228)	55
Andel som er på dagstur (n=437)	57	*Andel mellom-purister (n=228)	37
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=263)	4	*Andel høy-purister (n=228)	8
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager) (n=186)	2,5	Andel som overnatter i nasjonalparken (n=487)	24
Andel som er med på organisert tur (n=488)	2	Kvinneandel (n=484)	52
Andel som går bare på sti (n=480)	86	Andel som går alene (n=457)	10
Andel som går både på og utenfor sti (n=480)	13	Andel som går med barn under 15 år i følge (n=486)	13

I denne undersøkelsen ble det for utenlandske brukere (tysk/engelsk skjema) kartlagt purisme-grad (folks preferanse for tilrettelegging og treffe andre). Over halvparten setter pris på høy grad av tilrettelegging, men dette er likevel en lav andel sammenlignet med andre verneområder. Det er fra tidligere studier kjent at utlendinger er mindre positive til tilrettelegging enn nordmenn og dataene indikerer at det samme er tilfelle i Ånderdalen. Brukerne oppgir at de stort sett er fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv i Ånderdalen, men det blir samtidig nevnt en del elementer som kan forbedres. Bedre merking og skilting av stier er av tiltakene som nevnes hyppigst. Noen av de besøkende oppgir at de opplevde noe negativt på turen, for det meste gjelder dette ulike former for slitasje og trengsel.

Når det gjelder tilgang til informasjon er det spesielt kart, turforslag og beskrivelser av attraksjoner de besøkende etterspør. Brukerne foretrekker at informasjonen enten er tilgjengelig når de

er hjemme eller ved innfallsportene. Informasjonstavler, brosjyrer ved innfallsportene og internett er foretrukne kanaler.

Ferdselstillingene viser at hovedbruken i området foregår fra juni til september. Den romlige bruken av området er i stor grad begrenset til merkede stier og umerkede tråkk, men det er svært få av turistene som går utenfor sti. Både antallet innsamlede selvregistreringskort og ferdselsregistreringene viser at bruken er desidert størst i den østre delen av parken, ved innfallsporten i Hyttekroa. Kunnskapen om bruk i andre områder enn de som er målt, baserer seg i stor grad på tidligere erfaringer og lokalkunnskap.

Bruken og brukernes preferanser er for en stor del forenlig med forvaltningsmål og tiltak forvaltningen har utført og ønsker i området. Etablering av ny infrastruktur og nye attraksjoner vil ha stor kanaliseringseffekt i Ånderdalen, og vil raskt ta i bruk av spesielt mange utlendinger og førstegangsbesøkende. Kunnskapen som nå er innhentet gir, sammen med kunnskap om for eksempel sårbarhet, kulturminner, vegetasjon, gode bakgrunnsdata for å kunne etablere en forvaltningsplan og besøksstrategi for Ånderdalen nasjonalpark. I tillegg vil resultatene fra undersøkelsen kunne fungere som et viktig referansegrunnlag for området i framtiden.

Sofie K. Selvaag, Fakkeldgården 2624 Lillehammer, Sofie.Kjendlie@nina.no
Vegard Gundersen, Fakkeldgården 2624 Lillehammer, Vegard.gundersen@nina.no
Line C. Wold, Fakkeldgården 2624 Lillehammer, line.wold@nina.no

Abstract

Selvaag, S. K., Gundersen, V., Danielsen, G. & L. C. Wold. Visitor survey in Ånderdalen National Park -summer 2016 - NINA Report 1371. 77 s.

In the summer of 2016 we carried out a user survey in Ånderdalen National Park in Troms county, Norway. A questionnaire placed in self-registration boxes at two entrance points, traffic counters on selected paths and a web-based survey were used to examine the use. In all, 525 respondents answered the questionnaire and we could use 51 replies from the web-based survey. The latter was representative to the self-registration sample in regards to the comparative variables, but small sample can give uncertainty in some of the questions. The two sites examined were chosen because they have different characteristics and may cover different use and users. The main entrance point to the national park is on the east side of Tranøybotn at Hyttekroa and has a large parking lot. The second location that was examined is at Gjeska on the west side of the national park. Here there are fewer connections to the surrounding area and few possibilities of accommodation and parking.

The set of key-indicators in the table below show some of the variables mapped. The visitors are mainly foreigners (74%). Many are first-time visitors and it is a relatively equal proportion of people on a daytrip or multi-day trip. Most people hike along marked paths, and both the interest in and the actual use of the area, are largely linked to hiking and harvesting outdoor activities. Having a nature and wilderness experience, together with contemplative values, such as tranquility, peace and the feeling of freedom, were the most important motives for visiting the area.

Percentage distribution of different variables concerning visitors in Ånderdalen national park summer 2016 that used the main gate from Tranøybotn (Hyttekroa) as an entrance point for their visit. *The purism scale is made on the basis of the English and German questionnaires.

ÅNDERDALEN NATIONAL PARK			
Number of respondents 2016: 491			
Norwegians (n=479)	36	Mainly of marked trails (n=480)	1
First-time visitors (n=479)	76	*Low-purists (n=228)	55
Day trip (n=437)	57	*Mid-purists (n=228)	37
Durability day trip (mean hours) (n=263)	4	*High-purists (n=228)	8
Durability multiple days trip (mean days) (n=186)	2,5	Overnight stay within the national park (n=487)	24
Organized trips (n=488)	2	Women (n=484)	52
Mainly following marked trails (n=480)	86	Walking alone (n=457)	10
Using both marked and unmarked trails (n=480)	13	Children less than 15 yrs. of age participating in the group (n=486)	13

In this report, the purism scale (an indication of preferences for different kinds of physical facilitation and tolerance for meeting other people in an imagined ideal area) was made on the basis of the foreign visitors (German/English questionnaire). Over half of the visitors to Ånderdalen appreciate a high degree of facilitation, but this is still a low proportion compared to other protected areas in Norway. From earlier studies, it is known that foreigners are less positive about facilitation than Norwegians, and the data indicate that Norwegian users in Ånderdalen want a higher degree of facilitation. Visitors are mainly satisfied with the facilitation for outdoor recreation in Ånderdalen, however many still point out elements that can be improved. More signposts and better marking of trails are most commonly mentioned measures. Some visitors stated that they had experienced negative behavior or elements, mostly this was various forms of wearing of the vegetation and crowding of people.

In terms of access to information, the visitors especially request maps, hiking suggestions and descriptions of attractions. Visitors prefer to obtain such information either at home, or at the

entrance points to the park. Information boards, brochures in self-service machines (at entrance points) and internet are the preferred channels for information.

The traffic count data indicate that most of the use takes place from June to September. The spatial use of the area seems to be quite varied. Both the number of collected self-registration cards and counter traffic counts indicates that the eastern part, at the main entrance Hyttekroa, is the most visited area. At the same time, only two entrances were measured, so a relatively small area of the national park was covered. Thus, the knowledge concerning this topic, is broadly based on previous experience and local knowledge about the area.

The use and user preferences are largely consistent with management objectives, measures that the management has carried out and how they want to develop the area further. The knowledge gathered through the visitor survey will together with knowledge of vulnerability, vegetation and cultural heritage, provide a solid knowledge base to be used in establishing a management plan and visitor strategy for Ånderdalen national park. In addition, these results could serve as an important reference base for the area in the future.

Sofie K. Selvaag, Fakkeltårnen 2624 Lillehammer, Sofie.Kjendlie@nina.no
Vegard Gundersen, Fakkeltårnen 2624 Lillehammer, Vegard.gundersen@nina.no
Line C. Wold, Fakkeltårnen 2624 Lillehammer, line.wold@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	5
1 Innledning.....	9
2 Metode	12
2.1 Spørreskjemaer i selvregistreringskasser	12
2.2 Selvregistreringskasser i Ånderdalen	14
2.3 Automatiske ferdselstellere	17
2.4 Etterundersøkelse	20
2.4.1 Representativitet etterundersøkelse versus selvregistreringskort	20
2.4.2 Analyse og fremstilling av data	21
3 Resultater	22
3.1 Indikatorsett for Ånderdalen nasjonalpark	22
3.2 Hvor mange brukere/besøkende	22
3.3 Generelle trekk ved de besøkende	23
3.3.1 Kjønn, alder, utdanningsnivå, bosted	23
3.3.2 Friluftslivserfaring og friluftslivsinteresse	26
3.3.3 Turfølget	27
3.3.4 Tidligere besøk og kjennskap til Ånderdalen	28
3.3.5 Brukernes motiv for å besøke Ånderdalen	30
3.3.6 Idealområde og purisme	32
3.4 Bruken av området	34
3.4.1 Romlig bruk	34
3.4.2 Bruk av sti og terreng	36
3.4.3 Sesongbruk	37
3.4.3.1 Besøk i Ånderdalen sommer/høstsesong	37
3.4.3.2 Besøk i Ånderdalen siste år	42
3.4.4 Type bruk	42
3.4.5 Tid i nasjonalparken og overnatting	44
3.5 Ånderdalen som besøksmål	46
3.6 Informasjon og bruk av sosiale media	47
3.6.1 Informasjonsinnhenting og foretrukket informasjon	47
3.6.2 Bruk av sosiale media	49
3.7 Opplevelse av dagens tilstand i Ånderdalen	49
3.7.1 Ånderdalen som nasjonalpark og villmarksområde	49
3.7.2 Tilretteleggingen for friluftsliv	50
3.7.3 Forstyrrende opplevelser	51
3.7.4 Synspunkt på forvaltning og tilrettelegging	52
3.8 Sammenligning av innfallsportene Gjeska og Hyttekroa	54
3.8.1 Bosted/nasjonalitet	54
3.8.2 Tidligere besøk	55
3.8.3 Purisme	56
3.8.4 Kvinneandel og barn i turfølget	57
3.8.5 Turlengde og andel som overnatter i verneområdet	57
3.8.6 Bruk av sti og terreng	58
4 Oppsummering	59
5 Referanser	63

Forord

Med bakgrunn i den nye merkevare- og besøksstrategien for norske nasjonalparker og store verneområder, bestilte Nasjonalparkstyret i Ånderdalen nasjonalpark en undersøkelse for å innhente informasjon om bruk og brukerne i verneområdet. Undersøkelsen ble gjennomført sommeren 2016 og besto av spørreundersøkelse blant de besøkende til området og kvantitative tellinger med ferdselsteller på utvalgte stier. Denne rapporten oppsummerer funnene fra undersøkelsene som ble gjort.

Brukerundersøkelsen ble gjennomført som et samarbeid med mastergradsstudenter ved NMBU (Norges miljø- og biovitenskapelige universitet), nasjonalparkforvalter for Ånderdalen og NINA. Mastergradsstudent Gørill Danielsen ved NMBU har gjennomført undersøkelsen inkludert spørreskjema, ettersyn av svarkasser og punsjing av data. Fjelltjenesten monterte svarkassene og i samarbeid med Statens Naturoppsyn monterte de og drifta ferdselstellerne. NINA har fungert som rådgivende konsulent i denne prosessen, og har bistått med utstyr. NINA har hatt ansvar gjennomføring av den internettbaserte etterundersøkelsen, samt analyser og rapportering av begge undersøkelsene. Vi takker Nasjonalparkstyret for oppdraget og for samarbeidet med nasjonalparkforvalter Ingve Birkeland. Samarbeidet med Birkeland har vært viktig for lokalkunnskapen, definere innfallsporter og med utplassering og ettersyn av utstyret i felt. Vi takker også andre som har bistått i gjennomføringen av feltarbeidet og for de som har tatt seg tid til å svare på undersøkelsen i nasjonalparken og via internet.

Lillehammer, Juni 2017

Vegard Gundersen
Prosjektleder

1 Innledning

Formålet med denne rapporten er å beskrive karaktertrekk ved de besøkende til Ånderdalen nasjonalpark og å beskrive bruksmønsteret i området. Informasjonen skal videre kunne benyttes av nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvaltningen for å kunne vurdere tiltak i forbindelse med besøksstrategi for området. En ambisjon er at forvaltningen med bakgrunn i økt kunnskap om bruk av verneområdet vil være bedre egnet til å prioritere forvaltningstiltak og utarbeide en god besøksstrategi.

Ånderdalen ligger på den sørlige halvdel av øya Senja i Troms fylke og ble vernet i 1970. Etter den tid har vernearealet blitt utvidet to ganger og dekker i dag et område på 125 km². Det er Statskog SF som er største grunneier. Nasjonalparken representerer nord-norsk kystnatur og området er viktig for biologisk mangfold og består for en stor del av høyfjell, daler med furuskog og myr, samt vann og vassdrag. Det er urskogpreget furuskog i dalen på østsiden innover til Åndervatnet og mer snaufjell i den vestre og nordre delen av nasjonalparken. Det finnes en god del vann og elver i området og det er registrert rundt 200 karplantearter og 90 fuglearter, hvor flere hekker i området, blant annet storlom (*Gavia arctica*) og kongeørn (*Aquila chrysaetos*).

Ånderdalen brukes mye og er et viktig område i friluftslivssammenheng, men det finnes relativt lite dokumentert kunnskap om bruk og brukere i nasjonalparken. Tidligere undersøkelser tyder på at Ånderdalen har rundt 3000-4000 besøkende i året og en god del av brukerne er innom i forbindelse med toppturer. Toppturismen på Senja har generelt økt de siste årene, blant annet til fjelltoppene Istind og Kvænan, som delvis ligger innenfor nasjonalparkgrensen. Ånderdalen nasjonalpark er generelt lite tilrettelagt sammenlignet med andre nasjonalparker i Norge og det naturvennlige, enkle friluftslivet er innlemmet som en del av verneformålet for området. Det er flere innfallsporter som er utgangspunkt for turer i nasjonalparken og de mest brukte er Hyttekroa i Tranøybotn, sti fra Gjeska eller tursti fra Kaperdalen. Bruken er for det meste knyttet til tradisjonelt friluftsliv: fot- og skiturer og jakt/fangst/fiske. Man kan blant annet fiske laks, sjørøret og sjørøye i Ånderelva som ligger på østsiden av nasjonalparken.

Det er et relativt lite, men velbrukt stinett i området spesielt på østsiden, og flere av stiene er merket – noen også med røde T'er. DNT-turløypa Senja på langs går gjennom hele nasjonalparken fra Istind i nord til Olaheimen i sør og til denne er det flere merkede tilkopplingsløyper. Det er i overkant av 50 km merket stinett i Ånderdalen nasjonalpark og i tillegg så er det en del andre stier som brukes sporadisk og som forvaltningen har valgt å ikke merke. Åndervatnet er et kjent turmål i området og inn i kjerneområdet av nasjonalparken. Spesielt er stien fra Hyttekroa til rasteplassen ved Åndervatnet populær å gå. Disse turrutene er mye brukt og spesielt der stiene går i myr og gjennom fuktige partier er det registrert slitasje på vegetasjonen. Også i Gjeskelia er det i dag en del vegetasjonsslitasje på grunn av økt ferdsel. For å redusere slitasjen i området er det lagt ned klopper i de fuktigste områdene fra Hyttekroa til Åndervatnet og stein er lagt om til sørsiden av Sør-Kapervatnet. Det er ingen vintermerkede løyper i nasjonalparken.

Formålet med Ånderdalen nasjonalpark er:

- å bevare et stort og tilnærmet urørt naturområde med opprinnelig furuskog, bjørkeskog og et fjell- og fjordlandskap som er karakteristisk for ytre deler av Troms. Landskapet og naturmiljøet med dyre- og plantelivet skal bevares.

- å bevare et naturområde med samiske og andre kulturminner.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Sør-Senja reinbeitedistrikt bruker Ånderdalen nasjonalpark som helårsbeite for tamrein og i rein-driftsloven og verneforskriften står det at nasjonalparken skal benyttes til dette og at ivaretagelse av naturgrunnlaget er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Nasjonalparken er et viktig næringsgrunnlag for reindriften og disse interessene skal ivaretas. Det er rundt 600 tamrein som bruker området og det er knyttet noe konflikt mellom denne bruken og ulovlig kjøring av snøskuter, løshunder i båndtvangsperioden og økt bruk av hundekjøring innover i Ånderdalen. Nasjonalparken har gamle kulturhistoriske spor som gjenspeiler bruken av området. Det er dårlig parkeringsmuligheter i Gjeska og mange parkerer og camper i Gjeksebotn hvor det er viktige og fredete kulturminner. Et av verneformålene til Ånderdalen nasjonalpark er å bevare et naturområde med samiske og andre kulturminner. På tiltaksplanen for 2014 er ny parkeringsplass prioritert. Ved Hyttekroa i Tranøybotn er det etablert en parkeringsplass med informasjonsskilt og benker. Det er også planlagt å legge til rette for en universelt utformet sti/vei på cirka 2,5 km fra parkeringsplassen ved Hyttekroa og inn mot nasjonalparkgrensen. Denne blir merket sommeren 2017. Dette vil gjøre nasjonalparken lettere tilgjengelig samtidig som man får kanalisert ferdsel til ønskede områder og redusert slitasjen på vegetasjonen.

Det finnes enkelte overnattingsmuligheter i form av naust og buer i nasjonalparken, men området har ingen turisthytter. Ved Åndervatnet er det en nybygd oppsynsbu og en nyrestaurert gamle som er åpne for allmennheten og har 2-3 sengeplasser. I Gjeskedalen finnes det også en gamle og det planlegges og etableres en gamle, gapahuk og toalett ved Tranøybotn. Det er gode teltmuligheter langs med turløypene i nasjonalparken. I randområdet i øst ligger Tranøybotn camping som leier ut hytter og er et utgangspunkt for turer inn i nasjonalparken. Ved rasteplassen ved Åndervatnet er det også etablert en bål plass med benker, vedskjul og det er vurdert å bygge en utedo i tilknytning til rasteplassen. Den nærmeste DNT-hytta er Senjabu, en ubetjent hytte, som ligger rundt en og en halv mil nord for nasjonalparkgrensen. Det finnes et fåtall privateide hytter innenfor nasjonalparken og disse ligger ved Selfjordbotn og vest for Sør-Kapervatnet. Det finnes et begrenset tilbud av organiserte aktiviteter som kan knyttes til området i form av skoleklasser, DNT og andre aktiviteter. Enkelte bedrifter guider og i tillegg arrangerer nasjonalparkstyret aktivitetsdager som fugleturer, fisketurer og markering av nasjonalparkdag. Basecamp Senja har gjennomført guidede turer i Ånderdalen og Hamn i Senja ønsker og har søkt om å guide i nasjonalparken. Det er også en god del utenlandske firmaer som guider selv i nasjonalparken, hovedsakelig tyske og finske selskap. Det vanligste er at utenlandske turister kommer i leiebil og i små grupper. Sázzá Senja natur- og kultursenter er bla. besøkssenter for nasjonalparken og alle verneområdene på Senja. Forvaltningen jobber nå aktivt med å få senteret autorisert som Senja naturhus. I tilknytning til senteret er det flere bedrifter under etablering som satser på opplevelsesbasert reiseliv; samiske opplevelser, sykling, padling, ski m.m. Senja camping, Skatvik camping, Frovåg havfiske og Senja Mountain lodge driver også med turisme i nærheten av nasjonalparken. Folkehøyskolen *69 grader nord* i Malangen bruker også parken relativt mye.

Når det gjelder sykling og ridning så står det i verneforskriften at dette kun er lov på godkjente traseer i forvaltningsplanen. Ånderdalen nasjonalpark har i dag ingen godkjente traseer for dette. Nasjonalparkstyret mener at nasjonalparken ikke er egnet for slik ferdsel grunnet sårbar natur, og da spesielt store myrområder som lett kan ta skade. Dette gis det innspill om til Fylkesmannen/Miljødirektoratet i det pågående arbeidet med å endre forskriftene for å åpne opp for slik ferdsel. Nasjonalparkstyret har aktivt jobbet for tilrettelegging av sykkelstier i randsonen og i nærområdene til nasjonalparken. Dette har Troms fylkeskommune og Gjensidigestiftelsen støttet og det vil våren/sommeren 2017 tilrettelegges og merkes et relativt stort stinett utenfor nasjonalparken i nordre del av Tranøy kommune.

Åndervatnet sentralt i nasjonalparken og er et viktig turmål for mange. Foto: Vegard Gundersen

2 Metode

Brukerundersøkelsen i Ånderdalen baserer seg på to ulike metodiske tilnærminger: spørreundersøkelser blant brukerne og bruk av automatiske ferdselstellere langs utvalgte stisegment.

Spørreundersøkelsen var todelt og besto av et kortfattet svarskjema som ble fylt ut av brukere mens de var i området (selvregistrering), og en mer omfattende internett-basert undersøkelse i etterkant av besøket. I selvregistreringsundersøkelsen (kasseundersøkelsen) ble respondene bedt om å oppgi e-postadresse dersom de var villig til å delta i en mer omfattende undersøkelse om sin bruk av Ånderdalen. Tematikk og spørsmål både på selvregistreringskort og i etterundersøkelsen tok hensyn til hva som har blitt gjort av undersøkelser i andre verneområder tidligere, samtidig som det i studien har vært fokus på å videreutvikle et godt sett med spørsmål. Denne tilnærmingen gjør det mulig å, til en viss grad, sammenligne resultater fra brukerundersøkelsen i Ånderdalen med allerede eksisterende resultater fra andre norske verneområder, og senere med områder det per dags dato pågår lignende undersøkelser i. Slike omfattende sammenligninger er imidlertid utenfor mandatet til dette oppdraget. For enkelte temaer vises likevel noen komparative resultater.

Arbeidet med utarbeidelse av både spørreskjemaer, valg av lokaliteter for plassering av kasser med selvregistreringskort og tellere, og utplassering av utstyr ble gjort i samarbeid mellom mastergradsstudent Gørill Danielsen, nasjonalparkforvalter i Ånderdalen, Fjelltjenesten/Statens Naturoppsyn og NINA. Når det gjelder lokalisering av hvor utstyret skulle monteres er også lokal kunnskap fra lokalkjente benyttet. Nasjonalparkforvalter og mastergradsstudent Gørill Danielsen har videre hatt ansvar for tilsyn av utstyr mens det har vært utplassert og i drift, og innsamling og punsjing av data. NINA har hatt ansvar for den vitenskapelige delen med gjennomføring av internettundersøkelse, analyse av data og rapportering.

2.1 Spørreskjemaer i selvregistreringskasser

NINA har tidligere gjennomført tilsvarende undersøkelser i en rekke norske verneområder (se f.eks. Andersen m. fl. 2010, Wold m.fl. 2012, Vistad m.fl. 2014, Andersen & Gundersen 2016, Gundersen m.fl. 2013a, Gundersen m.fl. 2013b, Gundersen m.fl. 2013c) og metodikken er således vel utprøvd. Selvregistreringskasser med kortfattet spørreskjema er en forholdsvis ressurs-effektiv metode der en får samlet inn data for større områder og over lang tid. Svarkassen ble plassert ved de to viktigste innfallsporten til Ånderdalen.

Faktorer som spiller inn ved eksakt plassering av selvregistreringskassene er stikryss, synlighet fra parkeringsplass, underlag etc. Kassene plasseres vendt mot stien slik at de lett vil fange oppmerksomheten til en person som kommer langs stien. Metoden har noen svakheter. Den største er forutsetningen om at ferdselen er forutsigbar og følger linjer (stier/veier), og brukere som går utenfor sti/vei fanges derfor ikke opp i like stort omfang. En annen svakhet er bortfallsprosenten (dvs. andelen som passerer kassen uten å svare på undersøkelsen) som kan være relativt stor (se f.eks. Fredman m.fl. 2009). Våre erfaringer i tilsvarende områder viser at bortfallsprosenten er svært varierende uten at man har helt klare svar på hvorfor det er slik. Vi vet at førstegangsbesøkende og tilreisende har ganske stor svarprosent, mens lokale og folk som søker villmarksopplevelse i mindre grad svarer på undersøkelsen (Kaxrud Wilberg 2010, Vistad 1995). Underrepresentasjon av lokale vil være ganske lik i de områdene som svarkasemetoden blir gjennomført, og metoden er egnet til å sammenligne mellom områder. Lokalbefolkningen blir underrepresentert rent volummessig, men det vil likevel være slik at de lokale som har svart i undersøkelsen er ganske representative for populasjonen lokalbefolkning (Kaxrud Wilberg 2010). Lokalbefolkningen utgjør i de fleste nasjonalparker en ganske lav andel av totalt besøkende til nasjonalparken, gjerne 4-8 %, men unntak finnes blant annet i Forollhogna nasjonalpark (33 %).

Kassen er festet på stolper slik at den blir hengende i syns-/brysthøyde og ble plassert godt synlig og tett på sti/vei. En plakat utenpå kassen oppfordrer passerende til å stoppe og fylle ut et selvregistreringskort. Kassene åpnes ved å «vippe» ned fronten slik at fronten blir skriveplate (se **Figur 1**). Inne i kassene er det informasjon om undersøkelsen og selvregistreringskort på språkene norsk, engelsk og tysk, i tillegg til penner/blyanter/blyantspisser. Selvregistreringskortet besto av 11 spørsmål og et kart der respondenten ble oppfordret til å tegne inn ruta vedkommende hadde eller planla og ferdes langs (se vedlegg 1). De 11 spørsmålene omhandler formål og karakteristika ved turen, hvor en fikk informasjon om Ånderdalen og hva en mener om tilretteleggingstiltak og det å møte folk (se ytterligere beskrivelse under), foruten bakgrunnsdata om brukeren (kjønn, alder, poststed). Som nevnt over ble det også spurt etter e-post adresse i den henseende å sende ut en mer omfattende spørreundersøkelse (se vedlegg 2).

I tillegg til stedsspesifikke spørsmål, blir respondentene i selvregistreringsundersøkelsen bedt om å svare i forhold til en generell kontekst, for å få et bedre inntrykk av hvem de ulike brukerne er når det gjelder eventuelle ønsker om tilrettelegging og trivsel/mistrivsel med mye/lite folk i deres «idealområde»: «*Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs-/fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt «idealområde» for en slik tur.*». Respondentene blir bedt om å ta stilling til åtte utsagn, på en skala fra 1 *Svært negativ*, via 4 *Nøytralt* og til 7 *Svært positivt*. De åtte utsagnene er:

Vil det være positivt eller negativt for deg:

- ... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker
- ... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker
- ... at det finnes merkede stier i området
- ... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området
- ... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr
- ... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området
- ... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen
- ... at du kan gå milevis uten å møte et menneske

Poenget er å få fram hvor brukerne ligger på den såkalte «purismeskalaen» - en skala som går mellom «lav-purist» (trives best med god tilrettelegging og mye folk) og «høg-purist» (trives best med lite tilrettelegging og lite folk). Ved å snu svarskaalen på de sju første variablene og så summere svarene på alle åtte spørsmålene (for de som har besvart alle åtte) og deretter dele på åtte, så finner vi en «gjennomsnittsholdning» til fysisk tilrettelegging og det å møte andre mennesker i turområdet. Skårverdien ligger mellom 1 og 7, der 7 er den mest høg-puristiske verdien. Gjennomsnittsholdningen er altså uttrykk for folks «purisme-grad», og vi sorterer mellom lav-purist (1-3,5), mellom-purist (3,51-4,49) og høg-purist (4,5-7) – se Vistad & Vorkinn (2012).

I spørreskjema for Ånderdalen var det de som svarte på spørreskjemaene som var oversatt til engelsk og tysk som fikk disse 8 spørsmålene. Det norske spørreskjemaet hadde byttet ut to av spørsmålene med mer spesifikk spørsmål om tilrettelegging i området. Spørsmålene *at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området* og *at du kan gå milevis uten å møte et menneske* ble byttet ut med *at det finnes tilgjengelig informasjon om natur, kulturminner og historier om området du går i før du starter turen eller under turen* og *at det er opparbeid parkeringsplass der turen starter*. Dette gjør at vi ikke kan beregne en generell purismeskår fra Ånderdalen, men vi kan i stedet analysere svarene respondentene har gitt på hvert enkelt spørsmål.

Spørreskjemaet inneholder i tillegg sentrale spørsmål om hvem brukerne er, tidligere erfaring fra området, den aktuelle bruken/turen, hvor de fikk informasjon om nasjonalparken m.m. Med utgangspunkt i spørreskjemaet er det i tillegg utarbeidet et indikatorsett som sier noe om de viktigste karaktertrekkene ved brukerne (se **Tabell 1**). Da det ofte kan være variasjoner i disse indikatorene for ulike innfallsporter, vil dette indikatorsettet brukes for å vise forskjeller og likheter mellom ulike innfallsporter. I denne sammenheng er det nødvendig å ha i bakhodet at det på lokaliteten Gjeska ble samlet inn få svar, slik at det er knyttet stor usikkerhet rundt prosentfordelingene. Tilfeldigheter kan med andre ord spille inn på Gjeska p.g.a. lav svarprosent.

Tabell 1 Indikatorsett som viser karaktertrekk ved brukerne (basert på data fra selvregistreringskort samlet inn ved to av innfallsportene til området)

ÅNDERDALEN NASJONALPARK			
Antall innsamlede skjema 2016: 525			
Andel nordmenn		Andel som går utenfor sti	
Andel førstegangsbesøkende		Andel lav-purister	
Andel som er på dagstur		Andel mellom-purister	
Varighet dagstur (gj.snitt timer)		Andel høy-purister	
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager)		Andel som overnatter i nasjonalp.	
Andel som er med på organisert tur		Kvinneandel	
Andel som går bare på sti		Andel lokalt bosatte	
Andel som går både på og utenfor sti		Andel som går med barn under 15 år i følge	

Figur 1. Selvregistreringskasse (ikke fra Ånderdalen). Foto: Vegard Gundersen

2.2 Selvregistreringskasser i Ånderdalen

Det ble utplassert 2 selvregistreringskasser (og 2 ferdselsteller) i Ånderdalen nasjonalpark (se boks under og kart i **Figur 2**). Den ene selvregistreringskassen var plassert på østsiden av nasjonalparken ved den mest brukte innfallsporten, Hyttekroa. Denne kassen var plassert noe etter at stien har begynt fra parkeringsplassen. Den andre kassen var plassert på vestsiden av nasjonalparken ved Gjeska med en gang stien begynte. Ved å plassere kassene her ønsket man å fange opp hovedbruken, som er på østsiden av nasjonalparken og inn mot Åndervatnet. Ved å også ha en selvregistreringskasse på vestsiden kan man også registeret og se på brukere som potensielt skiller seg ut fra de besøkende som hovedsakelig besøker Ånderdalen. En vil aldri kunne fange opp alle tenkelige startsteder/stier som fører inn i et området, men hovedhensikten er å dekke opp de viktigste, slik at en fanger opp så mye som mulig av den bruken som er. Det er et spørsmål om man burde ha satt ut flere svarkasser på innfallsportene inn mot Ånderdalen

nasjonalpark. Men når vi fikk inn så svarskjemaer fra Gjeska, må vi anta at de innfallsportene som ikke er dekket opp av svarkasser hadde fått enda færre svar. Lokalisering av kassene ble gjort i samarbeid med mastergradsstudent Gørill Danielsen og nasjonalparkforvalter, og vi mener at vi har klart å fange opp den største bruken i området på en god måte. Den lokale kunnskapen som finnes hos nasjonalparkforvalter og eventuelt andre lokalkjente er viktig i denne sammenheng.

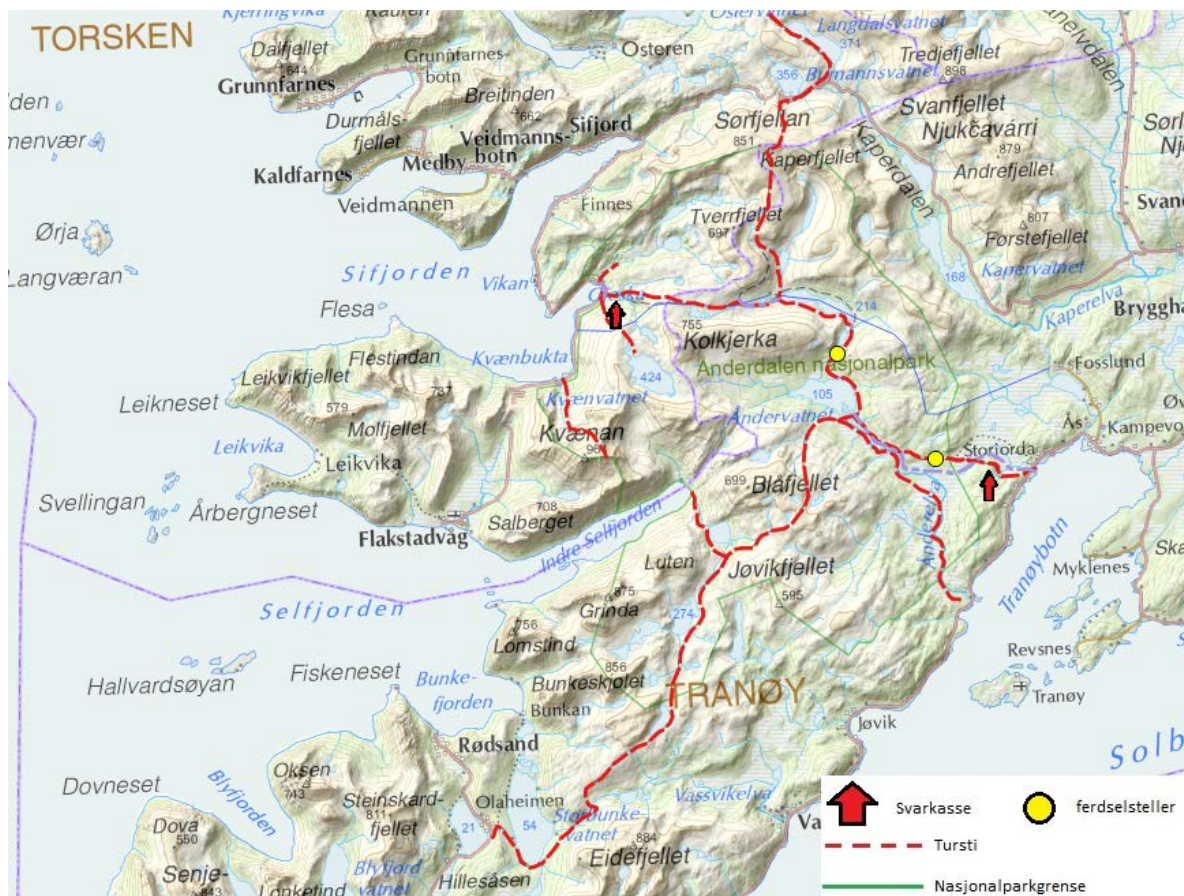
Tabell 2. Detaljerte beskrivelser av de to lokalitetene som inngår i undersøkelsen.

LOKALITETER MED SELVREGISTERINGSKASSER

(ved lokalitet merket * var det også utplassert ferdselsteller)

1 Hyttekroa*: Stien her starter på parkeringsplass med informasjonsskilt om nasjonalparken og benker ved Hyttekroa i Tanøybotn på østsiden og utenfor verneområdet. Stien går nord/vestover inn i Ånderdalen og er merket. Selvregisteringskassen var plassert etter at stien har tatt en dreining i nordlig retning. Stien forsetter så vestover igjen til den møter på den T-merkede stien som går på langs gjennom hele nasjonalparken. Disse første kilometrene går i flatt og lett skogsterreng. I de våteste partiene er det lagt ut klopper. Stien går opp en skrent rett før krysset som ligger ved en elv og til venstre går stien ned mot Ånderelva og følger elva opp til vatnet. Herfra kan man også velge å følge stien sørover mot Olaheimen, men dette er mindre populært, eller til Bumannsvatnet nordover på DNT-stien. Stien til høyre går direkte opp til Åndervatnet. Dette er en relativt tydelig og godt brukt sti på om lag 6 km.

2 Gjeska: Denne innfallsporten befinner seg på nordvestsiden av nasjonalparken og på nordsiden av Kvænbukta. Det er dårlig med parkeringsmuligheter der og mange som bruker denne innfallsporten parkerer og camper i Gjeksebotn. Stien starter like før broen over elva fra Kolkjerkevatnet nest innerst i Giska i Sifjorden. Det er her selvregisteringskassen var plassert. Turen går bratt opp langs elva og forbi fosser, deretter er det moderat stigning og lettgått terreng østover forbi fjelltoppen Kolkjerka. Deretter går stien ned mot Kapervatnet hvor man møter «Senja-stien» som går på langs i nasjonalparken. Den t-merkede stien svinger så sør og nedover til Åndervatnet. Turen er ca. 12 km lang.

Figur 2. Kart med lokaliteter der utstyr (selvregistreringskasser=røde piler og tellere=gule sirkler) var utplassert.

Tabell 3. Liste over lokaliteter med selvregistreringskasser og tellere i Ånderdalen sommeren 2016 og antall respondenter som besvarte selvregistreringsundersøkelsen. Se **Figur 2** for kart som viser lokalitetene. Selvregistreringskassene sto ut fra 1.juli til 1.oktober og tellerne noe lenger.

Lokalitet	Selvregistreringskasse	Antall respondenter (N)	Teller
1. Hyttekroa	X	503	X
2. Gjeska	X	22	
3. Litfjellet			X
Totalt	2	525	2

Det var nasjonalparkforvalter sin oppgave å informere og innhente samtykke fra Statskog før utplassering av utstyret i felt. Det ble ikke gjennomført bortfallstudie i Ånderdalen, det vil si at vi ikke kartla noen form for data om de som valgte å passere selvregistreringskasser uten å fylle inn selvregistreringskort. Dette kan gjøres for å se om det er systematiske forskjeller mellom de som svarer og de som ikke gjør det, men vi baserer oss på kunnskap om dette fra andre undersøkelser (se Fredman m.fl. 2009, Kaxrud Wilberg 2010, Vistad 2005 for mer informasjon om bortfallsstudier). I lokale medier ble det informert om prosjektet og spesielt lokalbefolkningen ble oppfordret til å besvare undersøkelsen. Svarkassene ble ettersatt jevnlig av masterstudent Gørill Danielsen. Ettersynet inkluderte tømning og etterfylling av selvregistreringskort, i tillegg til å ettersete plakater, informasjon og materiell var på plass. Begge svarkassene fungerte godt den tiden de sto ute.

Totalt ble det samlet inn 525 selvregistreringskort i løpet av perioden 1.juli til 1.oktober. Der flere har fylt inn kort sammen har vi valgt å bruke svaret gjeldende for 1 person og ikke ganget opp med alle personene i gruppen. I de fleste tilfellene er det to som har fylt inn sammen. Alle respondenter under 15 år er utelatt fra analysene. I analysene er selvregistreringskortene fra hovedkassen «Hyttekroa» brukt. Respondentene fra selvregistreringskassen ved Gjeska er brukt i rapporten for å sammenligne brukerne ved disse to lokalitetene. Totalt er 491 respondenter/brukere inkludert i hovedanalysene (12 personer var yngre enn 15 år) og 513 respondenter/brukere i sammenligningen av innfallsportene. Data fra skjemaene er lagt inn i Excel av mastergradsstudent Gørill Danielsen. Dette følger standard prosedyre. Dataene er deretter importert til analyseprogrammet SPSS (se f.eks. Field (2009)).

2.3 Automatiske ferdselstellere

Automatiske ferdselstellere ble benyttet på den klart mest brukte stien i Ånderdalen som går fra Hyttekroa til sørsiden av Åndervatnet og stien som går på nordsiden av Åndervatnet. Statens Naturoppsyn har benyttet to *EcoCounter tellere* (se **Figur 3**). Telleren består av en sensor som reagerer på infrarød stråling (varme) og registrer dermed varmen når noe levende passerer sensoren. Videre består tellerne også av batteri og minnekort (som er samlet i en boks) som er koblet sammen med sensoren med en ledning. Tellerne står ute hele sesongen og det etterses at de henger der de skal og at alt ser ok ut. Data ble lastet ned først på slutten av sesongen. Sensorene har en rekkevidde på 4 meter, men alle sensorer ble montert slik at de maksimalt var 2 meter fra stien. For å sikre gode telle-data monteres sensoren i en høyde på ca. 1 meter over bakken, fortrinnsvis et sted der stien er smal. Gjennom høydeplasseringen unngår en telling av lavere dyr, f.eks. hunder og sauer, men også små barn vil da passere uten å bli telt. Ved å velge en plassering der stien er smal unngår en at personer går ved siden av hverandre – noe som kan medføre under-telling. Feilmargen for EcoCounter-teller er fra leverandør oppgitt å være maksimalt 5 % (Vistad m.fl. 2014). For sistnevnte har NINA også gjort egne tester som viser det samme (Andersen m.fl. 2014). For ytterligere beskrivelse av utfordringer ved plassering av tellere se Wold m.fl. (2014).

Figur 3. *Ecocounter combo teller med telleverk, GSM modem, batteri og sensor. Foto: Vegard Gundersen*

Tellerne i Ånderdalen ble montert etter standard instruks ved siden av stien slik at sensoren står vannrett over stien (se prinsipp **Figur 4**). Telleren har en rekkevidde på 4 meter. Sensor og teller kamufleres slik at folk ikke skal få øye på utstyret og dermed endre atferd som vil påvirke tellerresultatet. Ledningen skjules og batteri/minnekort-boks kamufleres eller graves ned i bakken. Telleren ved Hyttekroa står langs T-merka sti og det er ingen skiløype som går forbi telleren vinterstid. Telleren registrerer dermed kun ferdsel på barmark.

Figur 4. Prinsippfoto av ferdselsteller montert på trestamme og sensorene som peker vinkelrett over stien. Sensoren er i dette tilfelle skjult med never. Foto: Vegard Gundersen

Telledata er gått igjennom manuelt for å vurdere kvaliteten på dataene. Det er sett på hvilken tid på døgnet de registrerte passeringene har forekommet, hvorvidt fordelingen for sesongen er sannsynlig ut i fra eksisterende kunnskap om bruk av området og hvordan registreringene ved de ulike tellepunktene relaterer seg til hverandre. Åpenbare feildata (svært høye tall) er slettet og erstattet med gjennomsnittstall for respektive ukedag – beregnet på bakgrunn av resterende telledata. Det var for hele perioden 2013 til 2016 i alt 4 dager som hadde feiltellinger og disse ble korrigert etter fast metode som tar utgangspunkt i tall fra dagene før og etter:

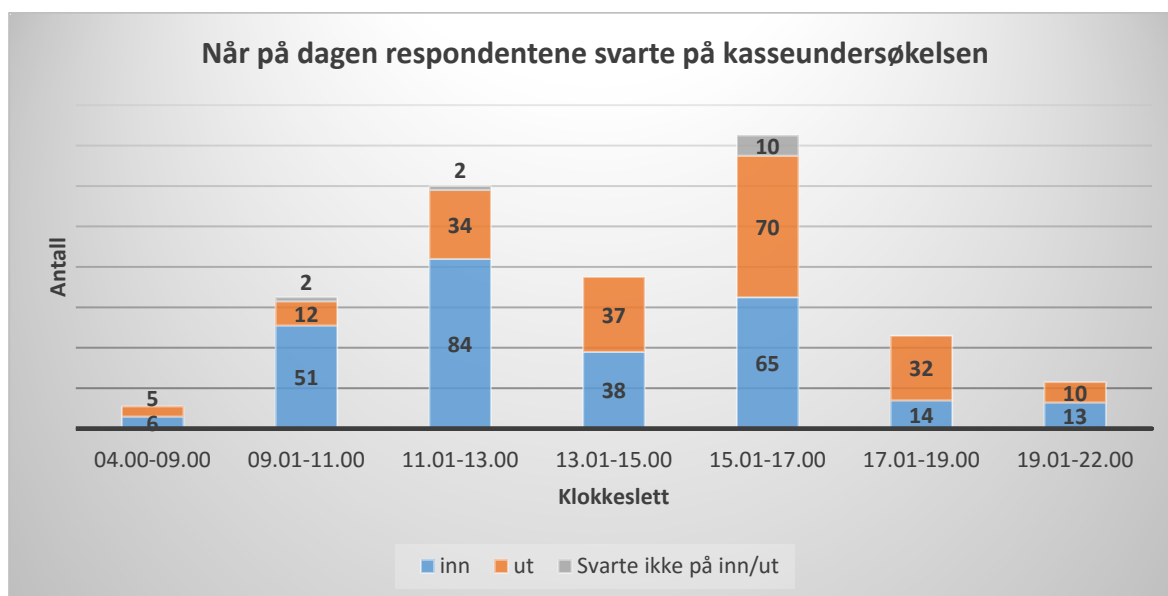
29. sept. 2015, 369 passeringer er korrigert til 11
 1. november, 590 passeringer er korrigert til 5
 19. jan 2017, 372 passeringer er korrigert til 0
 17. feb 2017, 134 passeringer er korrigert til 0

Ut fra ferdselstelleren ved Hyttekroa og svarkassen er det regnet ut svarprosent for de som gikk der i det aktuelle tidsrommet. Ferdselstellere registrere passeringer og det er sannsynlig at de fleste har gått frem og tilbake på den samme stien. Dermed er passeringer inn i parken brukt som utgangspunkt for svarprosenten. Noen kan ha gått ut igjen av nasjonalparken andre steder og svarprosenten tenkes reelt å være noe lavere enn **Tabell 4** viser.

Tabell 4. Svarprosent basert på automatisk teller og respondenter på kasseundersøkelsen ved sti ved hovedinnfallsporten «Hyttekroa» til Ånderdalen nasjonalpark.

Måneder	Svarprosent
Juli	23,00
August	33,49
September	14,09
Totalt	23,64

Figur 5. viser når på dagen respondentene svarte på kasseundersøkelsen ved Hyttekroa. De fleste svarte i tidsrommet mellom 11.00-13.00 og 15.00 og 17.00. Naturlig nok er en høyere andel på vei inn i området i tidsrommet før klokken 13.00 og en høyere andel er på vei ut etter dette tidspunktet på dagen. 58 % av respondentene svarte på vei inn i nasjonalparken.

Figur 5. Når på dagen respondentene svarte på kasseundersøkelsen ved hovedinnfallsporten og om de var på vei inn eller ut av Ånderdalen (n=485).

2.4 Etterundersøkelse

I selvregistreringsundersøkelsen ble det samlet inn totalt 114 e-postadresser. En oppfølgende etterundersøkelse ble sendt ut til disse. Undersøkelsen ble opprettet i den web-baserte løsningen Surveyxact (www.surveyxact.no). Etterundersøkelsen inneholdt en rekke mer detaljerte spørsmål enn det som var inkludert på selvregistreringskortet.

Spørreskjemaet i etterundersøkelsen følger et «standard-skjema» som ble benyttet i 5 andre områder samme år. Skjemaet er en revidert versjon av etterundersøkelser som er gjennomført i andre naturområder og nasjonalparker tidligere, både av NINA og andre aktører (se f.eks. Vorkinn 2016, Vistad m.fl. 2014, Andersen & Gundersen 2016, Andersen m.fl. 2010, Gundersen m.fl. 2013A). Av de 114 e-postene var 54 adresser ugyldige, slik at utvalget utgjorde 60 respondenter. Svarprosenten var 85 det vil si at 51 respondenter besvarte etterundersøkelsen. Sammenlignet med andre undersøkelser er dette en meget høy svarprosent, og vi er veldig fornøyd med dette. Men fordi antallet som besvarte etterundersøkelsen er lavt bør fordelingene fra dette utvalget anses som indikatorer og at disse resultatene lese med forbehold om dette. Tilfeldigheter vil kunne spille inn, spesielt med svarfordelinger, fordi det er få respondenter. Man bør være oppmerksom på at forskjeller kan virke noe større/mindre enn de faktisk ville vært om utvalget hadde vært litt større. Vi mener likevel at resultatene som fremkommer gir en pekepinn om de faktiske forhold.

2.4.1 Representativitet etterundersøkelse versus selvregistreringskort

Med mindre en gjennomfører gode bortfallsstudier vil en ikke kunne vite eksakt hvor godt selvregistreringskortene faktisk representerer de besøkende i området på en fullgod måte. En bortfallsstudie undersøker de samme variablene som er på selvregistreringskortene blant de som ikke velger å svare i selvregistreringskassene. Bortfallsstudier i andre områder har blant annet vist at lokalbefolkningen i mindre grad velger å fylle inn selvregistreringskort (Kaxrud Wilberg 2010, Vorkinn og Andersen 2010). Dette er heller ikke et ukjent fenomen for oss som jobber med brukerundersøkelser i felt, vi vet at lokale brukere i mindre grad opplever at selvregistreringskort og spørreskjemaer om området angår dem.

Representativiteten i etterundersøkelsen sammenlignet med selvregistreringskortene vises i Tabell 5. De sammenfallende variablene for begge undersøkelsene var kjønn, alder, nasjonalitet/bosted, og tidligere besøk.

Tabell 5. Representativitet: etterundersøkelsen sammenlignet med selvregistreringsundersøkelsen for sammenlignbare variabler

	Selv.reg.undersøkelse	Etterundersøkelse
Alder, gjennomsnitt	46 (n=473)	46 (n=50)
Kvinneandel	52 % (n=484)	40 % (n=50)
Andel nordmenn	36 % (n=479)	43 % (n=51)
Andel lokalt bosatte	12 % (n=480)	18 % (n=51)
Andel førstegangsbesøkende	76 % (n=479)	69 % (n=51)
Gjennomsnittlig antall somre/vintre	5 (n=108)/9 (n=51)	8 (n=14)/11 (n=10)

Andel nordmenn i har økt noe i etterundersøkelsen, fra 36 % til 43 %, og dermed har andel utlendinger sunket tilsvarende. Lokalbefolkningen (kommunene Torsken, Berg, Tranøy, Lenvik) er i noe større grad representert i etterundersøkelsen og blir således ikke ytterligere underrepresentert i etterundersøkelsen, noe en ofte ser i slike undersøkelser (Vorkinn 2016). Dette kan henge sammen med at andelen førstegangsbesøkende synker noe og er ca. 7 % lavere i etterundersøkelsen. Dette er også gjenkjennbart fra andre områder. Forskjellen er dog ikke veldig stor. Aldersgjennomsnittet er likt i undersøkelsene, mens tidligere bruk av området variere noe,

spesielt gjelder dette for gjennomsnittlige antall besøkte somre. Utvalgsstørrelsen for dette spørsmålet er lavt for etterundersøkelsen og skal ikke tillegges for mye vekt. Kjønnssfordelingen endres en del fra selvregistreringsundersøkelsen til etterundersøkelsen. Mens kjønnssfordelingen var nær 50/50 i kasseundersøkelsen var kvinneandelen sunket med 12 % til 40 i etterundersøkelsen. At det er færre kvinner som besvarer etterundersøkelsen er noe en også har erfart fra andre områder (se f.eks. Vorkinn 2016)

Vi har valgt å ikke vekte presentasjonen av datamaterialet fra etterundersøkelsen. Å vekte data innebærer å gi noen respondents svar større betydning (eksempelvis kunne vi valgt å la kvinners svar telle noe mer enn menns svar, for å speile kjønnssfordelingen i selvregistreringsundersøkelsen. En slik vekting gjøres selvsagt med unik koeffisient – laget for det spesifikke tilfelle – for å gjenspeile den opprinnelige fordelingen på en korrekt måte). Vi mener at representativiteten gjennomgående er grei og at skjevhetene ikke vil være altfor store, basert på funnene i Tabell 5. At kjønnssfordelingen er ulik i de to undersøkelsene utgjør slik vi vurderer det den største utfordringen – her er forskjellen i prosentfordelingen større. Fordi det totale antallet respondenter i etterundersøkelsen er lite, mener vi det å vekte dataene kan tilføre ytterligere usikkerhet. Vi har derfor valgt å presentere alle data fra etterundersøkelsen uvektet.

2.4.2 Analyse og fremstilling av data

Rådata fra selvregistreringsundersøkelsen og den web-baserte etterundersøkelsen ble importert til SPSS og alle analyser ble gjennomført her. Figurer er laget i Excel. Respondenter under 15 år er ikke inkludert i fremstillingene/analysene. Dette utgjorde 12 stykker i selvregistreringsundersøkelsen og ingen i etterundersøkelsen (fordi de er luket i selvregistreringsundersøkelsen).

3 Resultater

3.1 Indikatorsett for Ånderdalen nasjonalpark

Indikatorsettet for brukerne i Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016 vises i **Tabell 6**. Funnene blir presentert noe mer utdypende lengre ned i kapittel 3.

Tabell 6. Nøkkeltall om de besøkende i Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016 som hadde hovedinnfallsporten fra Tranøybotn (Hytttekroa) som utgangspunkt for sin tur. *Purismeinndelingen er gjort på bakgrunn av spørreskjemaene oversatt til engelsk og tysk¹.

ÅNDERDALEN NASJONALPARK			
Antall respondenter 2016: 491			
Andel nordmenn (n=479)	36	Andel som går utenfor sti (n=480)	1
Andel førstegangsbesøkende (n=479)	76	*Andel lav-purister (n=228)	55
Andel som er på dagstur (n=437)	57	*Andel mellom-purister (n=228)	37
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=263)	4	*Andel høy-purister (n=228)	8
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager) (n=186)	2,5	Andel som overnatter i nasjonalparken (n=487)	24
Andel som er med på organisert tur (n=488)	2	Kvinneandel (n=484)	52
Andel som går bare på sti (n=480)	86	Andel som går alene (n=457)	10
Andel som går både på og utenfor sti (n=480)	13	Andel som går med barn under 15 år i følge (n=486)	13

3.2 Hvor mange brukere/besøkende

Det ble som nevnt i kapittel 2.2 samlet inn svar fra totalt 503 respondenter. Antall innsamlede kort gir ikke noe direkte tall på antall besøkende i et område. Dersom en sammenligner antallet respondenter med andre områder får en likevel en indikasjon på besøksvolumet relativt sett.

Sammenlignet med en del av de større nasjonalparkene er antallet respondenter i Ånderdalen noe beskjedent. For de største (og kanskje mest populære) nasjonalparkene i Norge ligger antall innsamlede kort på over 8000 (Jotunheimen 2010: 9110 kort, Rondane 2009: 8234 kort – se for øvrig Vorkinn (2016)). Men det finnes også andre områder der antallet respondenter er mye lavere. På Varangerhalvøya, som er det området vi kjenner til der færrest har fylt inn selvregistreringskort, ble det samlet inn svar fra 222 respondenter (Vistad m.fl. 2014). NINA gjennomførte sommeren 2016 tilsvarende brukerundersøkelser i to andre norske nasjonalparker: Fulufjellet og Breheimen. I Fulufjellet ble det samlet inn svar fra 358 brukere og i Breheimen ble det samlet inn svar fra 2836 brukere. Arealmessig er Breheimen mye større enn de andre to nasjonalparkene og relativt sett er antall innsamlede svar ganske like om man tar størrelse med i beregningen. Beliggenheten kan også spille en viktig rolle med tanke på antall besøkende. Ånderdalen nasjonalpark ligger avsides på en øy utenfor de største ferdselsårene og langt fra hovedstaden. Det er kun en broforbindelse til fastlandet, men mulighet for fergetransport fra flere steder. Nærmeste flyplass er Bardufoss lufthavn, en og en halv times kjøring fra Ånderdalen.

¹ I det norske svarskjemaet avvek to av åtte spørsmål (hytter og ikke møte mange folk) for å beregne purismegrad som er godt utprøvd fra tidligere undersøkelser. Det var kun den engelske og tyske utgaven av svarskjema som hadde alle 8 variabler. Dermed er purismegrad kun beregnet for utenlandske (tysk/engelsk spørreskjema), noe som gjør funnene vanskelige å sammenligne direkte med andre besøkskartlegginger. Purismespørsmålene avviker fra de som tidligere er brukt fordi man ville tilpasse spørsmålene for Ånderdalen nasjonalpark. Ved en feil ble dette oversatt i korrekturlesingen.

Data fra ferdselstellere sier noe om bruksintensiteten med utgangspunkt i de mest populære stiene (inn) i et området. Folk som går i terrenget utenfor stisystemet blir ikke fanget opp. Tellerne registrerer passeringer både inn og ut av et området. Dersom en person går på stien inn i området, men i terrenget/utenom stien på vei ut blir vedkommende registrert en gang, mens en som går på sti både på vei ut og inn blir telt 2 ganger. Data fra tellerne sier likevel noe om bruksintensiteten på en bestemt sti eller i området som helhet. I Ånderdalen var det utplassert tellere ved to ulike stier. Ved tellelokaliteten Hyttekroa (se **Figur 2**) som var operativ i Ånderdalen ble det i perioden 1. juli til 1. oktober registrert 4593 passeringer, og i denne lokaliteten går nesten alle frem og tilbake og passerer telleren to ganger på turen. Dette vil si at besøkstallene mens undersøkelsen pågikk er om lag 2300 personer. Tellelokaliteten Litjfellet har ikke data i databasen før 7. september 2016. Passeringene i perioden juni, juli og august for denne telleren ble likevel notert og det skal ha vært ca. 900 passeringer som ble registrert på stien mellom Åndervatnet og Sør-Kapervatnet i barmarksperioden frem til 7. september (Ifl. nasjonalparkforvalter Ingve Birkeland). Når det kommer til vinterbruk av parken er fjellene Kvænan og Istind populære turmål. På Kvænan ble det registrert over 100 skigåere på en dag i påsken 2017 og på Istind er det registrert 225 personer i turboka for 2016 (Ifl. Ingve Birkeland).

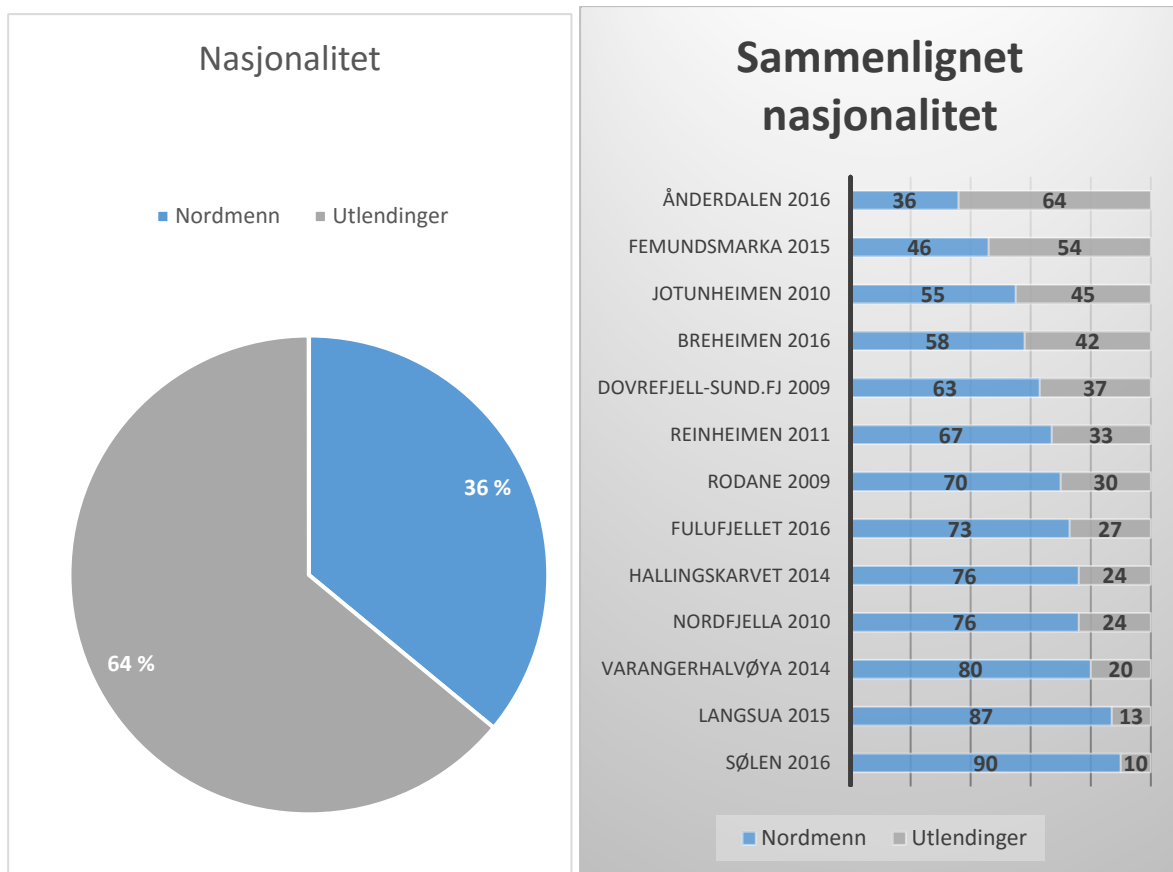
3.3 Generelle trekk ved de besøkende

3.3.1 Kjønn, alder, utdanningsnivå, bosted

Totalt ble det brukt svar fra 491 respondenter. 52 % var kvinner og 48 % var menn (n=484). Alder spente fra 15 til 80 år (respondenter under 15 år er ikke inkludert i analysen, totalt var dette 12 respondenter) og gjennomsnittsalder var 46 år (n=473). 20 % av respondentene hadde utdanning på lavere nivå, mens 80 % hadde utdanning på høgskole/universitetsnivå. At mange besøkende har høy utdanning samsvarer med det man finner i andre nasjonalparker i Norge (se f.eks. Vorkinn 2016, Vistad m.fl 2017, Wold & Selvaag 2017a, b).

Et flertall av respondentene var utenlandske og kun 36 % var bosatt i Norge (**Figur 6**). Blant de utenlandske brukerne utgjorde tyskere (20 %), nederlendere (9 %) og franskmenn (7 %) de største andelene (n=308). Totalt var 23 nasjonaliteter representert (men foruten Tyskland, Nederland og Frankrike var det få respondenter fra hver av de øvrige nasjonene). Vi klassifiserte i alt 32 % av nordmennene som lokale brukere, dvs. bosatt i kommunene i Senja (Torsken, Berg, Tranøy, Lenvik kommune) (n=174). De lokale utgjør 12 % av totalt antall respondenter i undersøkelsen (n=479).

Dersom en sammenligner nasjonalitetsfordelingen med andre nasjonalparker (**Figur 6**) ser en at andelen nordmenn på 36 % er veldig lavt. Ånderdalen kommer faktisk helt på topp av andel utenlandske blant de nasjonalparkene/verneområdene der vi har sammenlignbare data. Det faktum at Ånderdalen er en nasjonalpark og ikke et landskapsvernområde kan selvsagt spille inn på denne fordelingen. Det er rimelig å anta at en nasjonalpark har større tiltrekningskraft på utenlandske besøkende, rett og slett i regi av å være nettopp nasjonalpark. Også antall nasjonaliteter er høyt i Ånderdalen. Dette kan ses i sammenheng med den høye andelen førstegangsbesøkende sammenlignet med andre norske verneområder (se **Tabell 7**).

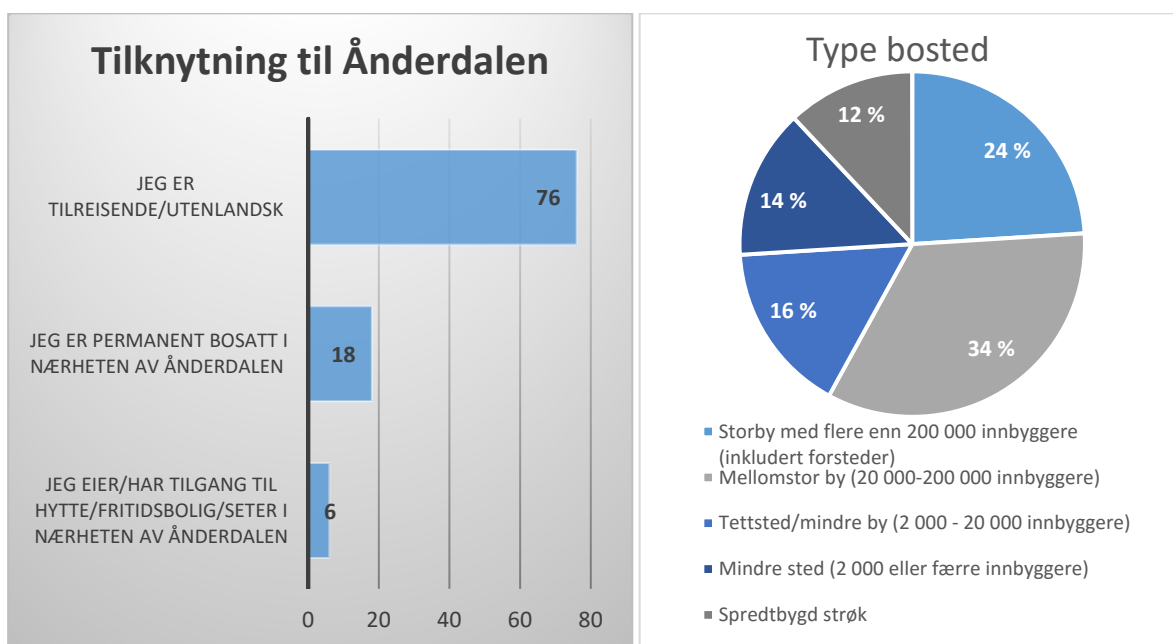

Figur 6. Brukerne i Ånderdalen fordelt på nasjonalitet, oppgitt i prosent ($n=479$) til venstre. Nasjonalitetsfordeling sammenlignet med andre områder til høyre (tall hentet fra Vorkinn 2016, Viestad m.fl. 2014, Wold & Selvaag 2017 (a og b), Andersen m.fl. 2010, Gundersen m.fl. 2013A og egne analyser av Trollheimen og Breheimen).

I etterundersøkelsen ba vi respondentene oppgi sin tilknytning til området (se **Figur 7**). Nesten en fjerdedel hadde tilknytning til området, i form av å eie bolig/hytte nær området. 6 % oppga at de hadde hytte/seter i nærheten av landskapsvernområdet og 18 % var bosatt i lokalkommunene (Torsken, Berg, Tranøy, Lenvik kommune). Det at en så lav andel hadde hytte ved Ånderdalen stemmer godt med faktiske forhold. Det er svært lite hyttebebyggelse i området. Fordelingen på ulike typer bosted (innbyggerstørrelse/infrastruktur) vises i **Figur 7**. Det var en spredning i type bosted, men flest (34 %) bodde i en mellomstor by og færrest (12 %) bodde i spredtbygd strøk. Det er stor andel «urbane» langveisfarende besøkende til Ånderdalen.

Tabell 7. Forskjell i variabler for utvalgte verneområder i Norge. Tallene er vist i prosent bortsett fra antall nasjonaliteter. Tallene er hentet fra: (Andersen & Gundersen 2010; Gundersen m.fl. 2013(a); Vorkinn 2016; Wold & Selvaag 2017(a og b); Vistad m.fl. 2014) og egne analyser av Ånderdalen nasjonalpark.

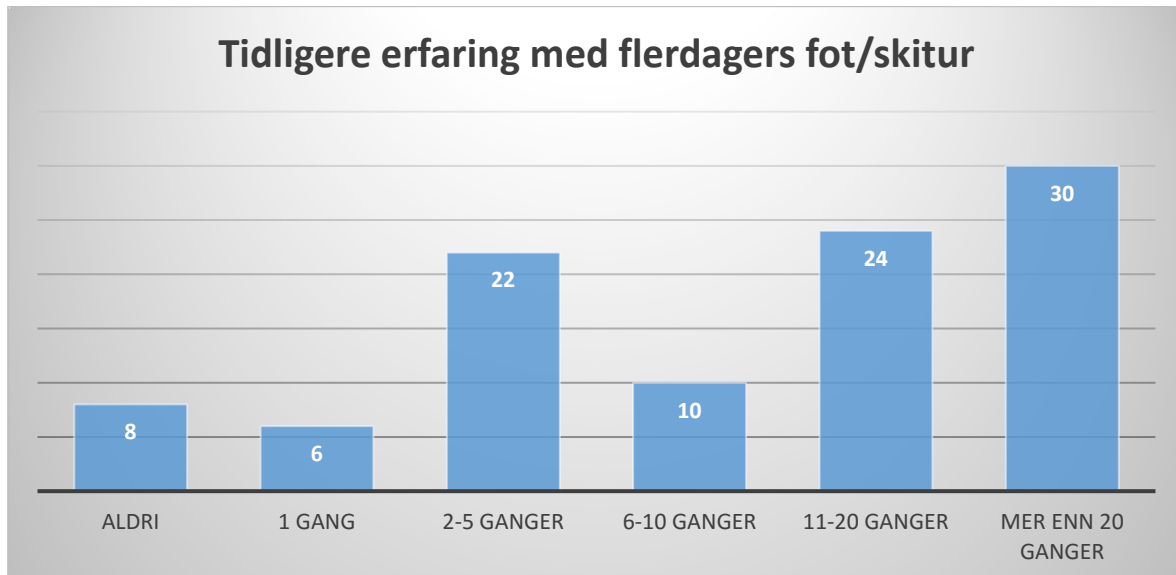
Verneområde	Lokalbefolkning (%)	Førstegangs-Besøkende (%)	Følge med barn (%)	Antall nasjonaliteter (n)
Ånderdalen 2016	12	76	13	23
Rondane 2009	4	37	16	32
Forollhogna 2014	33	23	23	16
Reinheimen 2011	10	52	23	30
Dovrefjell-Sund.fj. 2009	14	44	19	32
Hallingskarvet 2014	-	29	30	32
Varangerhalvøya 2014	-	31	5	11
Femundsmarka 2015	-	48	17	16
Langsua 2015	15	39	23	26
Sølen 2016	6	16	18	13
Fulufjellet 2016	14	22	25	8

Figur 7. Hvilken tilknytning brukerne har til Ånderdalen (n=51) oppgitt i prosent til høyre og brukernes bosted (n=50) til venstre.

3.3.2 Friluftslivserfaring og friluftslivsinteresse

Figur 8 viser hvilken erfaring de besøkende har med turfriluftsliv. Cirka 8 % av brukerne hadde ingen tidligere erfaring med flerdagers fot- eller skiturer, hvilket betyr at de fleste er til dels erfarne friluftslivsutøvere. Over 50 % hadde vært på flerdagers tur mer enn 10 ganger. I alt 53 % (n=27) hadde besøkt andre nasjonalparker tidligere (enten i Norge eller i utlandet).

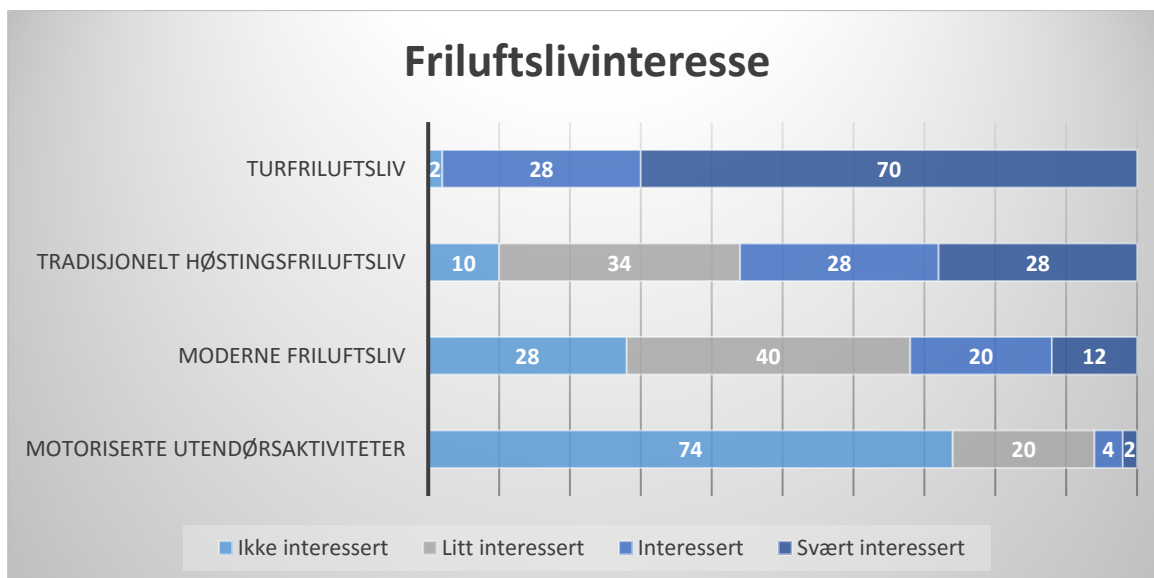

Figur 8. Prosentfordeling som viser hvor mange ganger brukerne har vært på en flerdagers fot/skitur tidligere (n=50)

Interessen for ulike typer friluftsliv ble kartlagt i etterundersøkelsen, hvor de ulike aktivitetene ble definert slik:

- **Tradisjonelt høstingsfriluftsliv** (mautauk er viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopplukking)
- **Turfriluftsliv** (turer til fots og/eller på ski)
- **Moderne friluftsliv** (aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr, eksempelvis terrengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding)
- **Motoriserte utendørsaktiviteter** (eks. båtsport, snøscooterkjøring)

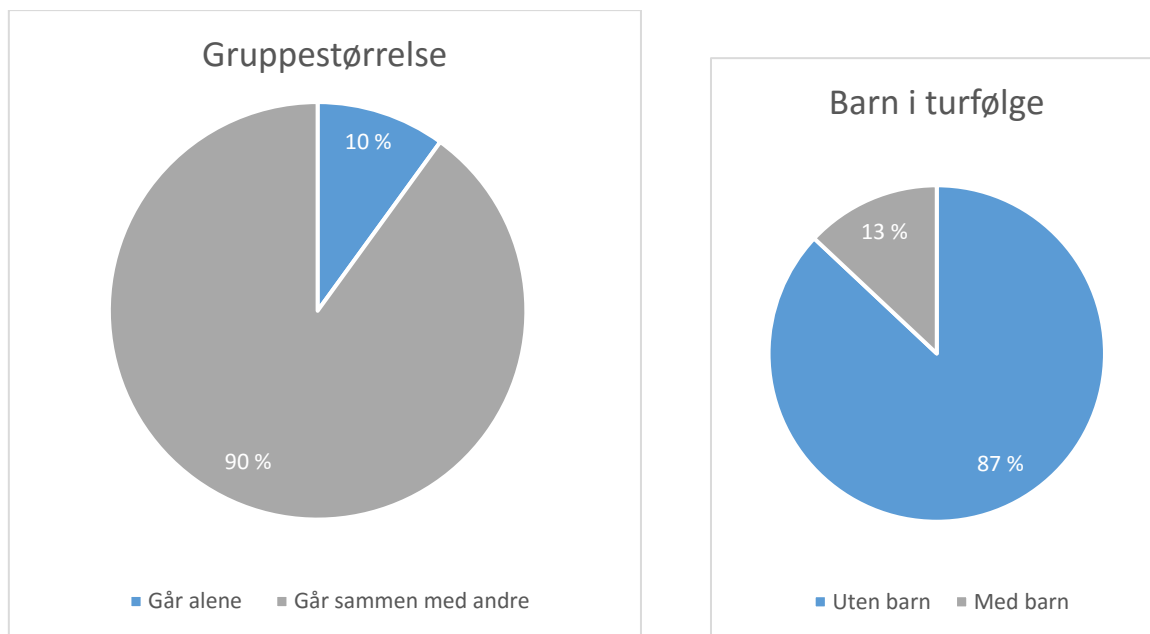
Ikke uventet er interessen for enkelt turfriluftsliv stor blant brukerne. 98% oppga at de var interessert eller svært interessert og det var kun en person som var helt uinteressert i denne friluftslivsformen. Interessen for høstingsfriluftsliv er også stor, selv om den er et stykke unna oppslutningen om turfriluftsliv. I alt 56 % oppgir at de er interessert eller svært interessert. Dette samsvarer også godt med at andelene som gjennom året hadde deltatt i aktivitetene jakt, fiske og bær/sopplukking var ganske høye (se **Figur 26**). Motoriserte utendørsaktiviteter virker å være den minst interessante friluftslivsformen. Her oppga 74 % at de ikke var interessert i motoriserte aktiviteter i det hele tatt. Moderne friluftsliv er også mindre interessant, men over 30 % oppga at de var interessert eller svært interessert i slike aktiviteter. Fremstillingen i Figur 9 viser at brukerne i Ånderdalen i stor grad har interesse for de mer tradisjonelle friluftslivsaktivitetene som enkel fottur og høsting av naturressurser. Det som fremkommer i figuren under er ganske likt det en har funnet i flere andre nasjonalparker og verneområder, selv om det er enkelte variasjoner. Vorkinn (2016) presenter tilsvarende funn fra Femundsmarka, Langsua, Reinheimen, Jotunheimen og Rondane. Den store interessen for turfriluftsliv gjelder også for verneområder som nylig er undersøkt. I Fulufjellet var 60 % svært interessert i turfriluftsliv og i Sølén og Breheimen gjaldt dette for 66 % (Vistad m.fl. 2017; Wold & Selvaag 2017 a, b).

Figur 9. Interessen for ulike former for friluftsliv (n=50), oppgitt i prosent.

3.3.3 Turfølgget

De færreste besøkte Ånderdalen alene, 90 % var i følge med andre og det var flest som var to personer i turfølgget (65 %). Tre og fire personer i følget hadde en tilnærmet lik fordeling på 8 % hver. Det var en lav andel som var flere enn dette, men tre respondenter svarte at turfølgget deres bestod av 24-40 personer. Holdes disse tre store gruppene utenfor bestod i gjennomsnitt respondentenes turfølge av 2,3 personer (inkludert dem selv). Relativt få hadde med barn i følget (13 %) og det var vanligst å ha med seg to barn (61%). Sammenlignet med andre nasjonalparker er andel barn i turfølgget lavt i Ånderdalen (Gundersen m.fl. 2017). I alt 9 % av de som hadde med seg barn hadde kun med seg ett barn og størst antall barn respondentene hadde med seg på turen var ni stykker. Barna var fra 0 til 15 år med høyest antall av barn som var i aldersgruppen 5-8 år. Andelen som var på organisert tur var særdeles liten (2,3 %). Dette var i alt 11 personer og flest av disse svarte at de var på guidede turer. Privatbil var den vanligste måten å komme seg til Ånderdalen på. 75 % oppga at de hadde kjørt bil, de øvrige hadde kommet med bobil (11 %), offentlig transport (8 %) eller annet (8 %) hvor respondentene oppga til fots, taxi eller mini-buss som fremkomstsmiddel.

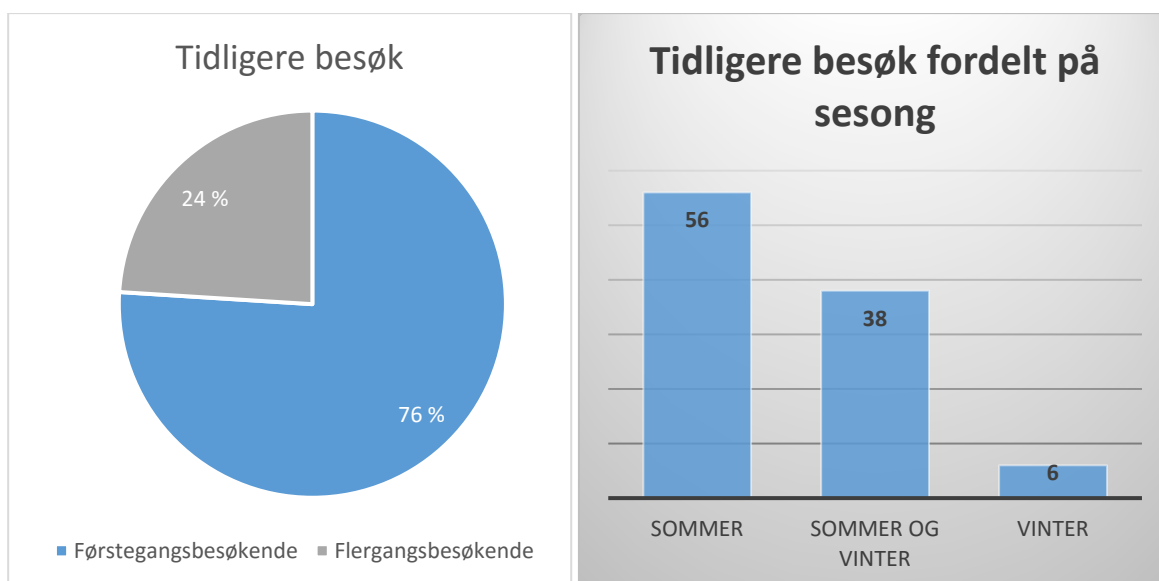
Figur 10. Gruppestørrelse (n=457) til venstre og barn i turfølge (n=486) til høyre.

3.3.4 Tidligere besøk og kjennskap til Ånderdalen

Så mange som 76 % av respondentene besøkte Ånderdalen for første gang og kun 24 % hadde besøkt Ånderdalen tidligere (se **Figur 11**). Andel førstegangsbesøkende i Ånderdalen er meget høyt og ingen har en så høy andel av de andre norske verneområdene som er undersøkt (Vorkinn 2016, Vistad m.fl 2017, Wold & Selvaag 2017a, b). For de som hadde besøkt området tidligere hadde i alt 38 % besøkt området både sommer og vinter, i overkant av halvparten kun sommerstid og 6 % kun på vinteren. De som har vært i området tidligere ser heller ikke ut til å ha vært i området særlig mye, i gjennomsnitt hadde flergangsbesøkende vært i området 5 somre² og 9 vintre³. Ikke overraskende var langt flere utlendinger enn nordmenn i området for første gang. I underkant av 90 % av utlendingene var førstegangsbesøkende, mens dette gjaldt for rundt halvparten av nordmennene. Dette er informasjon som har av stor betydning for forvaltning av området.

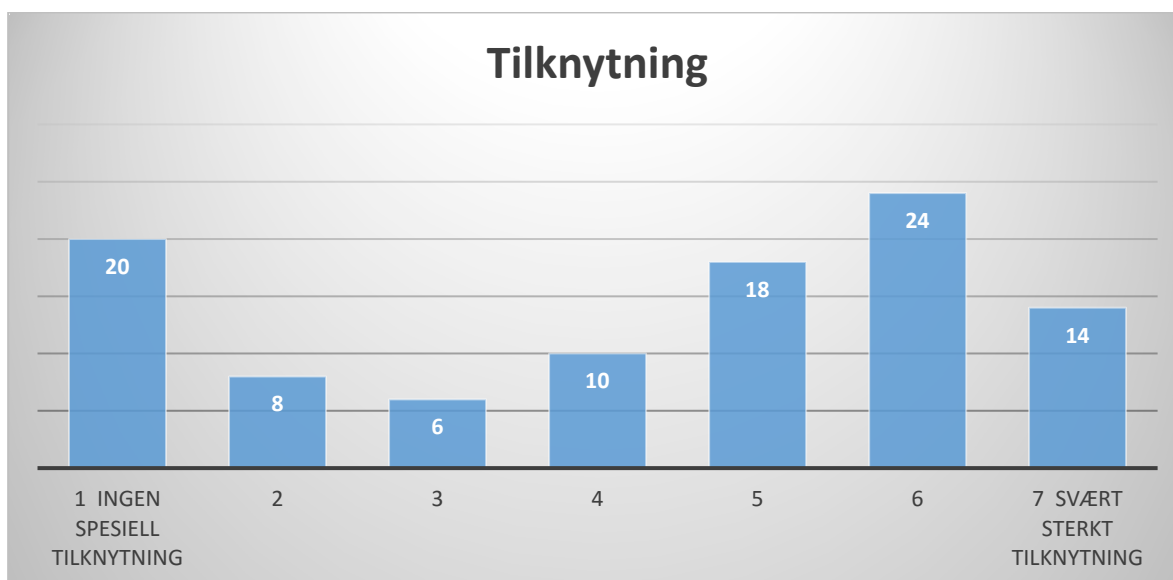
² (min/max=1/40, SE=0.67)

³ (min/max=1/50, SE=1.72)

Figur 11. Prosentandeler førstegangs- og flergangsbesøkende i Ånderdalen (n=479) til venstre, og prosentandeler som har besøkt området til ulike sesonger (n=115) til høyre.

Diagrammet til venstre i **Figur 12** viser hvor sterkt knyttet brukerne i Ånderdalen føler seg til området. Det er stor spredning på hvilken tilknytning de besøkende føler de har til nasjonalparken. Gjennomsnittskåren var 4.26, som er samme gjennomsnitt for Breheimen nasjonalpark som også hadde en høyere andel førstegangsbesøkende (46 %) (Vistad et.al. 2017). Flest føler enten ingen spesiell tilknytning eller sterk tilknytning til området. Utenlandske og lokale brukere hadde et noe høyere gjennomsnitt på henholdsvis 4,6 og 4,8 og øvrige nordmenn hadde et gjennomsnitt på 3.15 for tilknytningsspørsmålet⁴. Funn fra Sølen landskapsvernområde og Fulufjellet nasjonalpark (Wold og Selvaag 2017a, b) viser at de besøkende føler de har en sterk tilknytning; Sølen har gjennomsnitt 5,2 og Fulufjellet 4,8. Men disse områdene har også få førstegangsbrukere (Sølen 16 % og Fulufjellet 22 %).

Figur 12. Prosentfordeling som viser hvor knyttet brukerne føler seg til Ånderdalen (n=50).

⁴ M=4,6, SE=0,38. M=4,78, SE=0,76. M=3,15, SE=0,58

3.3.5 Brukernes motiv for å besøke Ånderdalen

‘Besøksmotiv’ er et stort tema og i denne undersøkelsen har vi plukket ut 18 spørsmål (mulige grunner for besøk) som er såpass generelt formet at de kan repeteres i så og si alle nasjonalparker/større naturområder. Disse spørsmålene bør ses i sammenheng med andre tema i undersøkelsen, f.eks. hvilke aktiviteter som bedrives i Ånderdalen. Brukerne ble bedt om å oppgi hvor viktige ulike motiv var for at de valgte å besøke Ånderdalen siste år (se **Figur 13**). Generelt ble de fleste motivene rangert som viktige, det vil si at de fikk en gjennomsnittsskår over 4. Det er de store og rundt formulerte **naturtemaene** som kommer på topp. Slik sett står svarene i stil med det turister generelt svarer om kjerne kvaliteten ved Norge som ferieland (naturopplevelse). Det klart viktigste motivet for brukerne var nettopp *naturopplevelse*. Det å se dramatiske landskap fikk også en høy gjennomsnittsverdi. Dette gjaldt også for *Oppleve villmark* og *oppleve dyre- og plantelivet*, som jo klart henger sammen med naturopplevelse. Så langt har vi brukt og rapportert denne 18-punkts listen i fire nasjonalparker/store verneområder (Fulufjellet, Sølen, Breheimen og Ånderdalen), og ‘naturopplevelse’ kommer på topp i alle, ‘villmark’ kom henholdsvis på plass to eller tre. Kontemplative motiv, som det å *føle frihet* og *fred og ro* var også blant de viktigste motivene. Dette er det samme mønsteret som ses i Sølen, Fulufjellet og Breheimen (inne i topp fire). Mer spesifikke sider ved naturopplevelsen (mystikk og magi, dyre- og planteliv) og det kroppslige (fysisk utfordring) kommer noe lenger ned på listen for Ånderdalen. Når det gjelder grunner som er forankret i **friluftsliv, aktiviteter og eventuell tilrettelegging** så er det ‘å kunne gå langtur’ som kommer høyest opp. Det er også tydelig at sti-nettet er viktigere for flere, enn hyttenettet til turistforeningen. Likevel viser altså sammenstillingen i **Figur 13** tydelig at ønsket om å kunne gå langt er viktigere enn ønsket om selve stinettet; vi finner akkurat samme svarmønsteret i Sølen, Fulufjellet og Breheimen. Området ble i liten grad besøkt på grunn av hyttenettet til turistforeningen, fordi brukerne fikk det anbefalt av andre eller at brukerne hadde tilhørighet med andre. Dette stemmer godt med at det er få av brukerne som har tilhørighet til Ånderdalen og flest er førstegangsbesøkende. Det går en DNT turløype på langs i nasjonalparken, men det finnes ingen turisthytter innenfor vernegrensen. Det ble testet om det var forskjeller i hvor viktige de ulike motivene var for nordmenn og utlendinger. *Naturopplevelse*⁵, *fred/ro*⁶, *være alene*⁷, *se dramatiske landskap*⁸, *oppleve villmark*⁹ og *oppleve dyre- og planteliv*¹⁰ var viktigere for utlendinger enn nordmenn, for de øvrige motivene var det ingen forskjeller (merk imidlertid at utvalgsstørrelsen var lavt slik at utslaget kan være beheftet med noe usikkerhet). Naturopplevelsen og stillhet virker i så måte å være viktigere for utenlandske brukere enn norske i valget om å besøke Ånderdalen. Dette er noe vi ser igjen i andre undersøkelser også.

⁵ $t(30,59)=-2.115$, $p<0.05$

⁶ $t(29,94)=-235$, $p<0.05$

⁷ $t(49)=-3.49$, $p<0.05$

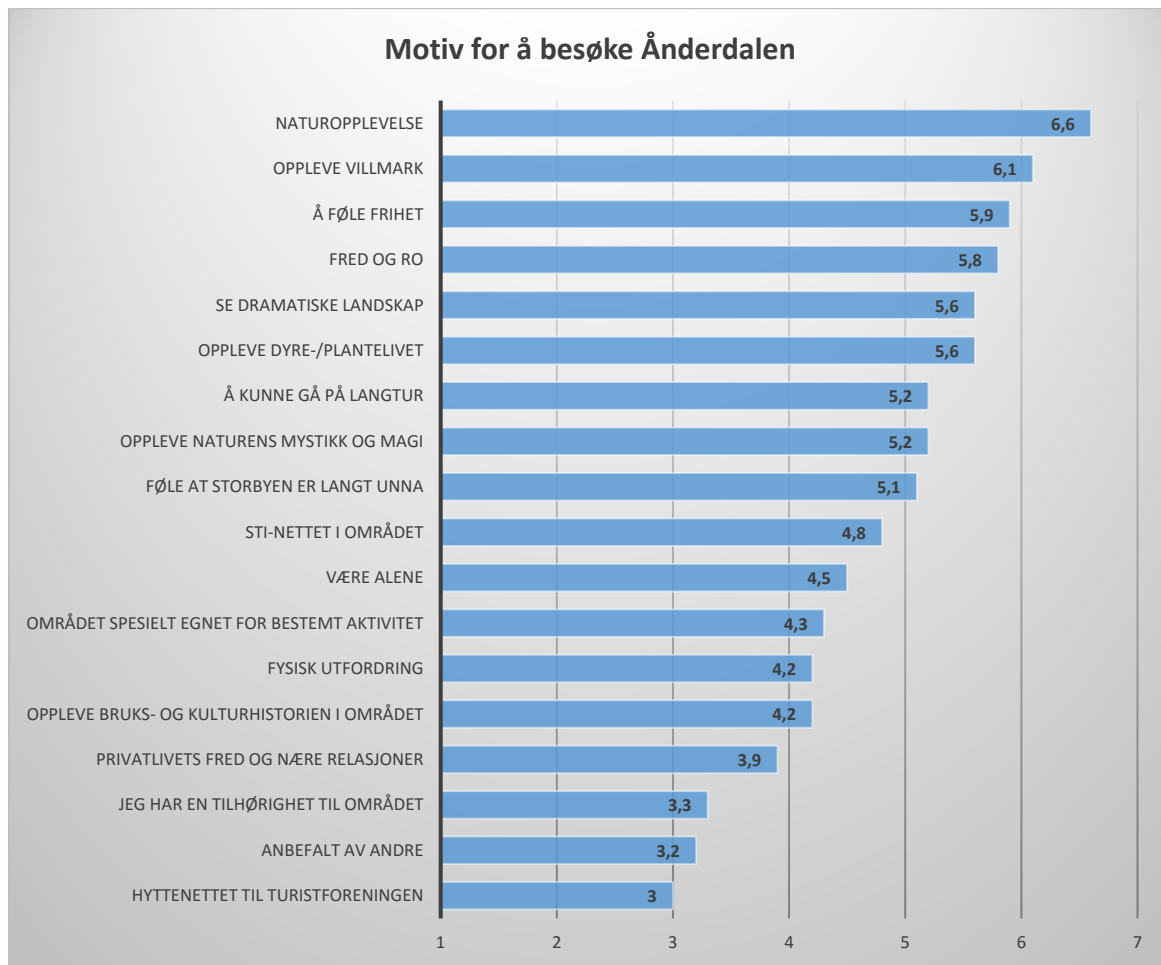
⁸ $t(49)=-2.74$, $p<0.05$

⁹ $t(26.9)=-2,89$, $p<0.05$

¹⁰ $t(49)=-2,29$, $p<0.05$

Oppleve urørthet og villmarksopplevelse er viktige motiv for å besøke Ånderdalen. Foto: Vegard Gundersen

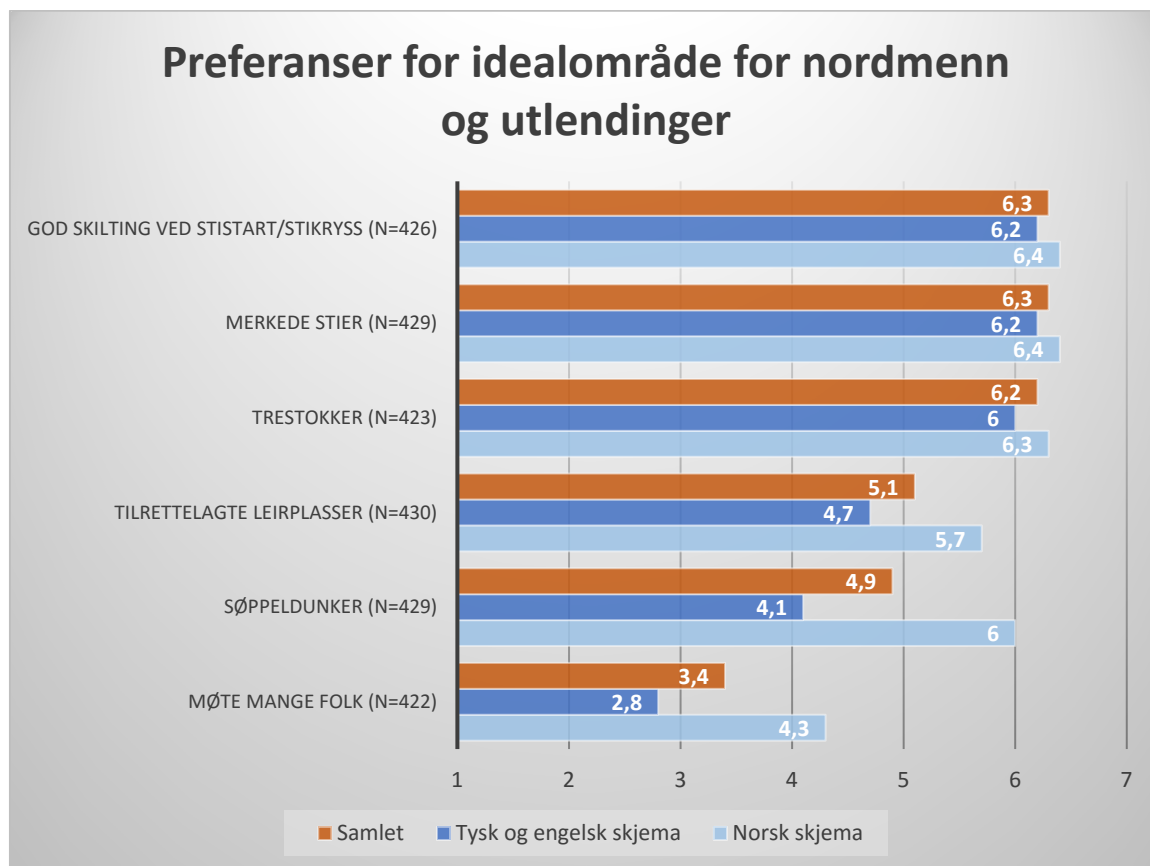

Figur 13. Gjennomsnittsskår for hvor viktig ulike motiv var for at brukerne valgte å besøke Ånderdalen, på en skala fra 1 ikke viktig i det hele tatt til 7 svært viktig (n=51).

3.3.6 Idealområde og purisme

Respondentene ble bedt om å oppgi hvordan de stilte seg til 6 ulike dimensjoner for deres tenkte «idealområde» for en lengre tur i skogs- eller fjellterreng om sommeren, altså er svarene på dette spørsmålet ikke knyttet til Ånderdalen som sådan (se for øvrig ytterligere utdyping av dette spørsmålet i kapittel 2.1). Dette temaet er lagt inn i spørreskjemaet fordi vi vet at naturbrukere er ulike, har ulike forventninger til turområdet, og stiller ulike krav til tilrettelegging mm. Noen setter stor pris på å møte folk i løpet av turen, mens andre søker til naturen og turområder for å komme bort fra folk. Disse 6 spørsmålene gjaldt for alle spørreskjema, mens de to siste spørsmålene som utgjør «purismeklasser», ved en feiltagelse, kun ble spurt i svarskjemaene på tysk og engelsk i dette området. **Figur 14** viser gjennomsnittsskår for de 6 felles dimensjonene. Generelt er respondentene over gjennomsnittlig positive til alle dimensjonene, med to unntak: *at en møter mange andre friluftsfolk når en er på tur*. Selv om det som gjelder sti ikke blir direkte framhevet som spesielt viktig i forrige delkapittel om brukernes motiv, så blir det avgjort det her. Vi ser at de aller fleste ønsker merkede og godt skiltede stier, og gjerne også stokklegging over våt myr. Samtidig som mange er positive til ulike fysiske forvaltningstiltak er det også mange, i hvert fall de utenlandske som svarte på engelsk/tysk, som prefererer å kunne gå milevis uten å møte andre mennesker (gjennomsnittsverdi 5,3, n=248). At det finnes hytter med matservering og oppredde senger var de utenlandske også negative til og dette spørsmålet hadde lavest gjennomsnittsverdi på 3,1 (n=241). I det norske spørreskjemaet ble det i stedet spurt om at det er opparbeid parkeringsplass der turen starter og at det finnes tilgjengelig informasjon om natur, kulturminner og historier om området du går i før du starter turen eller i løpet av turen. Disse

spørsmålene fikk henholdsvis 6,5 (n=181) og 5,9 (n=185) i gjennomsnittsverdi og virker dermed å være verdsatte tiltak for de besøkende.

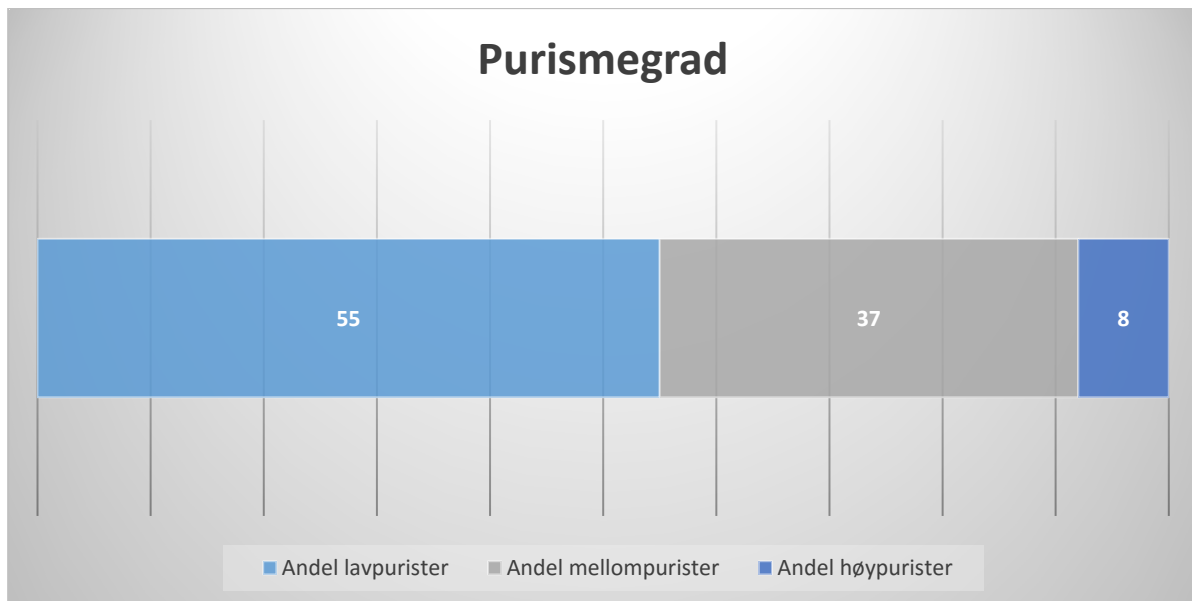

Figur 14. Respondentenes gjennomsnittskår på ulike preferanser for deres «idealområde» på en skala fra 1 (svært negativt), via 4 (nøytralt) til 7 (svært positivt) og gjennomsnittskår delt mellom nordmenn og utenlandske (engelsk og tysk spørreskjema).

Fra disse 8 dimensjonene¹¹ kan en kategorisere den totale gjennomsnittskåren for alle dimensjonene inn i det vi kaller purisme, som beskriver brukernes preferanser for tilretteleggingstiltak og for hvorvidt en foretrekker å møte andre mennesker når en er på tur. Som beskrevet tidligere ble disse 8 spørsmålene kun stilt for de tyske og engelske skjemaene¹². Lavpurister foretrekker tilrettelegging og det å møte mange mennesker på tur, mens høypurister foretrekker lite tilrettelegging og vil i større grad være alene på tur. Ved inndeling av respondentene (som svarte på tysk/engelsk) i purismeklasser var andel lavpurister på 55 %, mellompurister 37 % og høypurister 8 %. Dette er helt klart en liten andel lavpurister i Ånderdalen sammenlignet med andre områder, og dette bekrefter som i tidligere funn at utlendinger ofte er mer puristiske enn nordmenn (Vistad & Vorkinn 2012, Vorkinn 2016). Utlendingene besøker nasjonalparkene i Norge for å oppleve urørt natur, få andre besøkende og enkel tilrettelegging. Ut i fra **Figur 14**, hvor respondentene svarte på 6 av de 8 spørsmålene som var grunnlaget for purismeklassene, kan det virke som om dette også er tilfelle for denne undersøkelsen. Nordmennene virker å ønske en større grad av tilrettelegging og at de besøkende til Ånderdalen totalt sett dermed har en høyere andel lavpurister.

¹¹ Her er 7 av utsagnene «snudd» for å få alle på samme skala: purismeskalaen, se ytterligere beskrivelse i kapittel 2.1

¹² Feil i data

Figur 15. Prosentvis inndeling av respondentene som svarte på engelsk eller tysk spørreskjema i purismeklasser basert på gjennomsnittsskår av 8 dimensjoner som omhandler tilrettelegging og å treffe folk på en tenkte idealtur (n=228).

3.4 Bruken av området

3.4.1 Romlig bruk

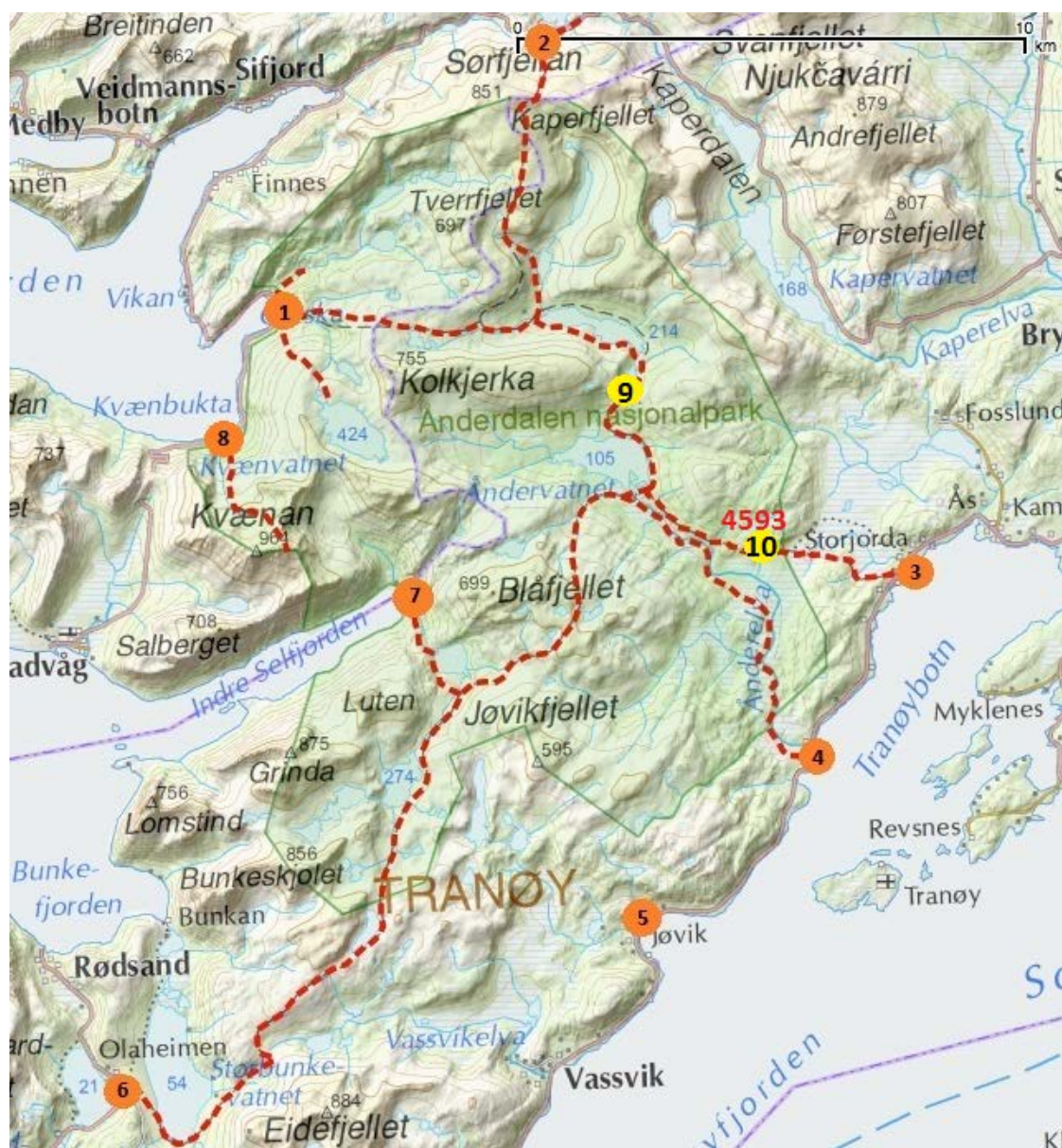
Tidligere undersøkelser tyder på at Ånderdalen nasjonalpark har hatt rundt 3000-4000 besøkende årlig og besøkstallene har vist en betydelig økning de siste årene. Toppturismen på Senja har generelt også vært økende, blant annet til fjelltoppene Istind og Kvænan, som delvis ligger innenfor nasjonalparkgrensen. Det er flere innfallsporter som er utgangspunkt for turer i nasjonalparken og de mest brukte er Hyttekroa i Tranøybotn, sti fra Gjeska eller tursti fra Kaperdalen. Bruken er for det meste knyttet til tradisjonelt friluftsliv: fot- og skiturer og jakt/fangst/fiske. Det er et relativt lite, men velbrukt stinett i området spesielt på østsiden, og flere av stiene er merket. DNT-turløypa Senja på langs går gjennom hele nasjonalparken fra Istind i nord til Olaheimen i sør og til denne er det flere tilkoplingsløyper.

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvor mange ganger de hadde brukt ulike innfallsporter det siste året, vist i **Tabell 8**. Kun 10 personer (20 %) hadde brukt området flere ganger sist år. Det ble kun registrert tidligere bruk det året av Hyttekroa, Gjeska og Gammelseter. Av disse var det en tendens at flest hadde brukt Hyttekroa, noe som stemmer med faktiske forhold i området. De fleste i etterundersøkelsen hadde ikke brukt innfallsportene tidligere. Dette samsvarer med at det er mange førstegangsbesøkende i området. De var et lite antall respondenter i etterundersøkelsen og bruken vil ikke tolkes videre ut fra disse resultatene. Hvis det hadde stått svarkasser ved flere av de andre innfallsportene hadde også fordelingen blitt annerledes.

Tabell 8. Bruken av ulike innfallsporter siste år.

N	Nummer	N	Prosentandel	Min	Max
Hyttekroa	3	9	90	2	6
Gjeska	1	2	20	1	1
Gammelseter	4	1	10	2	2
Bumannsvatn/Kaperdalen	2	0	0	-	-
Jøvika	5	0	0	-	-
Olaheimen	6	0	0	-	-
Sefjordbotn	7	0	0	-	-
Kvænbukta	8	0	0	-	-

Ferdelsregistreringer fra ferdselstelleren supplerer dette bildet. **Figur 16** viser innfallsportene og lokaliseringen til telleren og antall passeringer som ble registrert.

Figur 16. Kartutsnitt som viser innfallsportene (oransje punkt) og tellelokaliteten (gult punkt) og antallet registrerte passeringer ved telleren (rødt tall) i perioden 1.juli til 1.oktober. Teller på Litfjellet (9) har ikke data i databasen før 7. september (se kapittel 3.4.3 Sesongbruk).

3.4.2 Bruk av sti og terreng

På turen da respondentene fylte inn selvregistreringskortet var det veldig mange som oppga at de for det meste skulle gå langs tydelige merkede stier/veier (se **Figur 17**). Da vi i etterundersøkelsen stilte det samme spørsmålet – men for året som helhet – var det flere som oppga at de også gikk utenfor stier/veier (se samme figur). Disse ulikhetene er logiske av flere grunner. For det første; selvregistreringskortet var plassert ved en sti slik at respondentene i utgangspunktet har valgt å bruke stien på den turen (i hvert fall i starten av turen). For det andre; prosentandelene som oppga at de gjennom året utførte aktiviteter som i større grad er knyttet til terrenget, eksempelvis høstingsaktiviteter som jakt, fiske og bær og sopplukking, var relativt mye høyere enn for den aktuelle turen da selvregistreringskortet ble fylt ut. Dette indikerer at terreng- og områdebruken gjennom året er mer diverse enn det selvregistreringskortet alene indikerer. Totalt sett, i forhold til turisttrafikken, er det en liten andel av brukerne som bare går i terrenget, utenfor tydelige stier.

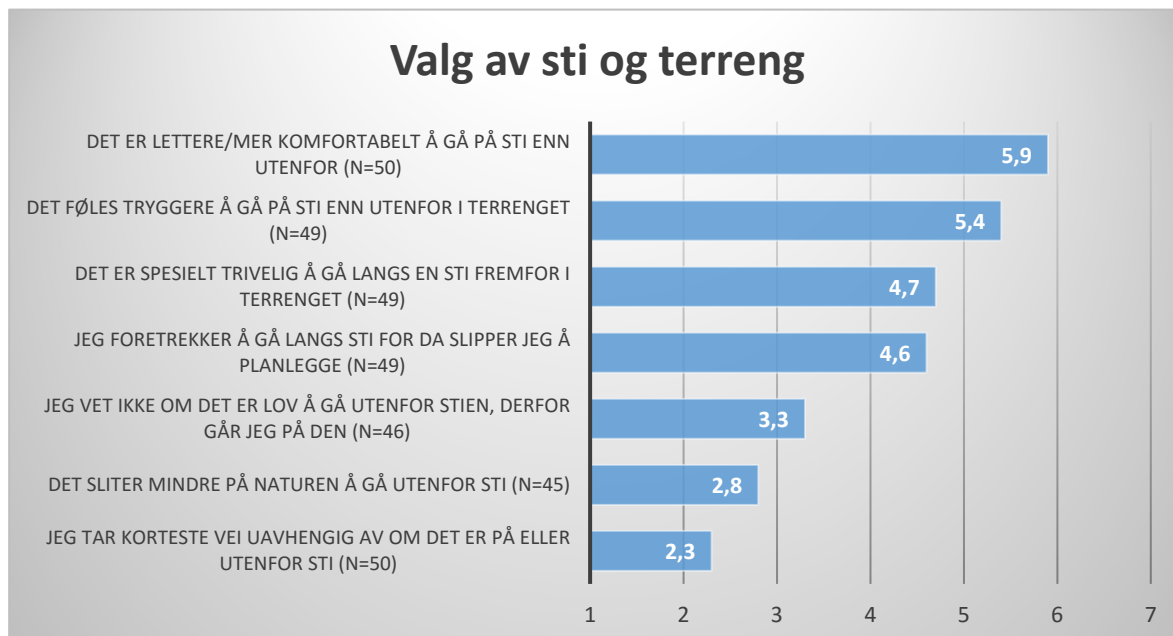
Figur 17. Prosentfordeling for bruk av sti/terreng på turen hvor svarskjema ble fylt ut og gjennom hele forrige år.

Det er liten tvil om at stien er det viktigste «anlegget» for å forklare bruksmønstre i friluftslivet, både i verneområder og i nærmiljø. Det aller meste av naturbruken er knyttet til sti eller vei (med unntak av bærplukking, jakt og visse andre «areal-aktiviteter»). Hvorfor er det slik at friluftsfolket/naturturister i stor grad holder seg til stiene? Vi ønsket å forstå mer av hva som ligger bak besøkendes valg om å gå på sti eller i terreng. I etterundersøkelsen ba vi respondentene angi hvor enige/uenige de var i ulike påstander om bruk av sti og terreng (se **Figur 18**). Komfort og trygghet var de to faktorene som var viktigst for respondentene samlet. At stien er trivelig og at stigåing minimerer behovet for å planlegge er det middels enighet om. Brukerne var i mindre grad enig i at det sliter mindre på naturen å gå utenfor sti og at de går på stien fordi de ikke vet om det er lov å gå utenfor. I sistnevnte kategori var det færrest respondenter som svarte (n=45), noe som kan tyde på at flere av de besøkende likevel er noe usikre på om det er lov å gå utenfor sti. De besøkende var tilnærmet helt uenig i at de tar korteste vei uavhengig og den er på sti eller ikke.

Dersom en deler respondentene i to; på den ene siden de som for det meste går langs merkede stier/veier og på den andre siden de som både til dels og de som for det meste går utenfor stier/veier, var det også signifikante forskjeller for noen av variablene. Stigåere skåret høyere på at det føles tryggere å gå på sti enn utenfor i terrenget¹³, jeg vet ikke om det er lov å gå utenfor

¹³ Gjennomsnittet var 6,03 med SE=0,195 mot gjennomsnitt 4,35 med SE=0,431, (t(26,561)=3,561, p<0.05)

stien, derfor går jeg på den¹⁴, det er spesielt trivelig å gå langs en sti fremfor i terrenget¹⁵ og det sliter mindre på naturen å gå utenfor sti¹⁶. Det at de som utpreget går på sti er mer enig i at dette sliter mindre på naturen å gå utenfor sti er noe enn burde merke seg. Selv om disse også er noe uenige i påstanden (gjennomsnitt 3,3) er de mindre uenige enn dem som også går utenfor sti (gjennomsnitt 1,8). De andre påstandene som var signifikant forskjellige hadde et forventet resultat.

Figur 18. Gjennomsnittsskår på en skala fra 1 helt uenig til 7 helt enig for ulike påstander om bruk av sti versus terreng.

3.4.3 Sesongbruk

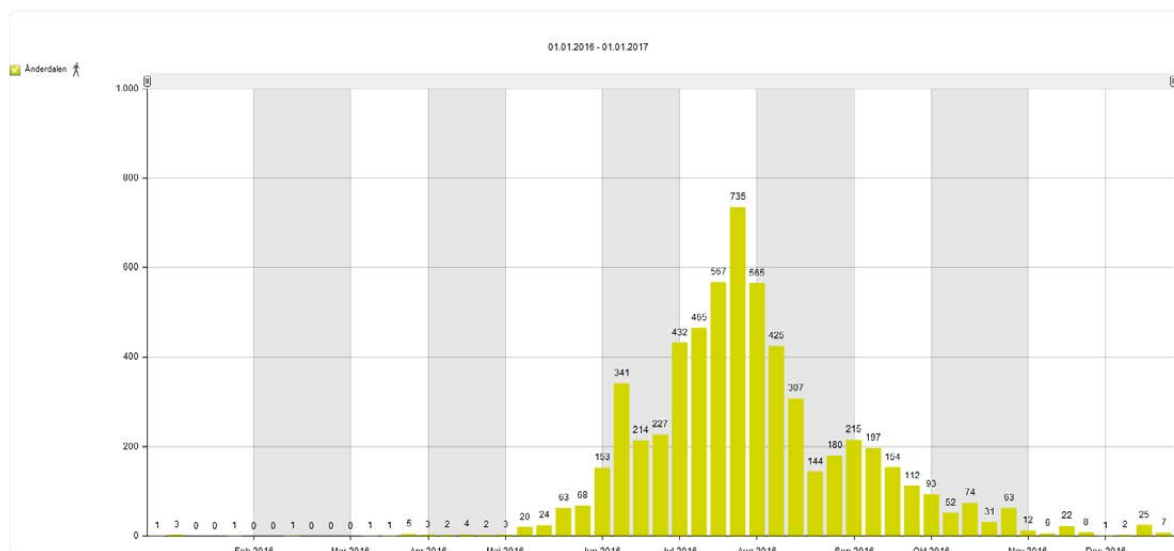
3.4.3.1 Besøk i Ånderdalen sommer/høstsesong

Figur 20 viser tall fra ferdselsregistreringene for sommer/høstsesongen (fra 1.juli til 1.oktober). Ferdselen varierer en del fra dag til dag gjennom hele perioden. Ved nærmere øyesyn vil en likevel se at det er høyest trafikk i høysesongen, altså starten av juli og frem til midten av august. Deretter avtar trafikken utover høsten. Det er heller ikke store utslag i antall registreringer samlet i helger, men lørdag har flere passeringer enn søndag (**Figur 21**). Dette kan ha med å gjøre at det er få hytteiere i Ånderdalen og lokale brukere som gjør at det muligens ikke er mye ferdsel i området utenom sommerferien. Høstferien i 2016, og videre utover oktober, er det en god del ferdsel. Samtidig som brukernes tilknytning til området også vil spille inn her og gjør at det helt klart er mest besøkende i høysesongen på sommeren. Vi ser også at bruken av lokaliteten gjennom døgnet følger en normal kurve med en klar topp i ferdselsvolum midt på dagen (**Figur 21**). For hele barmarksesongen (1.juni-1.november) for telleren ved Hyttekroa ble det registrert 5767 passeringer, mens for spørreundersøkelsesperioden (1.juli-1 oktober) var tallet 4593. Dette viser at området også brukes en del på forsommeren og utover høsten.

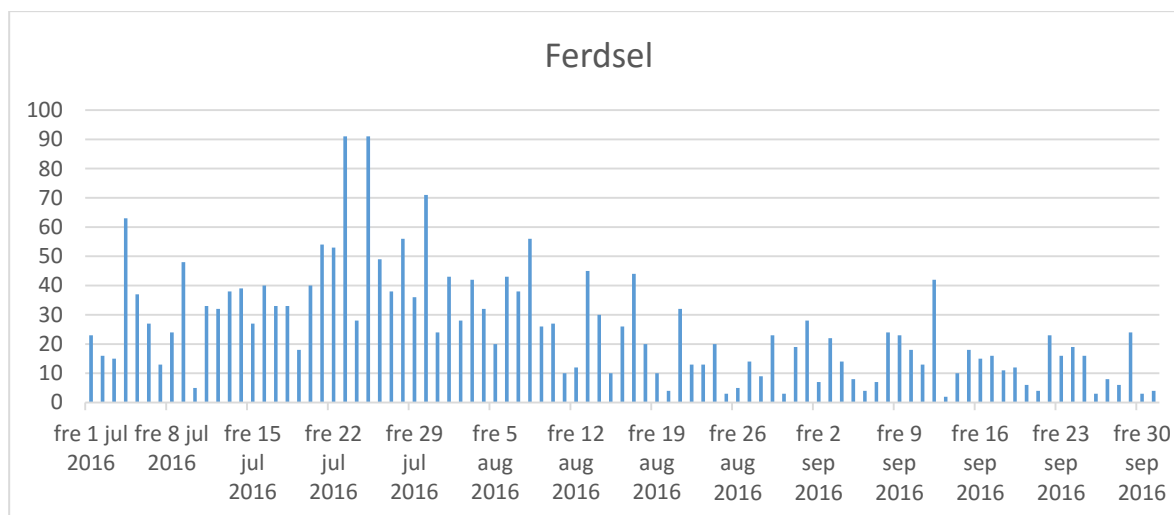
¹⁴ Gjennomsnittet var 4,38 med SE=0,474 mot gjennomsnitt 1,95 med SE=0,394, ($t(43,901)=3,950$, $p<0.001$)

¹⁵ Gjennomsnittet var 5,13 med SE=0,306 mot gjennomsnitt 3,89 med SE=0,418, ($t(47)=2,437$, $p<0.05$)

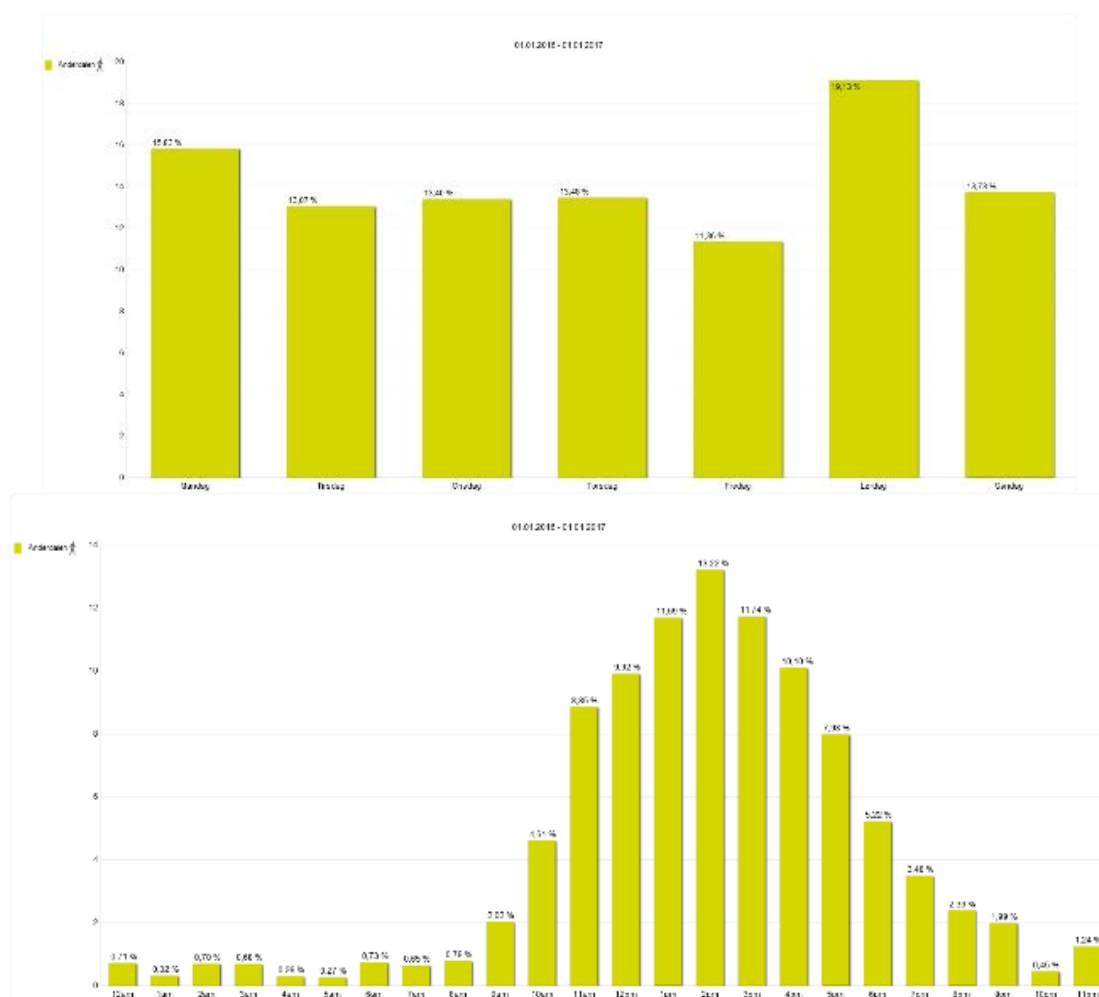
¹⁶ Gjennomsnittet var 3,31 med SE=0,447 mot gjennomsnitt 1,75 med SE=0,382, ($t(42,011)=2,654$, $p<0.05$)

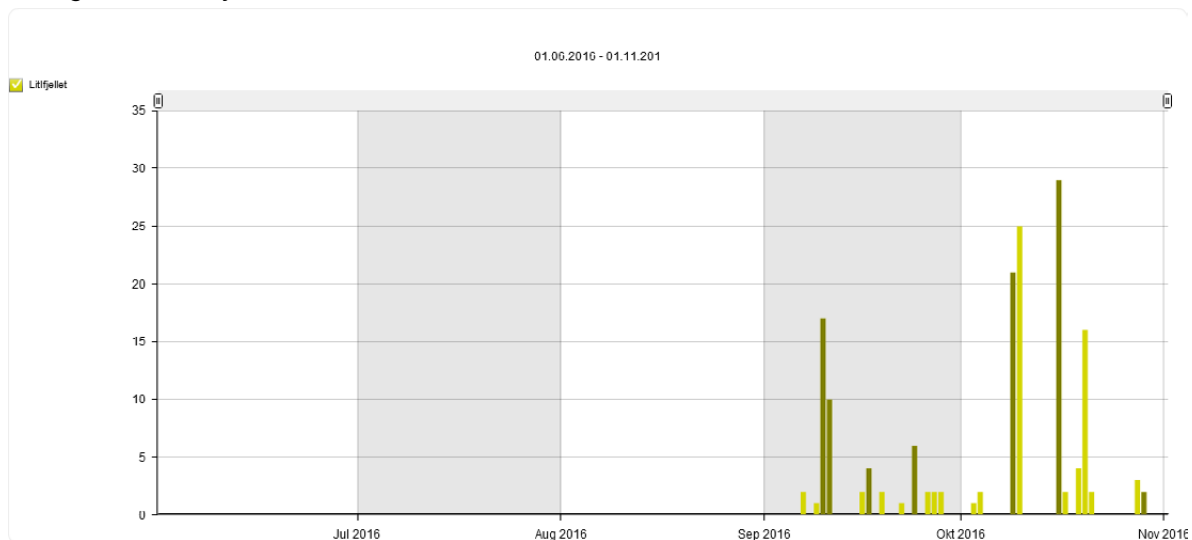
Figur 19. Volumutvikling for alle (inn/ut) passeringer på ferdselsteller inn fra Hyttekroa på ukebasis i den perioden telleren har vært i funksjon i 2016.

Figur 20. Ferdseleksregistreringer i Ånderdalen nasjonalpark ved Hyttekroa for perioden 1.juli-1.oktober 2016. Viser alle (inn/ut) passeringer i denne perioden.

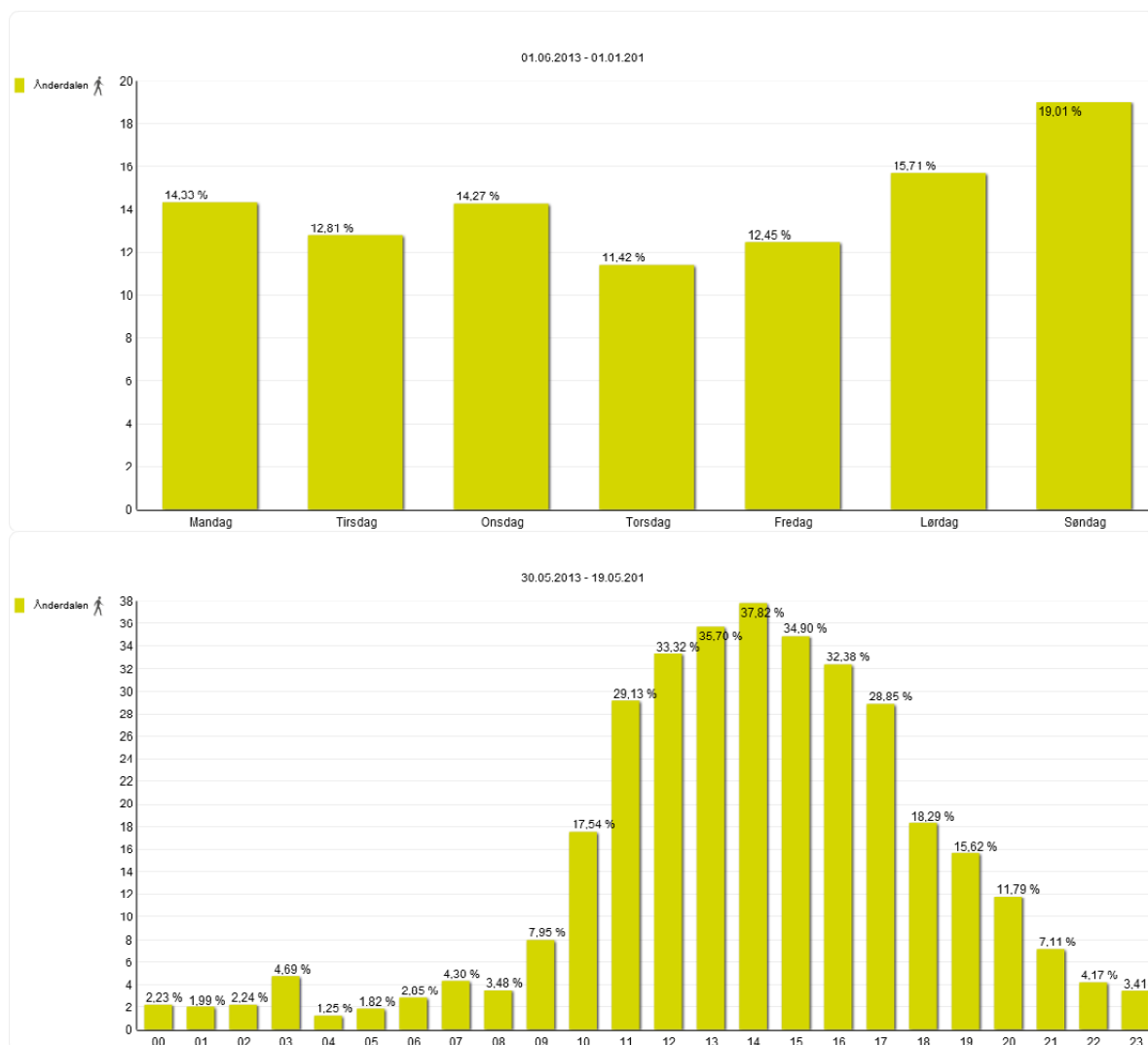

Figur 21. Viser fordeling på ukedager (øverst) og gjennom døgnet (nederst) for alle (inn/ut) passeringer inn fra Hyttekroa i 2016.

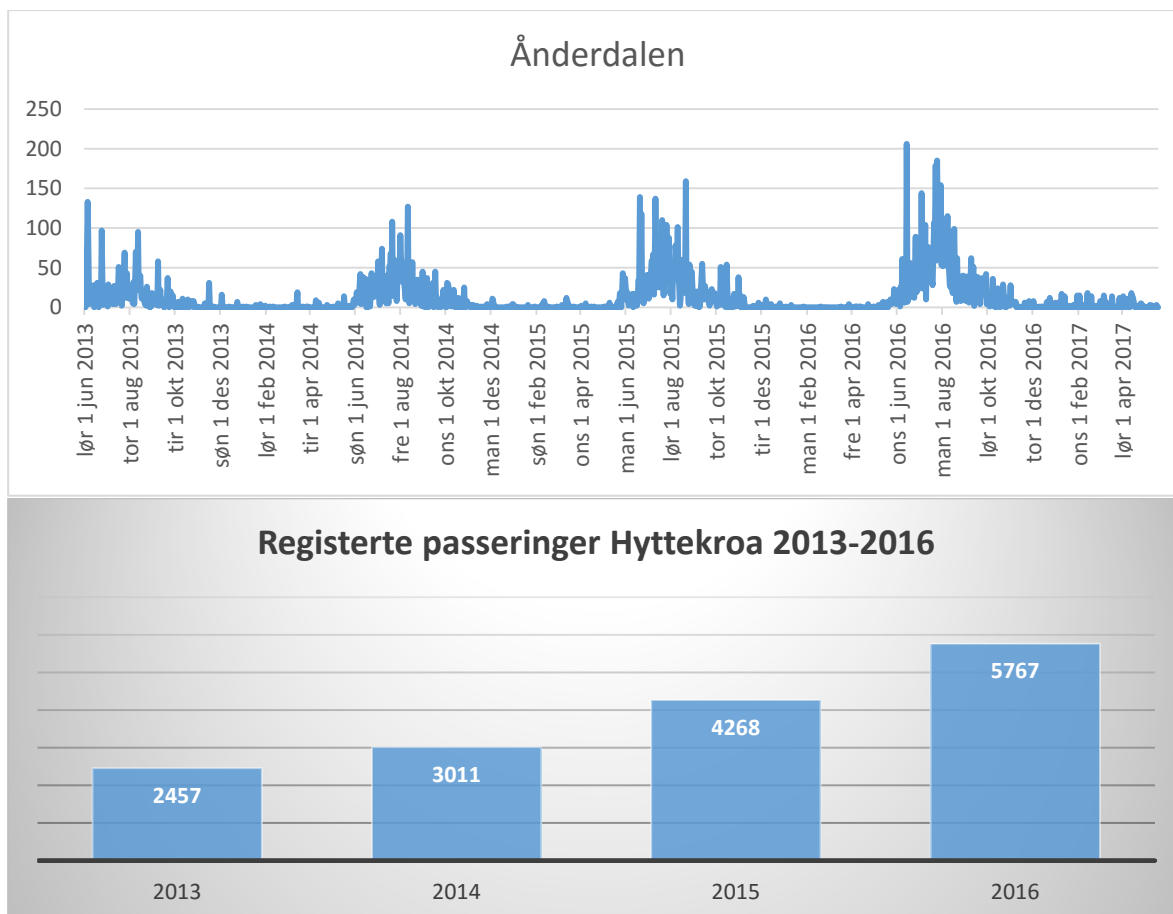

Figur 22. Viser ferdselsregistreringer i Ånderdalen nasjonalpark ved Litfjellet for perioden 1.juli-1.november 2016. Viser alle inn/ut passeringer i denne perioden. Ingen data i database før 7. september, men disse tallene er manuelt lest av og rapportert som pers.med. I perioden før 7. september er 492 passeringer er registret inn (de som har gått sørover og ned til Åndervatnet) og 446 passeringer er registret ut (de som har gått nordover mot Sør-Kapervatnet).

Ved Hyttekroa er det ferdselstellerne fra 2013 og frem til i dag. Disse tellingene viser lignende resultater som for 2016 alene. Det er flest besøkende til Ånderdalen i helgen og flesteparten passerer mellom kl 10.00-17.00. (se Figur 23). Ut fra disse tallene kan det ses en klar økning i antall besøkende. I barkmarksesongen (1.juni-1.november) var det i 2013 ferdselsregistreringer ved Hyttekroa.

Figur 23. Viser fordeling på ukedager (øverst) og gjennom døgnet (nederst) for alle (inn/ut) passeringer inn fra Hyttekroa fra 2013 til og med 2016.

Figur 24. Øverst: viser ferdselsregistreringer i Ånderdalen nasjonalpark ved Hyttekroa fr 1.juni 2013-1.april 2017. Viser alle (inn/ut) passeringer i denne perioden. Nederst: viser ferdselsregistreringer for barmarksesongen (1.juni-1.november) ved Hyttekroa for årene 2013-2016.

Åndervatnet. Foto: Vegard Gundersen

3.4.3.2 Besøk i Ånderdalen siste år

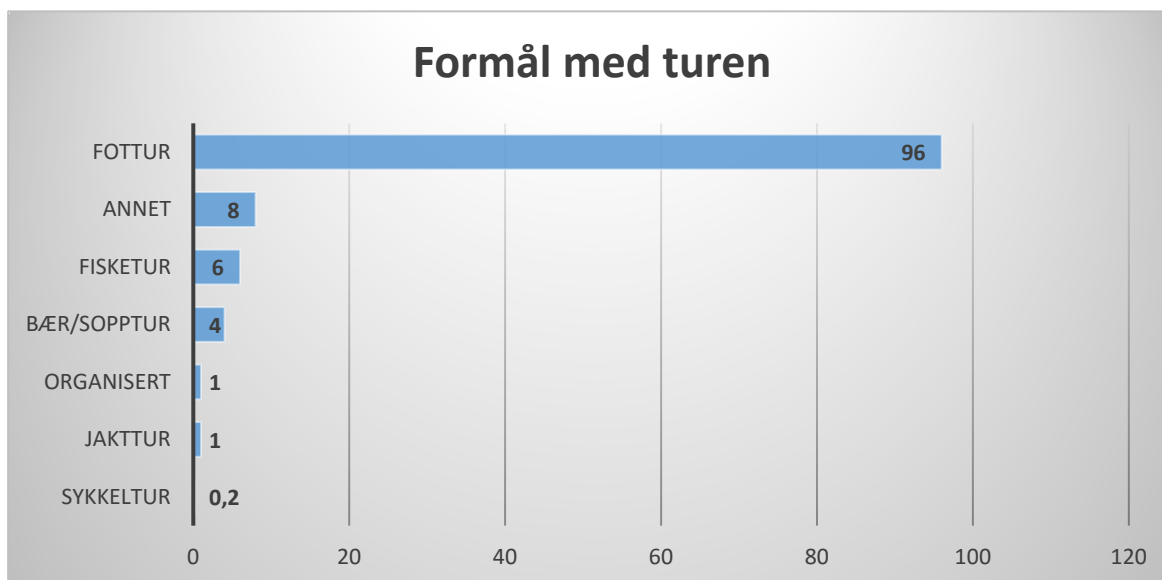
Kun 20 % oppga at de hadde besøkt Ånderdalen flere ganger i løpet av siste år (n=51). Brukerne ble også bedt om å oppgi bruken siste år fordelt på fire ulike sesonger (**Tabell 9**). De aller fleste hadde vært i Ånderdalen sommer/senhøstes og få hadde vært i området utenom sommeren. Av de som brukte området til ulike årstider var gjennomsnittlig antall bruksdager i vintersesongen 2, våren 2,6, sommeren 2,2 og senhøsten 1,3 dager. I gjennomsnitt oppga brukerne at den lengste turen (turer til fots/på ski/sykkel osv.) de hadde i Ånderdalen siste år var 2 dager (SE: 0,243).

Tabell 9. *Bruk av Ånderdalen gjennom året (n=51)*

	N	%	Min	Max	Gj.snitt	Std.feil
Antall dager i vintersesongen: jul-påske?	4	8	1	3	2	1.15
Antall dager i vårsesongen: etter påske (t.o.m. mai)?	3	6	1	5	2,6	2.08
Antall dager i sommer/høstsesongen: juni-september?	48	94	1	7	2,2	1.48
Antall dager senhøstes: oktober-jul?	4	8	1	2	1,3	0.50

3.4.4 Type bruk

Respondentene ble bedt om å oppgi hovedformålet med turen de var på (**Figur 25**). Det var mulig å krysse av flere alternativ. Fottur er den klart vanligste aktiviteten blant respondentene, mens aktiviteter som sykling, organisert tur eller jakttur er det relativt få som gjør. Annet høsting-friluftsliv som fisketur og bær/sopptur er det en større andel som har som hovedformål med turen (14 %). Samlekategorien *annet* hadde nest høyest prosentandel på 8 % og her svarer de fleste av disse respondentene at de på en eller annen måte skal oppleve eller fotografere natur og dyreliv. Ingen av respondentene svarte at deres hovedformål med turen var ridetur, padle/rotur eller landbruksrelatert aktivitet.

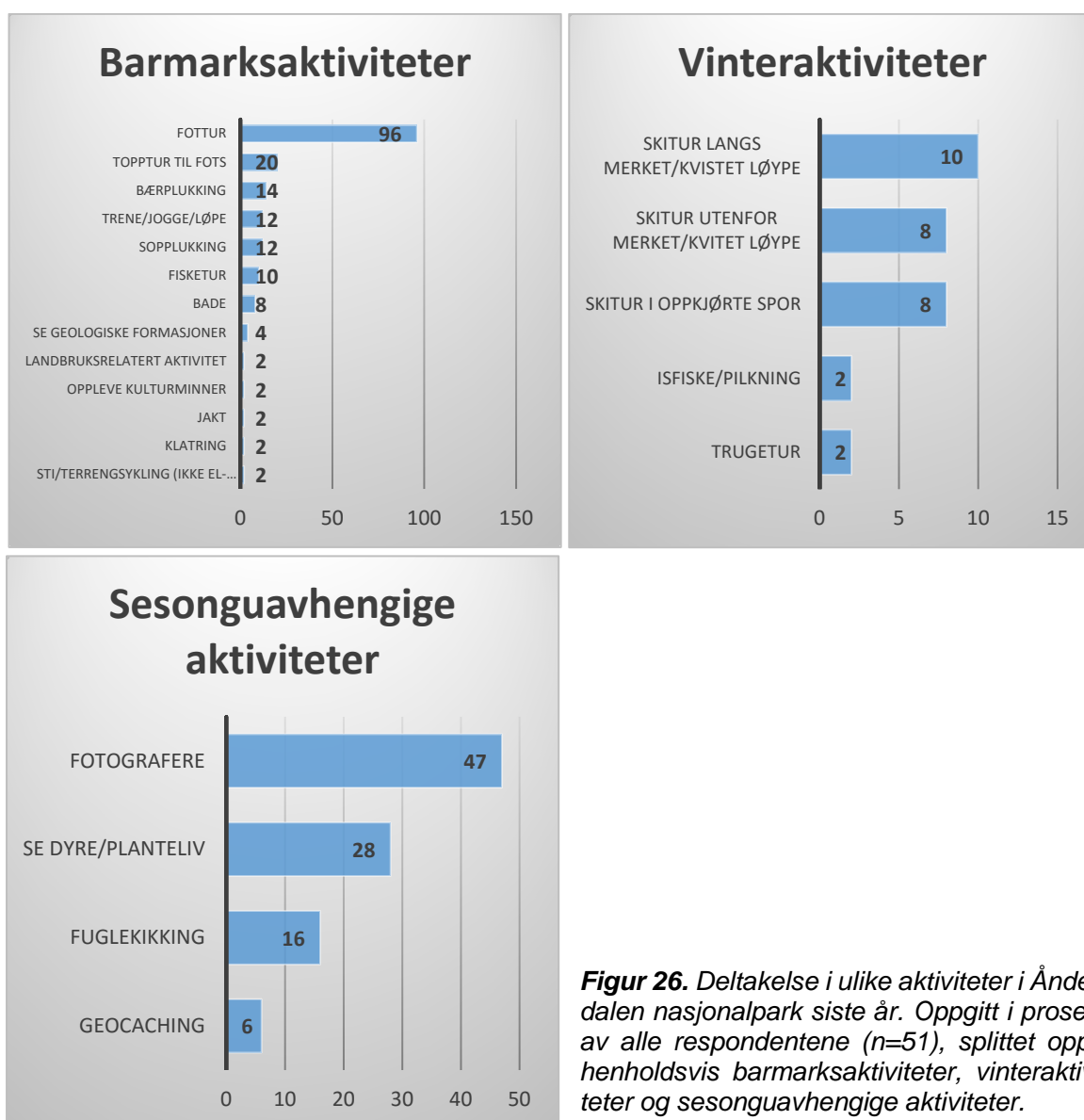

Figur 25. *Respondentenes formål med turen oppgitt i prosent (det var mulig å krysse av for flere alternativer) (n=491).*

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvilke aktiviteter de hadde drevet med i Ånderdalen i løpet av det siste året. Prosentfordelingen for ulike aktiviteter vises i **Figur 26**. Aktivitetene ble delt i barmarks-aktiviteter, vinteraktiviteter og sesong-uavhengige. For det meste ser de besøkende i Ånderdalen ut til i stor grad utøve «tradisjonelle» aktiviteter. Uavhengig av sesong, var fottur den aktiviteten flest oppga at de hadde bedrevet i området siste år, 96 % hadde gjort dette. En god del hadde også vært på topptur i barmarks-sesongen (20%), mens

ingen hadde vært på toppstur vinterstid. Når det gjelder andre barmarks-aktiviteter var det relativt mange som hadde drevet med de ulike høstingsaktivitetene. Rundt 25 % hadde vært på bærplukking eller fisket og 2 % hadde vært på jakt. Rundt en tidel brukte turen til å trene/løpe/jogge og noen færre var i Ånderdalen for å bade. Ingen av respondentene hadde vært på padle/rotur. For de øvrige barmarks-aktivitetene er prosentandelene lave eller har ingen respondenter. Det er også en liten utvalgsstørrelse i etterundersøkelsen så svarene gir dermed ikke et fullstendig bilde av bruk. Alle aktivitetene som fikk 2 % hadde blant annet kun en person som hadde gjort dette.

Vinterstid er det egentlig bare skigåing som har en oppslutning av særlig betydning. En tidel av respondentene hadde vært på skitur langs merket/kvistet løype, i underkant av 8 % hadde vært på skitur utenfor løype og samme prosentandel gjaldt for skitur i oppkjørte spor. Det er ingen vintermerkede løyper i Ånderdalen nasjonalparken og en del av denne bruken må dermed befinne seg i nærområdene til nasjonalparken. Blant de aktivitetene som i større grad er sesonguavhengige var det fotografering og det å se på dyre- og plantelivet flest hadde gjort siste år. I underkant av halvparten hadde vært i området for å fotografere og i underkant av 30 % hadde vært der for å se dyre- og planteliv.

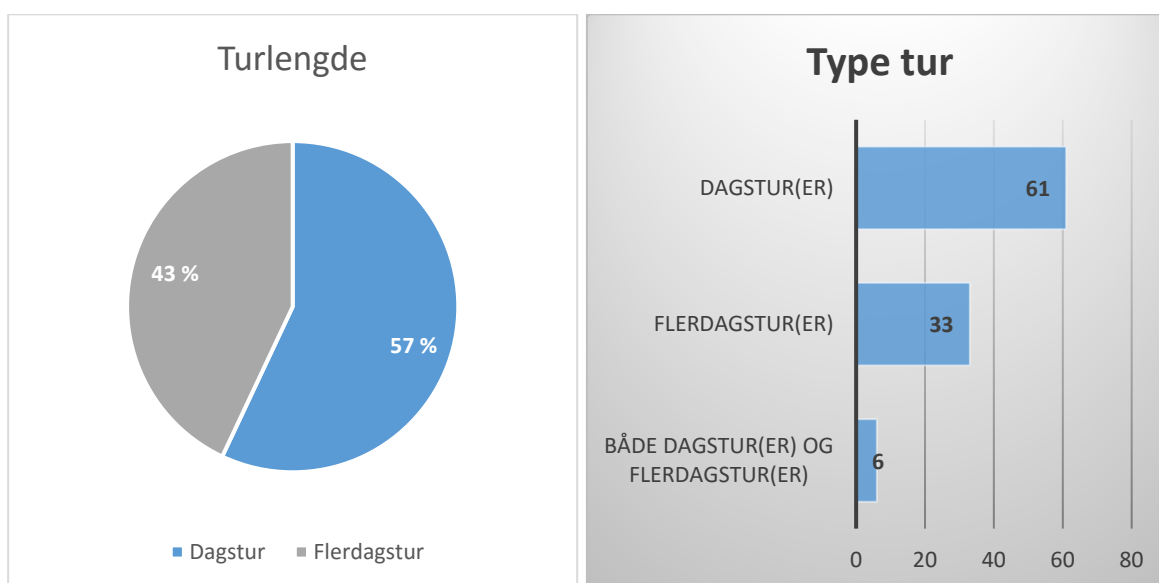

Figur 26. Deltakelse i ulike aktiviteter i Ånderdalen nasjonalpark siste år. Oppgitt i prosent av alle respondentene (n=51), splittet opp i henholdsvis barmarksaktiviteter, vinteraktiviteter og sesonguavhengige aktiviteter.

3.4.5 Tid i nasjonalparken og overnatting

Kasseundersøkelsen viser at et flertall av de besøkende i Ånderdalen var på dagstur (57 %), mens en litt mindre andel (43 %) var på en tur som varte over flere dager (se **Figur 27**). Personene som gikk på dagstur gikk alt fra 1 til 12 timer med et gjennomsnitt på 4 timer¹⁷. Respondentene som var på flerdagerstur var på tur i 2 til 39 dager med et gjennomsnitt på tre og en halv dag¹⁸. Et interessant spørsmål i denne sammenheng er om det er førstegangsbesøkende som dominerer i gruppen som er på dagstur. Men slik er det ikke og det er samme prosentandeler for førstegangsbesøkende og flergangsbesøkende som for det totale utvalget.

Vi ba også de besøkende om å oppgi hva slags turer de hadde vært på gjennom siste år. 61 % hadde bare vært på dagstur(er) (se **Figur 27**). Til sammen hadde i underkant av 40 % vært på en eller flere flerdagersturer i Ånderdalen i løpet av siste år. Dette samsvarer med andelen vi fikk da vi spurte brukerne da de var på tur (selvregistreringsundersøkelsen, se venstre diagram, **Figur 27**).

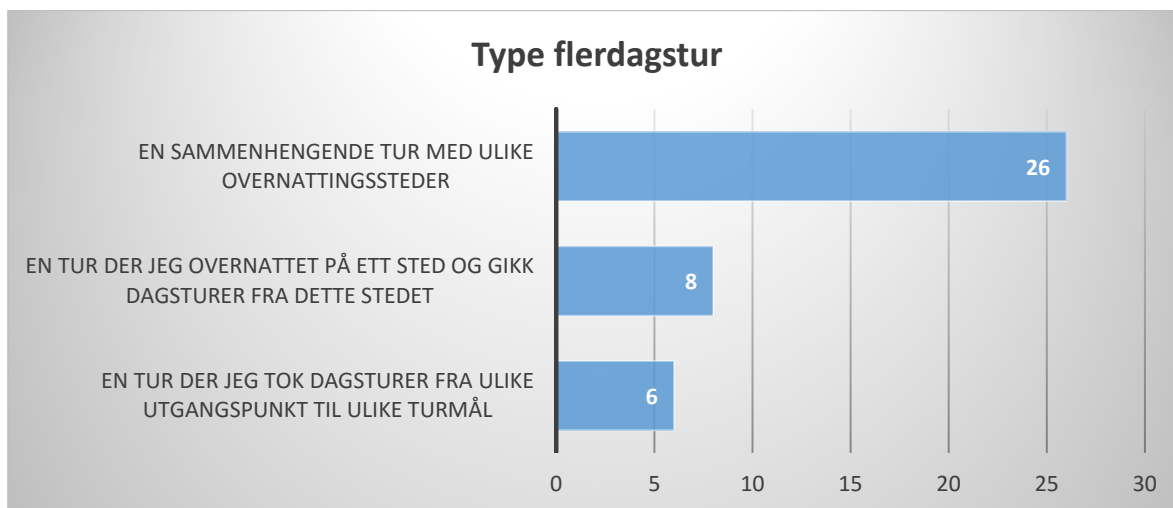

Figur 27. Lengde på turen delt i dagstur og flerdagerstur til venstre (n=437) og prosentfordeling for hvorvidt en har vært på dagstur eller flerdagerstur i Ånderdalen siste år (n=51) til høyre.

De som hadde vært på flerdagerstur i området siste år ble også spurt om hva slags type flerdagerstur(er) det var snakk om (det var mulig å krysse av flere alternativ), se Figur 28. 26 % hadde vært på en sammenhengende tur med ulike overnattingssteder. Det var en lav andel av brukerne som overnattet på samme sted og tok dagsturer fra derfra eller tur fra ulike utgangspunkt til ulike turmål da de var på flerdagerstur. Det er svært nærliggende å knytte dette sammen med at det er få overnattingsmuligheter og hytteiere i området og at den nest mest vanlige overnattingsformen er telt/lavvo/under åpen himmel (se **Figur 29**). I underkant av 10 % hadde gått en tur der de overnattet på samme sted og 6 % hadde tatt dagsturer fra ulike utgangspunkt til forskjellige turmål.

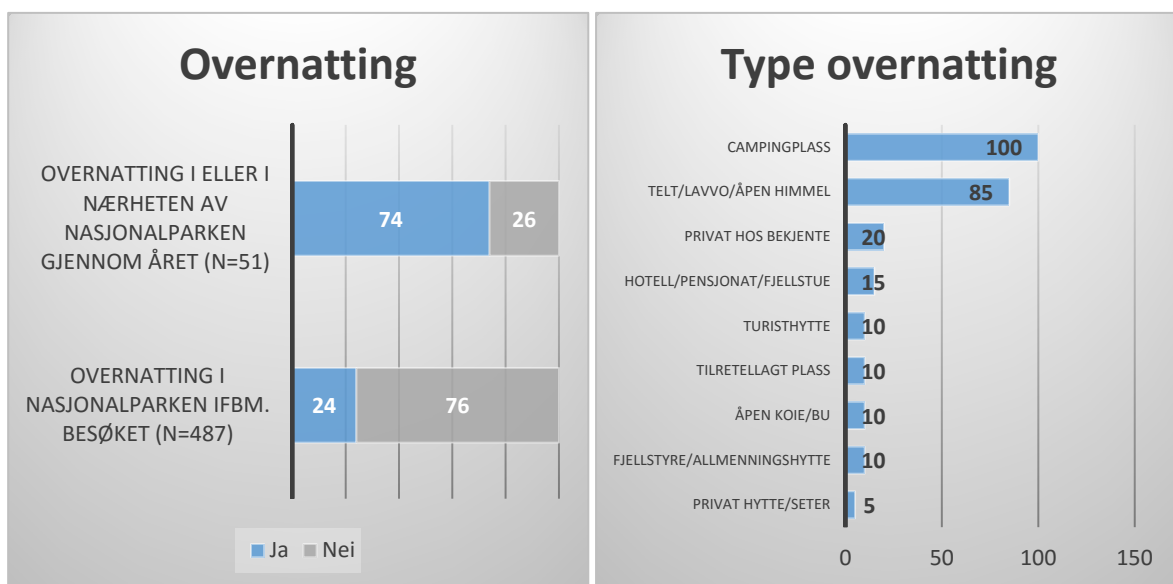
¹⁷ (N=263, SE=1.99).

¹⁸ (N=103, SE=4.34).

Figur 28. Prosentfordeling som viser hva slagst type tur de som oppga at de var på flerdagerstur var på (n=20). Det var mulig å velge flere turalternativ.

I selvregistreringsundersøkelsen svarte i overkant av 20 % at de overnattet i området i forbindelse med besøket sitt til Ånderdalen (se Figur 29). Ser en derimot på overnatting for hele siste år og også inkluderer områdene i nærheten av nasjonalparken (men i forbindelse med besøk til Ånderdalen) er bildet ganske annerledes. Så mange som 74 % hadde overnattet i områdene innenfor og rundt nasjonalparken i løpet av det siste året. Campingplass og telt/lavvo/under åpen himmel var de to klart vanligste overnattingsformene som ble oppgitt. Det var en rekke overnattingsformer som fikk en prosentandel på 10. For disse var det kun to personer som sa de brukte hver av disse overnattingsformene. Dette sier igjen noe om at etterundersøkelsen ikke gir et klart og fullt bilde av bruken, noe som er viktig å være klar over, fordi utvalgsstørrelsen er liten.

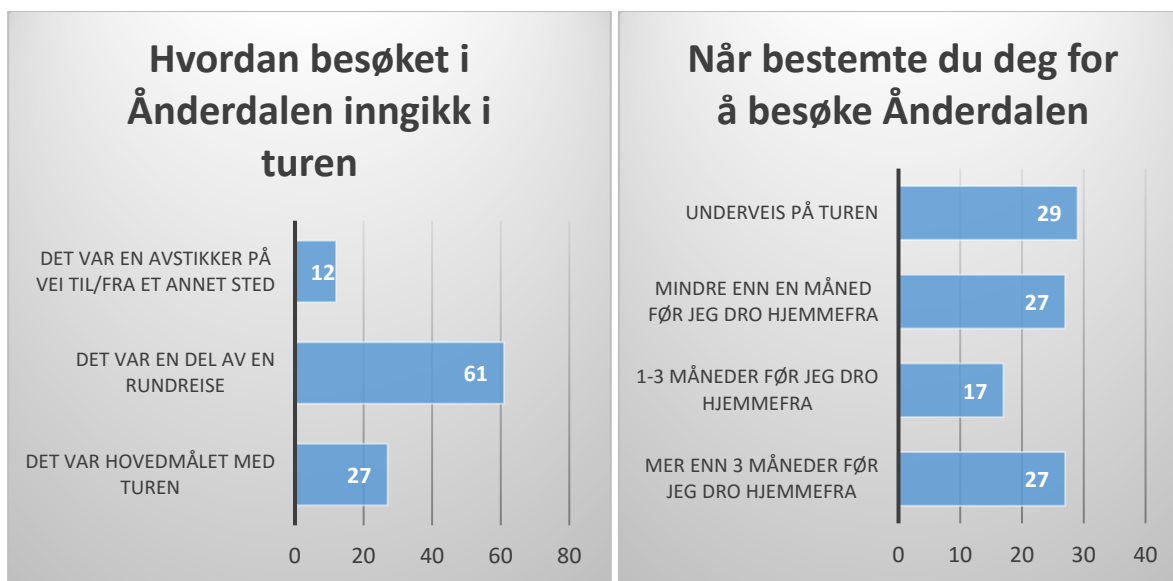

Figur 29 Prosentandel som har overnattet i forbindelse med besøket i Ånderdalen (selvregistreringskort) og prosentandel som har overnattet i eller i nærheten av nasjonalparken i løpet av det siste året til venstre. Prosentandeler av de overnattende som har overnattet på ulike overnattingstyper til høyre (n=20).

3.5 Ånderdalen som besøksmål

I alt 62 % oppga at det var nøye planlagt at de skulle besøke akkurat Ånderdalen, mens 38 % oppga at de like gjerne kunne ha besøkt et annet naturområde. Det er altså en relativt høy andel som like gjerne kunne ha besøkt et annet naturområde. Samtidig har de andre verneområdene som ble undersøkt med samme spørsmål i 2016 lignende resultater (Fulufjellet 40 %, Breheimen 31% og Sølen som skiller seg noe ut med 15 % for andel som like gjerne kunne ha besøkt et annet naturområde)

De som bare hadde besøkt Ånderdalen en gang siste år fikk spørsmål om hvordan besøket i nasjonalparken inngikk i den turen de var på (**Figur 30**). Kun 27 % oppga at Ånderdalen var hovedformålet med turen, mens hele 61 % oppga at Ånderdalen var et besøksmål mens de var på rundreise. At den største andelen svarte at besøket var en del av en rundreise stemmer med andre nasjonalparker der vi har tilsvarende data (Vorkinn 2016), der besøkene i nasjonalparkene i større grad er en del av en rundreise eller var en avstikker på vei til/fra et annet sted. Den lave andelen som hadde turen som hovedmål skiller seg likevel noe ut fra tidligere undersøkelser, hvor andelen som hadde disse nasjonalparkene som hovedformål med turen var mellom 43 og 59 %. Ånderdalen er i svært liten grad en avstikker som gjøres på vei til et annet sted, og kun fem brukere oppga dette som bakgrunn for sitt besøk. De som oppga at de kun hadde besøkt Ånderdalen en gang siste år ble også spurt om når de bestemte seg for å besøke nasjonalparken. De fleste bestemte seg underveis på turen, men fordelingen er ganske jevn på alle alternativene. Dette resultatet stemmer godt overens med at en stor andel svarte at besøket var en del av en rundreise og mange kan dermed ha bestemt besøksmålet før turen, men også underveis på turen.

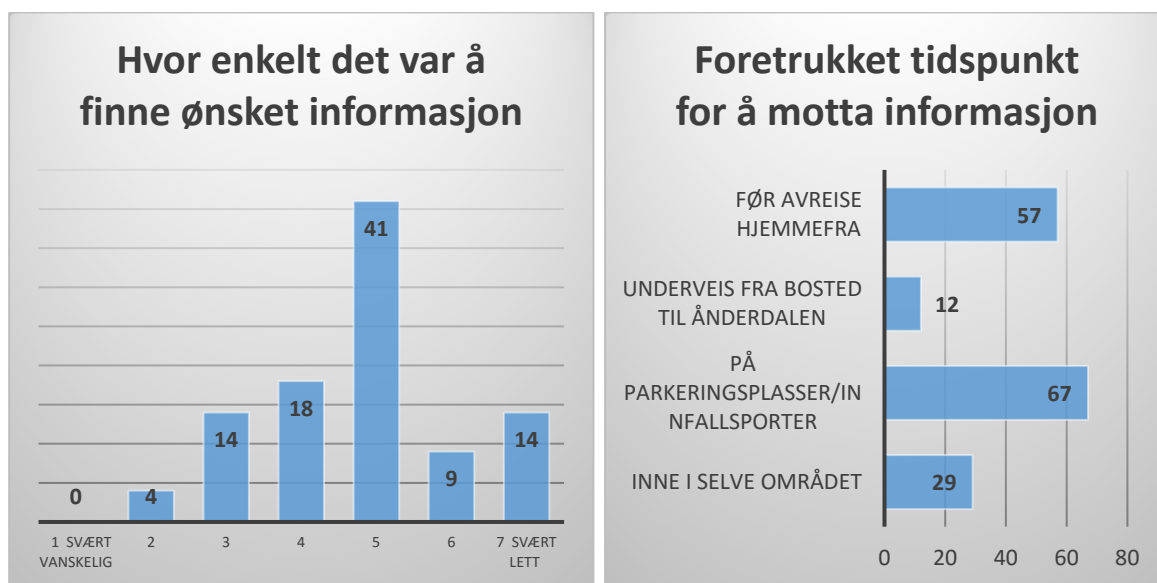

Figur 30 Prosentfordelinger for hvilken betydning Ånderdalen hadde som besøksmål på reisen man var på (n=41) til venstre og beslutningstidspunkt for å besøke Ånderdalen (n=41) til høyre.

3.6 Informasjon og bruk av sosiale media

3.6.1 Informasjonsinnhenting og foretrukket informasjon

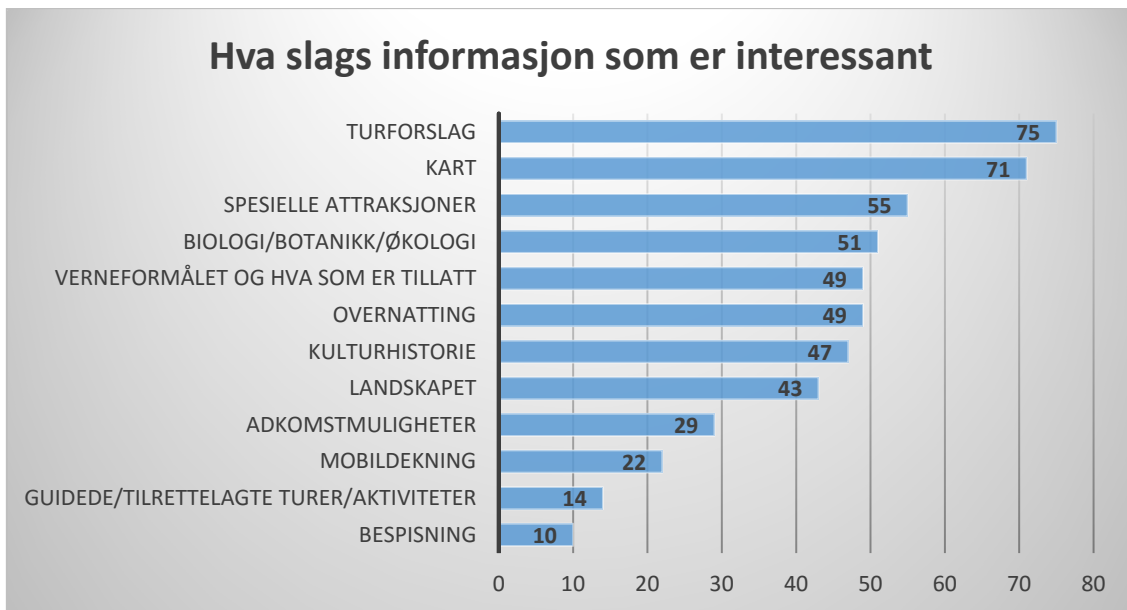
I etterundersøkelsen oppga 44 % (n=50) at de hadde skaffet seg informasjon om Ånderdalen før besøket. Internett og reisehåndbok var det over halvparten av de som innhentet informasjon som benyttet og var de informasjonskildene flest hadde brukt¹⁹. Rundt 10 % hadde benyttet seg av informasjon fra bekjente/venner/familie, informasjonstavler, brosjyrer og turistinformasjon. En person svarte også kart i kategorien «annet» (se ellers spørreskjemaet, vedlegg 2 for å se hvilke informasjonskanaler det ble spurt om). Brukerne opplevde det som relativt greit å finne den informasjonen de ønsket (**Figur 31**). Dersom respondentene skulle motta mer informasjon fra forvaltningsmyndigheten er de foretrukne tidspunktene enten på parkeringsplasser/innfallsportene til området eller før avreise hjemmefra (se **Figur 31**).

Figur 31. Prosentfordeling som viser hvor vanskelig/enkelt det var å finne den informasjonen man ønsket om Ånderdalen (n=22, gjennomsnitt 4,77, SE:0,286) til venstre. Prosentfordeling for når de besøkende i Ånderdalen foretrekker å motta informasjon dersom forvaltningsmyndigheten skulle gi mer informasjon om området (n=51) (det var mulig å krysse av flere alternativ) til høyre.

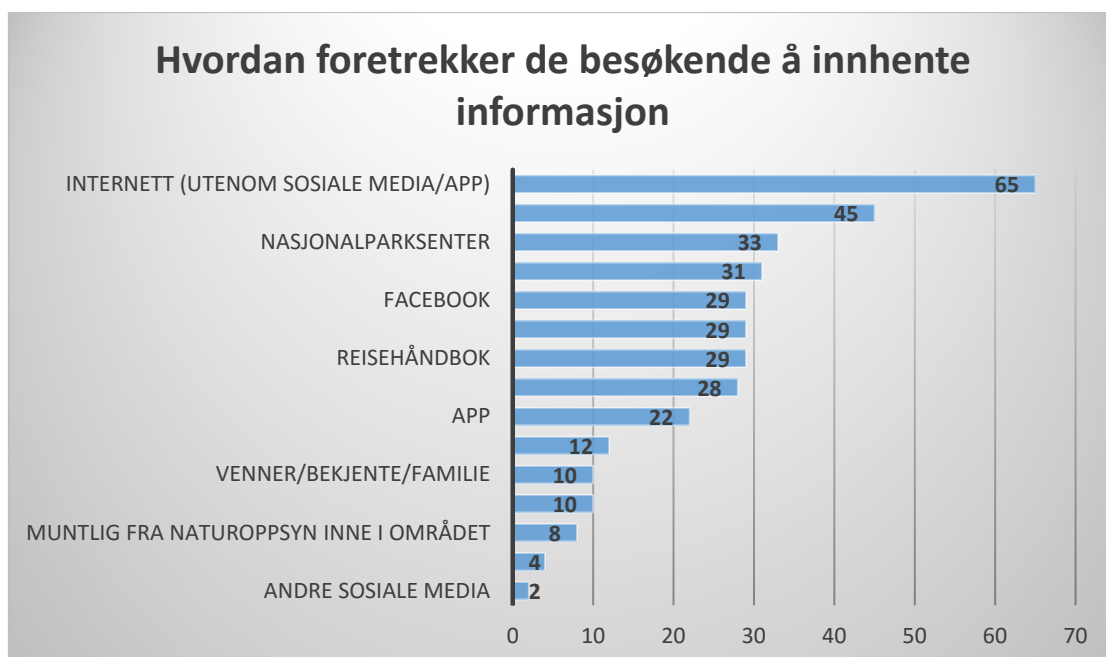
En del personer av de besøkende oppga at de ikke var interessert i noen form for informasjon. Dette ser ut til å indikere at selv om i underkant av halvparten har innhentet informasjon før besøket sitt er de besøkende interessert i informasjon om området. **Figur 32** viser hva slags informasjon som er av interesse. Kart og turforslag er de mest ønskede temaene, tett fulgt av informasjon om spesielle attraksjoner. Litt over halvparten er også interessert i informasjon om naturen i området. Relativt mange – 49 % ønsker også å vite mer om verneformålet og hva som er tillatt/ikke tillatt innenfor nasjonalparken. Informasjon om kulturhistorien i området er også ønsket av mange av de besøkende. Tilbudet av tjenester som overnatting, bespisning og guidete turer/aktiviteter i og rundt verneområdet er per i dag begrenset og det er også færre av de besøkende som etterspør informasjon om dette, bortsett fra overnatting. Dette kan ha å gjøre med at det er få lokale brukere og hytteiere i området og at de tilreisende dermed i større grad ønsker et tilbud og informasjon om overnattingsmuligheter. En person svarte i kategorien «annet» på dette spørsmålet og var interessert i informasjon om offentlig transport til og fra innfallsportene til Ånderdalen.

¹⁹ Da antallet respondenter er lavt er prosentfordelingene beheftet med noe usikkerhet.

Figur 32. Hva slags informasjon de besøkende er interessert i, oppgitt i prosentandel av de besøkende (n=51).

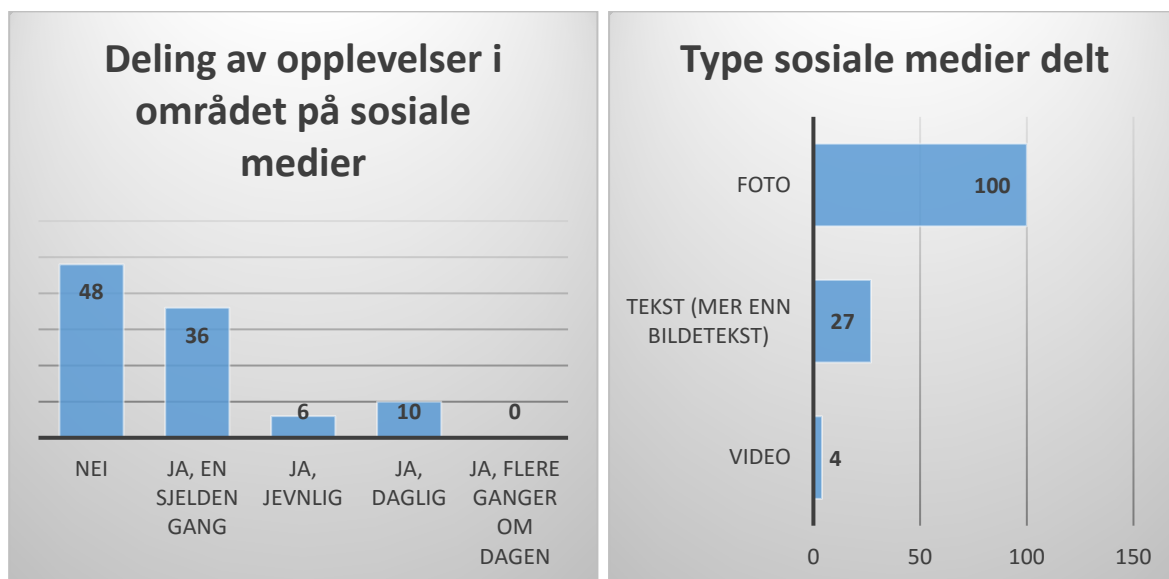
De besøkende ble også spurt om hvordan de fortrakk å innhente informasjon (**Figur 33**). I tråd med det foretrukket tidspunkt for å motta/innhente informasjon (hjemme eller ved innfallsporter, se **Figur 31**) viser **Figur 33** at *internett*, *nasjonalparksenter* og *informasjonstavler og brosjyrer i selvbetjeningsautomater* ved innfallsportene er de informasjonskanalene som flest foretrekker. De tre sistnevnte er kanaler som forvaltningen i stor grad kan påvirke, og dette gjelder dels også for informasjon via internett. En del kunne også tenke seg å innhente informasjon fra *facebook*, *app*, *reisehåndbok*, *brosjyrer ved overnattingssteder/turisthytter* og *turistinformasjon/informasjonssenter*. Informasjon fra bekjente, som brukes lite for å innhente informasjon i dag, er også lite foretrukket blant de besøkende. De ulike formene for *informasjon fra naturoppsyn* og øvrige alternativ er også i liten grad foretrukket.

Figur 33. På hvilke måter de besøkende foretrekker å innhente informasjon, oppgitt i prosentandel av de besøkende (n=51).

3.6.2 Bruk av sosiale media

Vi spurte om de besøkende hadde delt opplevelsene sine i Ånderdalen via sosiale media (**Figur 34**), og 52 % hadde det. Litt overraskende var det ingen som hadde delt flere ganger om dagen og at de fleste hadde kun delt en sjelden gang. Bilder var det klart mest vanlig måten å dele opplevelser på og alle som hadde brukt sosiale medier hadde delt bilder. I underkant av 30 % hadde delt tekst, mens en mindre andel på 4 % hadde delt video.

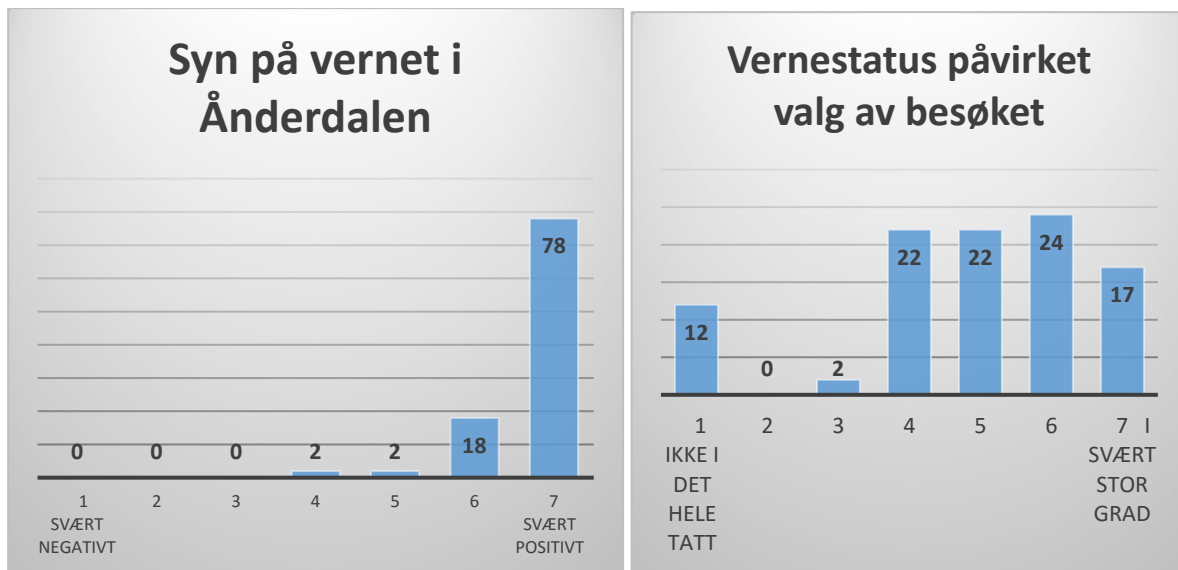
Figur 34. Prosentfordeling som viser hvorvidt brukerne delte sine opplevelser i Ånderdalen via sosiale medier (n=51) til venstre, og hva de som delte hadde delt (n=26) til høyre.

3.7 Opplevelse av dagens tilstand i Ånderdalen

3.7.1 Ånderdalen som nasjonalpark og villmarksområde

I alt 82 % av brukerne visste at Ånderdalen var vernet som nasjonalpark før de besøkte området, og alle respondentene synes det er positivt at Ånderdalen er nasjonalpark (se **Figur 35**). Samtidig hadde det faktum at området er nasjonalpark ingen betydning for at en del av de brukerne valgte å besøke området. 12 % oppga at det ikke hadde betydning i det hele tatt og gjennomsnittskåren var 4,8 (se **Figur 35**). Den absolutt største andelen av brukerne sier imidlertid at det påvirket valget av besøket i mindre eller større grad. Om vi så sammenligner utlendinger og nordmenn når det gjelder **hvilken rolle nasjonalparkstatusen spiller for besøket**, så er det tydelig at denne er viktigere for utlendinger: I **Figur 35** nedenfor (til høyre) ser vi at 63 % av alle brukere svarer 5 eller høyere. Blant utlendinger så var det 71 % som svarte 5 eller høyere (n=21, lav utvalgsstørrelse). Det er også en tendens til at førstegangsbesøkende legger mer vekt på nasjonalparkstatusen enn de som er erfarne i Ånderdalen; blant de nye i Ånderdalen var det også 71 % som svarte 5, 6 eller 7. Som en oppsummering: nasjonalpark-statusen har sterkere appell til utlendinger enn nordmenn, og kanskje særlig sterkt til førstegangsbesøkende fra utlandet, som det er mange av i Ånderdalen. De aller fleste visste at Ånderdalen var vernet som nasjonalpark før de besøkte området (82 %, n=50). Ånderdalen blir i stor grad oppfattet som et villmarksområde. Halvparten opplever hele området som villmark, mens 48 % opplever deler av området som villmark (n=50). Av de 5 andre verneområdene som ble undersøkt samtidig, hadde Ånderdalen høyest andel som opplevde hele området som villmark²⁰.

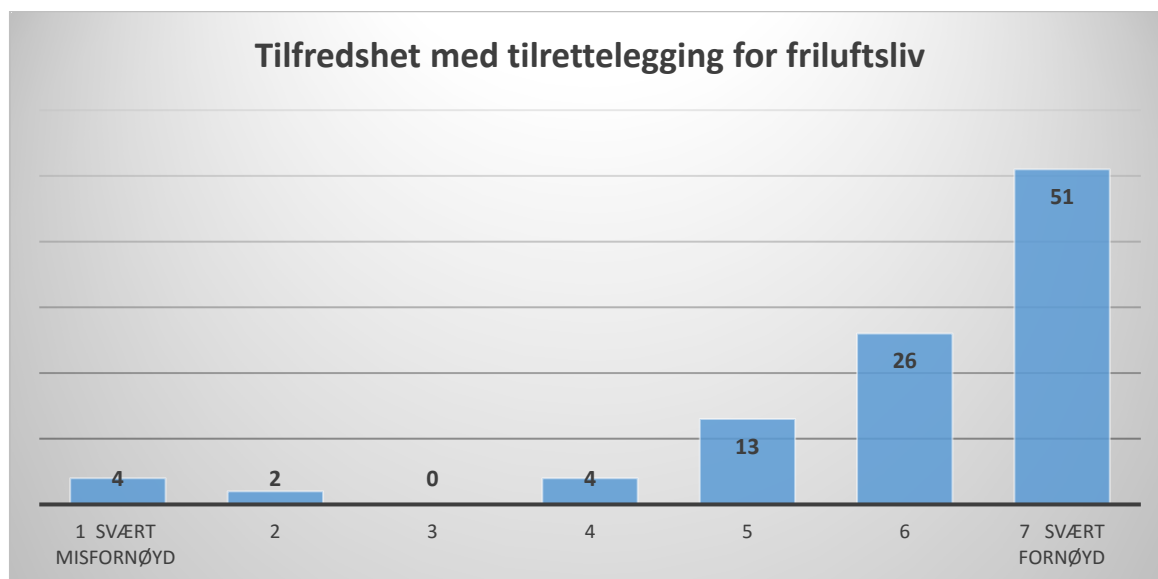
²⁰ Sjølen: 41 % (n=106), Fulufjellet: 33 % (n=64), Trollheimen/Innerdalen: 24 % (n=1080), Breheimen: 35 % (n=346), Skarvan/Roltdalen og Sylan: 29 % (n=414)

Figur 35. Hvilken innstilling brukerne har til at Ånderdalen er vernet som nasjonalpark oppgitt i prosent ($n=50$) til venstre, og hvorvidt det at Ånderdalen er nasjonalpark påvirket valget om å komme til området oppgitt i prosent ($n=41$) til høyre.

3.7.2 Tilretteleggingen for friluftsliv

I etterundersøkelsen ble brukerne spurt om hvor fornøyd de var med tilretteleggingen for friluftsliv i Ånderdalen (se **Figur 36**). Her var det mulig å reservere seg, ved å svare 'vet ikke' (noe som kun 3 personer benyttet seg av), siden noen nok har gjennomført så korte turer at de helst ikke vil uttale seg om tilretteleggingen. Brukerne var generelt fornøyd med tilretteleggingen. På en skala fra 1-7 (se **Figur 36**) så ligger gjennomsnittskåren så høyt som 6,00 ($SE=0,219$). Likevel oppga 38 % ($n=50$) at det var ting de mente burde forbedres når det gjaldt tilretteleggingen for friluftsliv. De klart mest foreslåtte tiltakene går på flere stier og bedre merking/skilting av allerede eksisterende stier. Flere ønsket også bedre klipping av stiene der det er våte partier og bedre informasjon om turmuligheter/ruter. For fullstendig liste over forslag til forbedringer, se vedlegg 4.

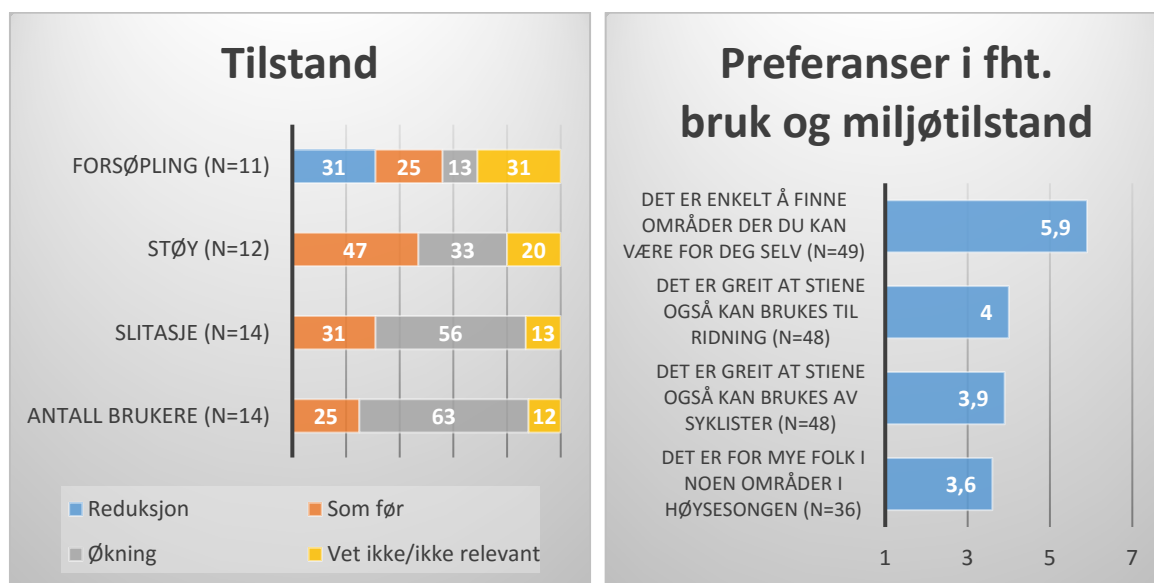

Figur 36. Hvor fornøyd brukerne er med tilretteleggingen for friluftsliv i Ånderdalen nasjonalpark, oppgitt i prosent på en skala fra 1 svært misfornøyd til 7 svært fornøyd ($n=47$).

3.7.3 Forstyrrende opplevelser

Brukerne ble spurt om de hadde opplevd noe de syntes var forstyrrende eller negativt under besøkene siste år. 74 % hadde ikke hatt slike opplevelser, mens 26 % oppga at de hadde opplevde forstyrrende eller negative hendelser (n=50). Det flest nevnte som forstyrrende opplevelser var slitasje på stier og søppel i naturen. Se vedlegg 3 for alle utsagn om forstyrrende/negative opplevelser.

De som hadde besøkt området tidligere ble også spurt om de hadde opplevd endringer i forhold til antall brukere, slitasje, søppel og støy (**Figur 37**). For tre av de fire forholdene er det ingen som mener det har vært en reduksjon. Unntaket her er forsøpling, hvor over 30 % mener at det har vært en nedgang (blå seksjoner). Det er til dels relativt store prosentandeler som ikke har noen formening (de gule seksjonene) for alle de ulike tilstandsvariablene. Støy oppleves imidlertid relativt likt som før (oransje seksjoner). For *slitasje* er det rundt en tredjedel som opplever at tilstanden er som før, men i overkant av 56 % mener det er mer slitasje nå enn før (grå seksjon). *Antall brukere* er det forholdet der de besøkende opplever de største endringene. Over 60 % mener at det har vært en økning i antall brukere og det har de rett i jfr ferdselsteller, men opplever de det som et problem? **Figur 37** på høyre side gir en indikasjon, siden de to mest entydige funnene er knyttet til mengde folk: De aller fleste synes ikke det er for mye folk noen steder i høysesongen, og de fleste synes det er enkelt å finne steder der man kan være for seg selv. På tross av at dette synes en del brukere at det er for mye folk i noen områder. Brukerne fordeler seg jevnt på den syv-delte skalaen for om stiene skal kunne brukes av syklist eller til riding og dette får utslag i at disse to preferansene for bruk får et gjennomsnitt rundt middelverdien.

Figur 37. Prosentfordeling for opplevelsen av hvorvidt tilstanden i Ånderdalen har endret seg (n=15-16) til venstre og brukerens preferanser for bruk og miljøtilstand til høyre – oppgitt som gjennomsnittsskår på en skala fra 1 helt uenig til 7 helt enig (n=36-49).

3.7.4 Synspunkt på forvaltning og tilrettelegging

I etterundersøkelsen ble brukerne bedt om å ta stilling til hvorvidt de var positive eller negative til ulike **fysiske tiltak** i nasjonalparken og til **utvikling av tilbud** i og i nærheten av verneområdet. Svarene skulle angis som en tallverdi fra 1 *svært negativ* til 7 *svært positiv*. Vi presentert 12 ulike tiltak som kan være aktuelle i de fleste parker (**Figur 38**). Mange av tiltakene er knyttet til stien, men noen gjelder også tiltak ved raste-/overnattingsplasser, og andre informasjonstiltak. En annen måte å systematisere på er at noen er service-tiltak for brukerne, andre er tiltak som skal beskytte naturen, og noen er både og. **Figur 38** viser gjennomsnittsskår for de ulike fysiske tiltakene. Generelt ser en at brukerne er positive til samtlige tiltak, med gjennomsnittsverdier over 4. Altså er det flere som er for enn imot tiltakene, men brukerne er minst positive til av *nedlegging av stier for å oppnå større sammenhengende områder uten tilrettelegging* – som får en gjennomsnittsskår litt over middelverdien. *Omlegging av stier for å verne sårbar natur* er brukerne derimot positive til, det er faktisk ett av to tiltak som oppleves mest positivt. Det andre tiltaket brukerne stiller seg mest positive til er at *gangbaner av tømmer/planker/steinheller legges ut i bløte partier på stiene*. Dette kan ses i sammenheng med hvilke endringer av tilrettelegging for friluftsliv brukerne ønsket hvor mange svarte nettopp å få klopper over våte partier. At det å etablere gangbaner er så positivt for brukerne i Ånderdalen er gode nyheter for forvaltningen, siden dette kan være et svært viktig tiltak for å kanalisere brukerne og hindre slitasje i sårbare våte myrområder. At gangbaner er ønskelig styrkes også av at det tredje tiltaket de besøkende er mest positive til er *klopper/bruer over elver/bekker som er vanskelige å krysse*. Andre endringer brukerne ønsket var mer merking av stier, men *merking av flere stier* får en relativt lav gjennomsnittsverdi i spørsmålet om innstilling til fysiske tiltak i nasjonalparken. Det kan dermed virke som om det er større uenighet om dette tiltaket.

Resultatene kan sammenlignes med svarene fra nylig gjennomførte studier fra Sølen, Fulufjellet og Breheimen (Wold et al. 2017a, b; Vistad m.fl. 2017), og de er til dels ganske likeartet. For eksempel er de tre tiltakene som er på topp for Ånderdalen (gangbaner over bløte partier, klopper/bruer, omlegging av stier for å ta vare på natur) også de tre som er på topp i Fulufjellet og de to sistnevnte tiltakene er «topp-3» i Sølen og Breheimen – og med nesten samme gjennomsnittsverdi, men ulik rekkefølge. Som nevnt tidligere er innfallspunktet/-porten et viktig informasjonspunkt. Her er både tilgang til brosjyrer om naturen og attraksjoner i området og info-tavler ved attraksjoner langs stiene populære tiltak. Merking av flere stier kommer lenger ned på listen for Ånderdalen enn for de andre verneområdene som er undersøkt, mens *nedleggelse av enkelte stier for å oppnå større områder uten tilrettelegging* er tiltaket som får lavest gjennomsnittsverdi for alle fire verneområdene.

Figur 38. Gjennomsnittsskår for hvordan en som bruker ville stille seg til ulike fysiske tiltak i Ånderdalen nasjonalpark på en skala fra 1 svært negativ til 7 svært positiv (n=50)

Spørsmålene om utvikling av tilbud er vinklet mer mot turistmessige forhold, enn det vi kaller 'tiltak' i forrige avsnitt som omfatter fysisk tilrettelegging og det forvaltningen har ansvar for. Når det gjelder utvikling av tilbud i og rundt nasjonalparken er respondentene mer nyanserte i forhold til hvilke tiltak de er positive og negative til (**Figur 39**). Vi ser av figuren at gjennomsnittsverdiene for disse tiltakene ligger lavere enn gjennomsnittsverdiene for tilretteleggingstiltakene; her er flertallet negative til de fleste forslagene (lavere gjennomsnittsverdi enn 4). Brukerne er mest negative til *helikopter/flytransport for folk som vil til vanskelig tilgjengelige områder* og til å *tillate idrettsarrangement i parken*. Dette er i tråd med det en har funnet i undersøkelser i andre nasjonalparker (se Vorkinn 2016, Wold & Selvaag 2017 b, Vistad et.al 2017). Dette er tiltak som er svært utradisjonelle (og relativt lite sannsynlige) i norsk sammenheng og de bryter således lett med den klassiske naturforvaltningstankegangen som har preget verneområdeforvaltningen. Økt standard og pris på overnattingssteder i tilknytning til Ånderdalen nasjonalpark og guidede turer der du betaler for å være med får også en verdi litt under gjennomsnittet. Offentlig transporttilbud som tar deg til innfallsportene til verneområdet og tilrettelegging av enkle teltplasser innenfor verneområdet skiller seg ut som de to tiltakene brukerne er klart mest positive til. Ønsket om tilrettelagte teltplasser kan ses i sammenheng med at telt er en av de vanligste overnattingsformene i området. Rundt middelerdien følger *tilrettelegging av plasser for å parkere campingvogn i nærheten av Ånderdalen nasjonalpark* og *flere tilbud om servering/salg av lokalmat*.

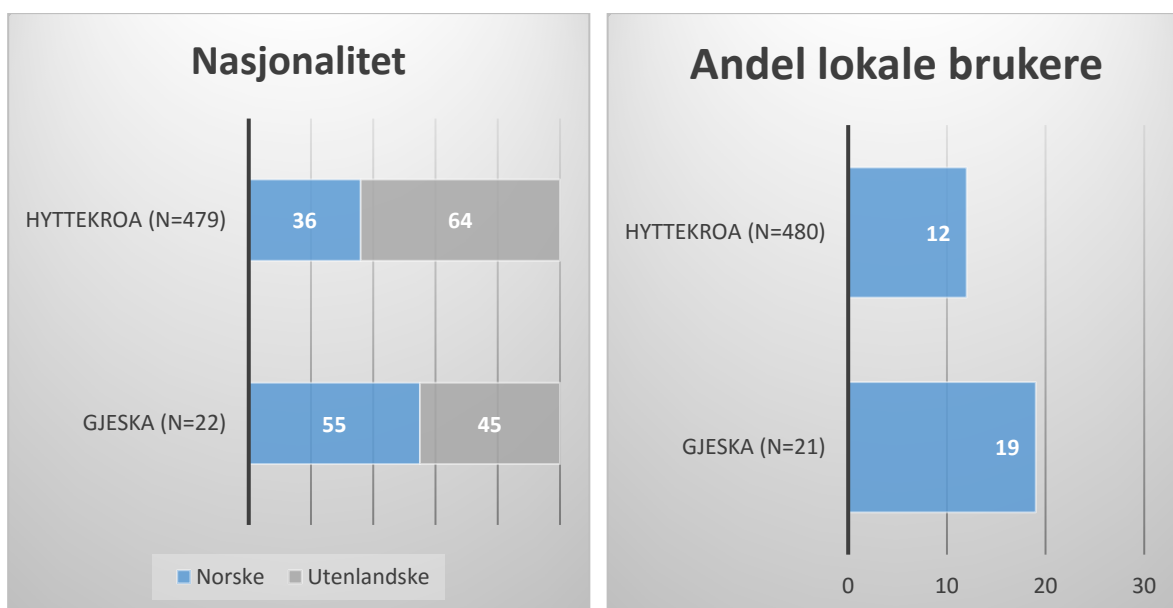
Figur 39. Gjennomsnittsskår for hvordan en som bruker ville stille seg til utvikling av ulike tilbud i og rundt Ånderdalen nasjonalpark på en skala fra 1 svært negativ til 7 svært positiv (n=50).

3.8 Sammenligning av innfallsportene Gjeska og Hyttekroa

Sammenstillingen gjør det mulig både å se etter indikatorer/kjennetegn for en bestemt innfallsport, men gir også en fin mulighet til å se på likheter og ulikheter innfallsportene imellom. Under blir noen utvalgte indikatorene/variablene utdypet med egen tekst og figur. Fordi antallet besøkende som har fylt ut kort ved innfallsporten Gjeska er lavt bør fordelingene anses som veiledende for forskjeller/likheter mellom innfallsportene, og en bør være oppmerksom på at forskjeller kan virke noe større/mindre enn de faktisk ville vært om utvalgene hadde vært litt større. Vi mener likevel at forskjeller/likheter som fremkommer gir en viss pekepinn om de faktiske forhold.

3.8.1 Bosted/nasjonalitet

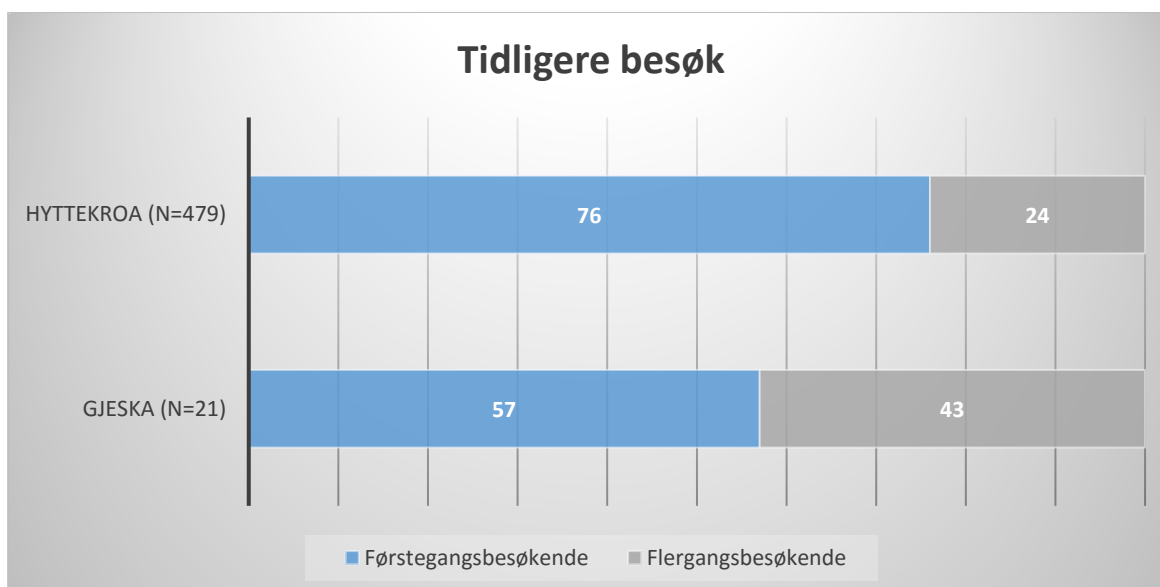
Av **Figur 40** ser man at det er en noe høyere andel nordmenn ved Gjeska enn Hyttekroa, men mest påfallende er det at 19 % av respondentene ved Gjeska var lokale brukere, mens dette kun gjaldt for 12 % for Hyttekroa. Dette kan tyde på at den mest populære innfallsporten med enklere adkomstvei og tilrettelagt parkeringsplass brukes mye av utenlandske og norske tilreisende, mens de lokale i større grad velger å gå andre steder i nasjonalparken. Dette kan ha å gjøre med kjennskap til området, men de lokale kan også bevist unngå å bruke områdene hvor det er mange besøkende.

Figur 40. Prosentandeler for nasjonalitet og lokale brukere ved innfallsportene Hyttekroa og Gjeska i Ånderdalen nasjonalpark.

3.8.2 Tidligere besøk

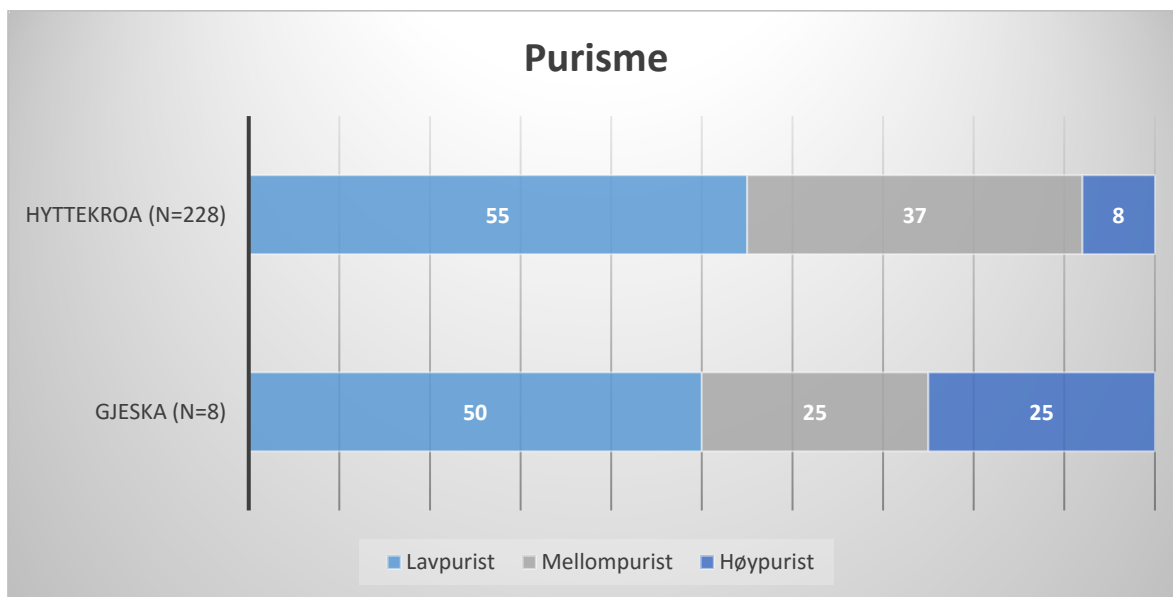
Det er en noe lavere andel førstegangsbesøkende ved innfallsporten Gjeska enn Hyttekroa. Dette kan ses i sammenheng med brukernes tilknytning til Ånderdalen. At det er en større andel lokale brukere ved Gjeska vil kunne forklare at disse naturlig nok bruker området mer gjentagende.

Figur 41. Prosentfordeling for førstegangsbesøkende og flergangsbesøkende ved innfallsportene Hyttekroa og Gjeska i Ånderdalen nasjonalpark.

3.8.3 Purisme

Purismegrad ble kun utledet fra svarene på spørreskjemaene som var tyske og engelske. Innfallsporten Gjeska som hadde et lavt antall respondenter fra før av, får dermed en enda lavere utvalgsstørrelse på dette spørsmålet (8 personer). Dermed skal ikke fremstillingen av purismegrad for Gjeska i **Figur 42** tillegges mye vekt. De utenlandske som bruker innfallsporten Gjeska kan i en enda større grad virke å være høypuristiske og ønske lite tilrettelegging og ikke møte mange folk på tur. Hovedstien ved Hyttekroa blir brukt i en mye større grad og er tilrettelagt med parkeringsplass, informasjonsskilt, benker og klopper. Det kan virke som de besøkende ved Gjeska i mindre grad ønsker dette for sine turer. Dette vil med andre ord si at de besøkende til lokaliteten ved Hyttekroa tåler en større grad av tilrettelegging enn de besøkende ved Gjeska. Tilsvarende resultater tror vi hadde vært gjeldende fra de andre innfallsportene som er mer ukjente og lite brukt i Ånderdalen.

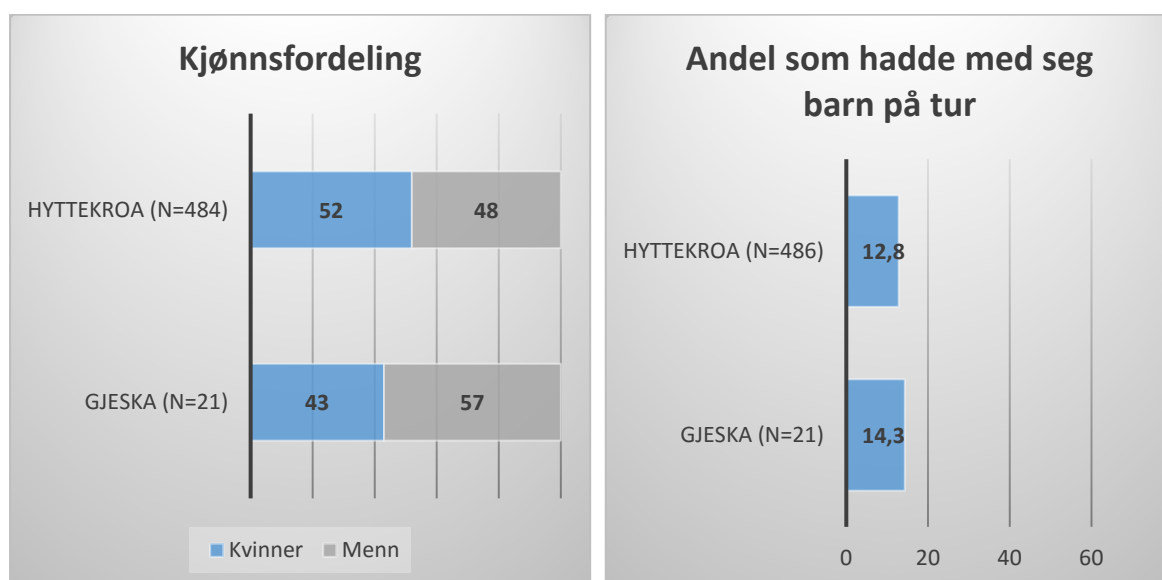
Figur 42. Prosentfordeling for purismeklasser ved innfallsportene Hyttekroa og Gjeska i Ånderdalen nasjonalpark laget på bakgrunn av tysk og engelsk spørreskjema²¹ (vær oppmerksom på veldig liten utvalgsstørrelse for Gjeska, n=8).

²¹ Feil i data

3.8.4 Kjønnsfordeling og barn i turfølget

Det kan se ut som det er en noe større andel av kvinner ved innfallsporten Hyttekroa enn Gjeska, men prosentfordelingene skiller seg ikke voldsomt fra hverandre og andelen kvinner og menn på de to stedene er forholdsvis jevn. Andelen som har med seg barn på tur virker også å være lik ved de to innfallsportene og rundt 13 % har med seg barn i turfølget. Andel barn i turfølget er som tidligere nevnt svært lavt. Vi ser det delvis på aldersfordelingen også, det er en god del eldre besøkende til nasjonalparken. I en forvaltningssituasjon kan man tenke å tilrettelegge bedre for at barn skal kunne oppleve nasjonalparken, og dette vil innebære andre tiltak enn for de godt voksne befolkningen. Barn har preferanser knyttet til vann og vassdrag, og at de har mulighet til å bruke variasjonen i naturen til lek og til å stimulere sansene. Spesielt viktig kan det være å lage gode oppholdssteder for voksne med benker osv, på steder der barn har gode muligheter for lek i nærheten, samtidig som de voksne har oversikt over hva barna holder på med. Barn ønsker heller å gå på en slyngende smal sti enn en gangbane.

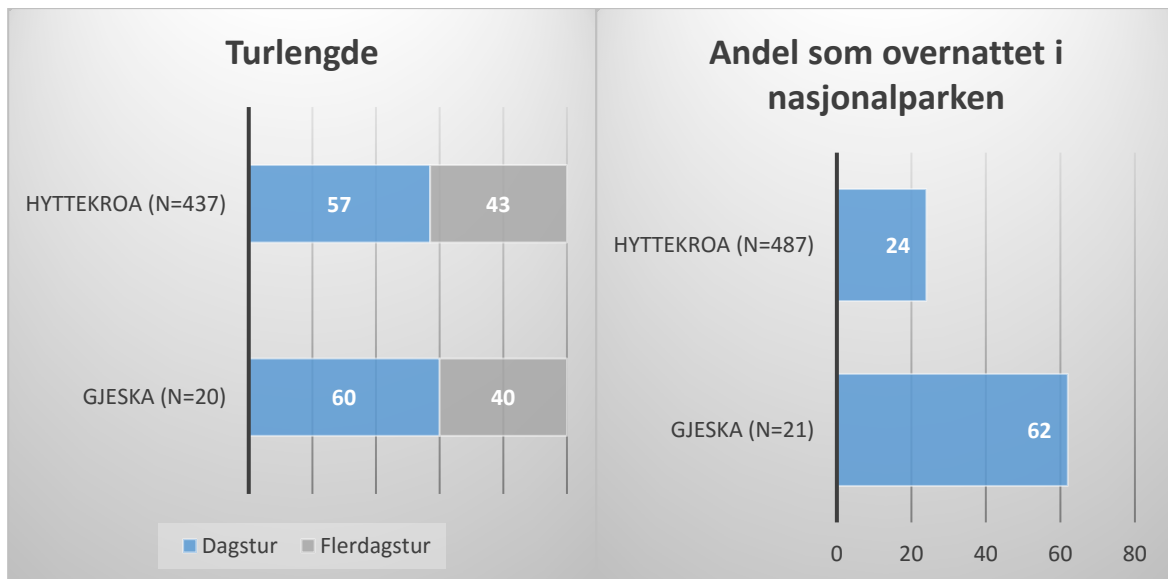
Det var ingen ved Gjeska som svarte at de var på organisert tur, mens det var 11 personer som var på organisert aktivitet ved Hyttekroa. Generelt er det lite organiserte turer i Ånderdalen nasjonalpark, noe disse resultatene også viser, og de fleste har utgangspunkt ved Hyttekroa.

Figur 43. Kvinneandel og andelen som hadde med seg barn på turen ved innfallsportene Hyttekroa og Gjeska i Ånderdalen nasjonalpark

3.8.5 Turlengde og andel som overnatter i verneområdet

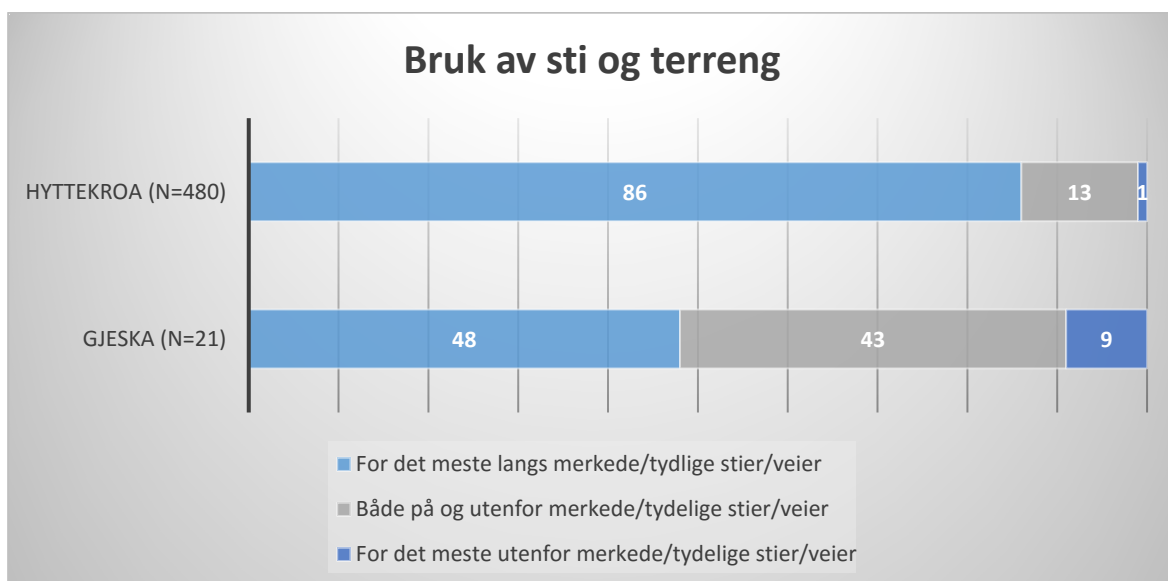
Det var omtrent like store andeler som var på dagstur ved de to innfallsportene og det er relativt mange som er på flerdagstur. Når det kommer til andelen som overnattet i Ånderdalen nasjonalpark skiller innfallsporten Gjeska seg ut ved at i overkant av 60 % svarer at de overnatter. Dette kan ha med å gjøre at personene som har skrevet en dag på flerdagstur ble passert i kategorien dagstur. Dette gjaldt for 3 personer og alle tre overnattet også i nasjonalparken. Samtidig har også to personer som krysset av for dagstur også krysset av for overnatting i nasjonalparken. Det er uansett en relativt høy andel som overnatter i Ånderdalen nasjonalpark ved Gjeska. Dette kan ha å gjøre med at det er lite parkeringsfasiliteter og overnattingstilbud i nærheten av området og at de aller fleste som er på flerdagstur her dermed har med seg eget telt.

Figur 44. Prosentfordeling for dagstur og flerdagstur og prosentandel av de som overnattet i Ånderdalen nasjonalpark ved innfallsportene Hyttekroa og Gjeska.

3.8.6 Bruk av sti og terreng

Hyttekroa er innfallsporten der flest oppgir at de stort sett følger merkede eller tydelige stier. Ved denne lokaliteten er det også velbrukte, tydelige stier og de fleste har dette startstedene som utgangspunkt for turer til blant annet Åndervatnet. Dette er også innfallsporten som har minst andel som går utenfor sti og de har en høyere andel lavpurister. Ved Gjeska er det også en høyere andel lokalt bosatte, en gruppe som oftere bruker andre områder enn de mest vel-etablerte «turist-stiene». De lokale har oftest bedre kjennskap til området og har besøkt Ånderdalen flere ganger tidligere. Brukerne ved Gjeska har også flere høypurister og det er derfor naturlig at denne innfallsporten har en høyere andel som går utenfor sti for ikke å møte for mange andre besøkende på turen.

Figur 45. Prosentfordeling for bruk av sti og terreng for brukerne ved innfallsportene Hyttekroa og Gjeska i Ånderdalen nasjonalpark.

4 Oppsummering

I dette kapittelet blir noen av våre funn drøftet opp mot forvaltningsmål og tiltak forvaltningen har utført og ønsker i området. Denne diskusjonen er mest tematisk og nyanserer ikke geografisk med tanke på de ulike innfallsportene. Dette er både på grunn av at vi (forfatterne) ikke kjenner Ånderdalen-området godt nok og at bruk i viktige deler av parken ikke er undersøkt (p.g.a. lavt antall kasser og ferdselstellere). Vi har lite grunnlag i materialet til å svare på hvordan bruken er i de områder som ikke er undersøkt og hvem som ikke er tilstrekkelig representert. Vi oppfordrer lokalkjente (forvaltningen, SNO, Fjelltjenesten, tamreinlag m.fl.) om å vurdere om det er brukergrupper, bruksmåter, andre innfallsporter som burde vært representert og eventuelt om disse kan skape konflikter. Dette er særlig viktig med tanke på hvilke bruksformer og brukergrupper som vektlegges i besøksstrategien og hvor i nasjonalparken det eventuelt skal gjøres spesielle tiltak. Undersøkelsen tyder på at man må vurdere de ulike innfallsportene forskjellig når det kommer til behovet om informasjon, innsats og tiltak alt etter hvordan naturforhold/kulturverdier og bruk er på stedet. Vi understreker det viktige prinsippet om differensiert forvaltning. Kunnskap fra denne studien kan likevel brukes for å tilpasse tiltakene i området til de besøkende sine ønsker og behov gjennom informasjon, tilrettelegging og service. Er målet å opprettholde, begrense eller «flytte» bruken fordi den er i konflikt med verneverdiene, vil kunnskapen også kunne brukes for å predikere hvordan de besøkende responderer på ulike tiltak og styringsmidler. Gjennomgang av de dataene som ble samlet inn gjennom brukerundersøkelsene i Ånderdalen sommeren 2016 bekrefter på mange måter den erfaringsbaserte kunnskapen og de antagelsene som forvaltningen allerede har om området. Det er tilsynelatende ingen store konflikter mellom dagens bruk og verneformålene sett fra de besøkende sitt synspunkt, men utviklingen som ses i økende besøkstall kan bli en utfordring for fremtiden.

4.1 Bruk og brukere

Generell karakteristikk av brukerne i Ånderdalen nasjonalpark som alder og kjønnsfordeling samsvarer godt med funn fra undersøkelser i flere av nasjonalparkene i Norge. Andelen utenlandske besøkende er derimot stor, og det er få norske, spesielt lokale brukere. Nettopp det at Ånderdalen er en nasjonalpark med forholdsvis enkel tilgang i Nord-Norge kan kanskje være en av årsakene til dette. Det er rimelig å anta at nasjonalparkstatus er en stor tiltrekningskraft på utenlandske turister som vil oppleve norsk natur. Samtidig er det svært få hytter i området og liten lokalbefolkning (ca 8000 innbyggere i Senja) som også gjør at det er langt færre nordmenn som besøker Ånderdalen enn i andre nasjonalparker. Dette samsvarer godt med at det også var få som hadde sterk tilknytning til Ånderdalen, i form av å eie bolig eller hytte i kommunene i Senja, og at det var en høy andel førstegangsbesøkende (76 %) til området. Det var også en relativt høy andel (20 %) som ikke følte noe tilknytning til Ånderdalen, men det var også over halvparten som sa de hadde svært sterk tilknytning eller de to tallkategoriene nedenfor (6 og 5) på den 7-delte skalaen. Brukerne av nasjonalparken ser ut til å enten føle sterk tilknytning til området eller ikke føle noen tilknytning overhodet. Brukerne med svært sterk tilknytning kan tenkes i stor grad å være de som er bosatt i kommunene i Senja (kun 18 % av respondentene).

Flertallet av respondentene hadde tidligere vært på flerdagers fot- eller skiturer, hvilket betyr at relativt mange til dels er erfarne friluftslivsutøvere. Rundt halvparten av brukerne var også på flerdagerstur da de besvarte selvregistreringsundersøkelsen, og en noe lavere andel i etterundersøkelsen hadde vært på en eller flere flerdagersturer i området i løpet av det siste år. De fleste overnattet da i telt eller campingvogn/bobil. Dermed ser det ut til at det er fanget opp noen færre besøkende som er på flerdagerstur i etterundersøkelsen. For det meste ser de besøkende i Ånderdalen ut til i stor grad å utøve «tradisjonelle» friluftaktiviteter. Uavhengig av sesong, var fottur den aktiviteten flest oppga at de hadde bedrevet i området siste år og dette var også hovedformålet med turen da kasseundersøkelsen ble besvart. En god del hadde også vært på topptur i barmarks-sesongen (20%), mens ingen hadde vært på topptur vinterstid. Når det gjaldt

andre barmarks-aktiviteter var det relativt mange som hadde drevet med de ulike høstingsaktivitetene fiske, jakt og bærplukking (27 %). Dette gjaldt for 11 % i kasseundersøkelsen og dermed virker bruken å være mer variabel gjennom året, enn kun for sommeren. Samtidig foregår den aller meste av bruken av området i høysesongen sommerstid og generelt sett er aktivitetene da fot- og toppturer.

Ånderdalen nasjonalpark. Foto: Vegard Gundersen

4.2 Ånderdalen som besøksmål

Kun i overkant av halvparten oppga at det var nøye planlagt at de skulle besøke akkurat Ånderdalen og det var en relativt lav andel (27 %) som hadde turen som hovedmål. Dette skiller seg noe ut fra tidligere undersøkelser i andre parker, hvor andelen ofte lå mellom 43 og 59 %. Ånderdalen virker i større grad å være en del av en rundreise, som også blir oppdaget og valgt som turmål underveis på reisen. Ånderdalen ligger på Senja som er et populært turistområde og kjent for sin vakre natur som nok i vel så stor grad kan virke som trekkplaster. Beliggenheten og adkomsten til Ånderdalen-området gjør også området noe mindre tilgjengelig enn en del nasjonalparker som ligger mer i «turistenes allfarvei» i Sør-Norge. Dette gjør at Ånderdalen i svært liten grad er en avstikker som gjøres på vei til et annet sted. Men samtidig er det forholdsvis kort avstand til Ånderdalen nasjonalpark fra parkeringsplass ved Hyttekroa som gir lett tilgang når en først er i området. De fleste besøkende visste at Ånderdalen er vernet som nasjonalpark og synes vernet er positivt. Vernestatusen hadde også relativt stor betydning for at de valgte å besøke området. Dette viser at nasjonalparkstatusen er en viktig faktor for brukerne og at dette er tiltrekkende, da spesielt sett i sammenheng med en høy andel utenlandske besøkende. Vernet i seg selv er avgjørende, men også naturkvaliteter i området er viktig for valg av besøk. Det klart viktigste motivet for å besøke Ånderdalen-området var *naturopplevelse*. Det å *oppleve villmark, dyre- og plantelivet* og se dramatiske landskap, som også henger sammen med naturopplevelse, var også viktig for brukerne.

4.3 Tilrettelegging og preferanser på tur

Undersøkelsen viser i tillegg at Ånderdalen i relativt stor grad blir oppfattet som et villmarksområde av brukerne. Samtidig ønsker brukerne generelt sett tilrettelegging i sitt ideelle turområde. Brukerne er svært positive til merking av stier og at det legges trestokker der stiene går over våt myr. En del av brukerne ønsket seg også mer av dette i Ånderdalen-området. Samtidig som mange er positive til ulike fysiske forvaltningstiltak er det også mange som foretrekker å ikke møte andre mennesker på tur. Dette styrkes videre av at *å føle frihet og fred og ro* var noe av det aller viktigste for de besøkende. Brukerne var generelt fornøyd med tilretteleggingen i området og positive til de foreslåtte fysiske tiltakene i verneområdet (**Figur 38**). Opparbeidet parkeringsplass der turen starter og at det finnes tilgjengelig informasjon om natur, kulturminner og historier om turområdet var brukerne også svært positive til. Dette viser at forvaltningen har en rekke verktøy brukerne stiller seg positive til som kan benyttes for å kanalisere ferdsel og for å ivareta verneverdiene. *Nedlegging av stier for å oppnå større sammenhengende områder uten tilrettelegging stilte brukerne seg mer negative til.* Ferdselsmønsteret i området er også i stor grad preget av sti- og løypebruk, noe som gjør det enklere å «flytte» bruk, dersom den kommer i konflikt med verneverdiene eller brukernes ønsker. Omlegging av stier for å verne sårbar natur er også det tiltaket brukerne er mest positive til.

Det er kun et par tilrettelagte rasteplasser og buer som er åpne for allmennhetens bruk i området i dag, men forvaltningen planlegger flere av disse. Dette er i tråd med at brukerne stilte seg positive til oppsetting av gapahuger/nødbuer på lange ruter og tilrettelagte bålplasser. De besøkende er videre positive til informasjon i form av brosjyrer om naturen og severdighetene i området ved innfallsportene, og flere informasjonstavler ved severdighetene langs stiene. Ved innfallsporten Hyttekroa finnes det i dag informasjonsskilt, noe som er i tråd med hva brukerne ønsker. I undersøkelsen var det i underkant av halvparten som innhentet informasjon om nasjonalparken før besøket sitt, men de besøkende var likevel interessert i informasjon om området også etter ankomst. Dersom respondentene skulle motta mer informasjon fra forvaltningen er det mest foretrukne tidspunktet nemlig på parkeringsplasser/innfallsportene til området. Kart og turforslag er de mest etterspurte temaene, fulgt av informasjon om spesielle attraksjoner. Et kart som viser turstier, skiløyper, buer/hytter som er åpne for allmenheten kan med fordel være lett tilgjengelig for de besøkende og finnes ved innfallsportene. Mange av brukerne er også interessert i informasjon om natur- og kulturverdiene i området. Slik informasjon er viktig for både brukeropplevelsen og for å sikre hensynsfull ferdsel og kan med fordel brukes. Mange av de besøkende ønsker også å vite mer om verneformålet og hva som er tillatt/ikke tillatt innenfor verneområdet.

Det er i dag flere mindre reiselsbedrifter som tilbyr aktiviteter i tilknytning til verneområdet. I selvregistreringsundersøkelsen var det svært få som oppga at de var med på organisert tur. Den lave prosentandelen kan imidlertid skyldes at organiserte følger i mindre grad er tilbøyelige til å stoppe ved selvregistreringskassene. Samtidig ser vi også at økt tilbud om guidete turer ikke er et tiltak som brukerne er spesielt positive til. Tilbudet av tjenester som overnatting, bespisning og guidete turer/aktiviteter i og rundt verneområdet er også begrenset per i dag, og det er også færre av de besøkende som etterspør informasjon om dette, bortsett fra overnatting. Dette kan ha å gjøre med at det er få lokale brukere og hytteeiere i området og at de tilreisende dermed i større grad ønsker et tilbud og informasjon om overnatting. Brukerne er mest negative til *helikopter/flytransport for folk som vil til vanskelig tilgjengelige områder* og til *å tillate idrettsarrangement i parken*. Motoriserte utendørsaktiviteter virker også å være den minst interessante friluftslivsformen, og dette er heller ikke tillatt i verneområdet. Moderne friluftsliv er også mindre interessant for brukerne av området. Ut i fra dataene i denne undersøkelsen bør dette fokuseres på videre og det presiseres at turistvirksomhet bør være skånsom og hensynstakende i forhold til verneformålet. De tiltakene og aktivitetene som utøves i denne forbindelse bør være reversible og ikke medføre økt motorferdsel i området. Dette vil være i tråd med de mål forvaltningen har for friluftslivet i området hvor et naturvennlig og enkelt friluftsliv skal sikres.

4.4 Videre utvikling

De besøkende opplevde til en viss grad forstyrrelser eller negative hendelser, for det meste var det ulike former for slitasje og trengsel som ble påpekt. De fleste brukerne var enten usikre på eller mente at situasjonen var uendret fra tidligere når det gjaldt forhold som støy og forsøpling, og en stor andel mente også at det var mindre forsøpling av området nå enn tidligere. Noen flere mente at slitasje og spesielt antall besøkende hadde økt. Terrengslitasje og erosjon har allerede et fokus i forvaltningen av området i dag og flere tiltak er igangsatt. Brukere opplever likevel fortsatt slitasje og dermed bør utfordringer av økt bruk i relasjon til ulike aktiviteter og type bruk adresseres ytterligere. Utviklingen som ses i økende besøkstall i Ånderdalen kan bli en utfordring for fremtiden, både med tanke på naturverdier, men også besøksopplevelsen. Brukerne søker i stor grad stillhet og ro og ønsker ikke å møte mange andre mennesker på sine turer. Noen synes også at det var for mye folk i noen områder i høysesongen.

I en forvaltningssituasjon kan man på bakgrunn av data innhentet om de besøkende til Ånderdalen nasjonalpark gi råd. Det er viktig at forvaltningstiltak og tilrettelegging ivaretar områdets urørte preg. Profilen til de besøkende viser en klar retning mot enkelt friluftsliv, og de besøkende ønsker å oppleve villmark i stille og rolige omgivelser uten for mange andre besøkende. Tilretteleggingen bør, ut ifra resultatene i denne undersøkelsen, ikke være dominerende, men enkel og naturnær. Jo flere besøkende, jo mer tilrettelegging kan det tenkes at det blir, for å håndtere utfordringene dette medfører. Forvaltningen bør være bevist på at Ånderdalen i svært stor grad oppfattes som et villmarksområde og at det er en høy andel som ønsker liten grad av tilrettelegging. I denne sammenheng kan differensiert forvaltning av nasjonalparken være viktig for at både verneverdiene og brukeropplevelsen blir ivaretatt. Den svært store andelen med førstegangsbesøkende, og også mange utenlandske besøkende, gir noen klare fordeler i forhold til det å tilrettelegge for å kanalisere de besøkende dit man ønsker trafikken. Disse brukergruppene er ikke kjent i området fra før og tar trolig lettere til seg informasjon om turmuligheter. For å kanalisere de besøkende til rundtur eller tur til attraksjoner kan tilretteleggingen være forholdsvis dominerende, f. eks. med gangbaner og kloppegging av partier, så lenge forvaltningen er flink til å forklare hvorfor tiltakene er gjennomført. God informasjon knyttet til sårbare verdier som slitasjesvak vegetasjon, kulturminner, sårbare arter av fugl og tamreindrift og samiske tradisjoner knyttet til dette, kan med fordel gis de besøkende, og vil for mange føre til en bedre brukeropplevelse. Samtidig bør kanaliseringen gi den opplevelsen som de besøkende forventer, knyttet til stillhet og ro i urørte omgivelser. Attraksjoner i Ånderdalen er ifølge de besøkende knyttet til urskogspregget furuskog, myrområder, elver/fosser, samt utsiktspunkt der man kan se større deler av nasjonalparken. En kanalisering kan med fordel utformes slik at de besøkende har mulighet til å finne stille og rolige plasser å være for seg selv langs traseen, og ikke få følelsen av å bli kanalisert i flokk i en rundløype.

Brukerundersøkelsene som er gjennomført sommeren 2016 vil være et viktig referansegrunnlag for å vurdere den framtidige utviklingen i området. Utfordringen i ulike verneområder ligger ofte i å nå en rekke forskjellige vernemål som ikke alltid er kompatible. For Ånderdalens del er det per i dag relativt godt samsvar mellom både nåværende bruk, de besøkendes brukspreferanser og forvaltningsmålene for verneområdet. Den kunnskapen som er oppsummert her vil, sammen kunnskap om blant annet sårbarhet, kulturminner, vegetasjon og reindrift i området, være et godt utgangspunkt for å utvikle en forvaltningsplan og besøks- og forvaltningsstrategi der ulike hensyn ivaretas og balanseres på en god måte.

5 Referanser

- Andersen, O. & Gundersen, V. (2010). Ferdsel og bruk av Rondane. Etterundersøkelse blant besøkende sommeren 2009 - NINA Rapport 599. 39 s.
- Andersen, O. & Gundersen, V. (2016). Brukerundersøkelse i Hallingskarvet. – resultater fra en spørreundersøkelse - NINA Kortrapport 17. 36 s. + vedlegg
- Andersen O., Gundersen V., Wold L.C. & Stange, E. (2014). Monitoring visitors to natural areas in winter time: issues in counter accuracy. *Journal of sustainable tourism*, 22/4, 550-560 pp.
- Andersen, O., Gundersen, V. & L. C. Wold. (2010). Ferdsel i Nordfjella sommeren 2010 - Resultater fra ferdselstelling og brukerundersøkelser – NINA Rapport 703. 60 s.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications.
- Fredman, P., Romlid U., Emmelin L. & Yuan M (2009). Who are the non-compliance? An analysis of non-compliance with on-site monitoring methodology at Fulufjället National Park. Forskningsprogrammet friluftsliv i förändring. Rapport nr. 9.
- Gundersen, V., Andersen, O., Wold, L. C., Nerhoel, I., Fangel, K., Vistad, O. I. & K. R. Båttstad (2013A). Ferdsel i Snøhettaområdet – Del 1. Dokumentasjonsrapport fra 12 spørreundersøkelser – NINA Rapport 933. 101 s.
- Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O. & M. Panzacchi (2013B). Ferdsel i Snøhettaområdet – Sluttrapport. NINA Rapport 932. 70 s.
- Gundersen, V., Nerhoel, I., Wold, L. C. & A. J. Mortensen (2013C). Ferdsel i Snøhettaområdet –Del 2. Fokusområder og lokaliteter- NINA Rapport 934. 133 s.
- Kaxrud Wildberg, K.A. (2010). Bortfallsstudie i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. En test av selvregistreingskasser som metode for registrering av ferdsel i naturområder. Masteroppgave. Ås: INA-UMB. 39. S + vedlegg.
- Vistad, O.I. (1995). I skogen og I skolten – ein analyse av friluftsliv, miljøoppleving, påverknad og forvaltning I Femundsmarka, med jamføringer til Rogen og Långfjället. Dr. Grads-avhandling i geografi, Universitetet i Trondheim.
- Vistad, O.I. & Vorkinn, M. (2012). The wilderness purism construct – experiences for Norway with a simplified version of the purism scale. *Forest Policy and Economics* 39/39-47.
- Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. (2014). Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Vangeralvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. 54 s + vedlegg.
- Vistad, O.I., Selvaag, S. & Wold, L.C. (2017). Bruken og brukarane av Breheimen 2017. Kasse- og etterundersøking – NINA Rapport 1349. 79 s.
- Vorkinn, M (2016). Bruk og brukere i Femundsmarka og Gutulia sommeren 2015. Rapport, fylkesmannen i Hedmark.
- Vorkinn M. & Andersen O. (2010) Besøkende i Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. NINA Lillehammer.
- Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017a). Brukerundersøkelse i Sølen landskapsvernområde – sommeren 2016. NINA rapport 1332.
- Wold, L. C. & Selvaag, S. K. (2017b). Brukerundersøkelse i Fulufjellet nasjonalpark sommeren 2016- NINA rapport 1333. 51 s + vedlegg.
- Wold, L.C., Gundersen V. og Fangel, K. (2014). Å, nå telte han deg også – er det noen vits da? *Tidsskriftet utmark* nr. 1&2 2014. www.utmark.org
- Wold, L. C., Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O. Panzacchi, M., Dokk, J. G. & O. Andersen. (2012). Friluftsliv og turisme i Nordfjella villreinområde - NINA Rapport 850. 37 s.

Vedlegg 1 Selvregistreringskort

Anderdalen
nasjonalpark

Anderdalen nasjonalpark 2016

1) Dato og tidspunkt:

Dag	

Mnd	

Klokkeslett	

2 a) Hvor er du bosatt

Norge (postnr. og sted).....

Utenlands (land)

b) Ditt kjønn og din alder:

1 ☐

Kvinne:år

2 ☐

Mann: år

3 a) Hva er hovedformålet med denne turen? (sett gjerne flere kryss)

1 ☐ Fottur

2 ☐ Fisketur

3 ☐ Jakttur

4 ☐ Sykkeltur

5 ☐ Ridetur

6 ☐ Bær- eller sopptur

7 ☐ f.m. Landbruk

8 ☐ Padle-/rotur

9 ☐ Organisert tur

10 Annet, hva?.....

b) Vennligst tegn ruta du planlegger å gå/har gått, inn på kartet på baksiden av arket

c) Varighet på turen dager/ eller (når dagstur):timer

d) Hvordan har du / skal du ferdes på denne turen? (sett ett kryss)

1 ☐

For det meste langs merkede/tydelige stier/veier

2 ☐

Både på og utenfor merkede/tydelige stier/veier

3 ☐

For det meste utenfor merkede/tydelige stier/veier

d) Er dette kortet fylt ut på tur inn eller ut av området?

1 ☐

På tur inn i området

2 ☐

På tur ut av området

4 a) Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)?.....pers.

b) Er turen en "organisert" tur? (Skoleklasse, speidergruppe, DNT/turklag el. I.)

1 ☐

Nei

2 ☐

Ja, hva slags gruppe?.....

c) Er det barn under 15 år med i reisefølget?

1 ☐

Nei

...

2 ☐

Jaantall barn. Alder på yngste barn erår.

5) Skal du, eller har du, overnatta innenfor området (se kartet) på denne turen?

1 ☐

Nei

2 ☐

Ja. Marker overnattingssted på kartet på baksida.

6) Hvor mange som/vintre har du vært i dette området tidligere?

1 ☐ Ingen 2 ☐ Sommer:..... antall 3 ☐ Vinter:.....antall

7) Hvordan fikk du info om Ånderdalen nasjonalpark? (sett gjerne flere kryss)

1 ☐ Alltid visst om 2 ☐ Bekjente/Venner 3 ☐ Internett/App

4 ☐ Skriftlig media/bøker 5 ☐ Turistinformasjon 6 ☐ SazZa Senja natur og kultursenter

7 ☐ Reiselivsbedrift 8 ☐ Annet, hva?

8) Se nå litt bort fra denne turen. Tenk deg at du skal gjennomføre en tur i et lignende område om sommeren. Tenk deg at området er slik DU helst vil ha det – som om det var ditt "idealområde" for en slik tur. (ring inn ett tall for hver linje)

Ville det være positivt eller negativt for deg:	Svært negativ				Nøy-tralt				Svært positiv
... at det finnes tilrettelagte leirplasser med bålplass, bord og benker, do	1	2	3	4	5	6	7		
... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker der turen slutter/ved parkering	1	2	3	4	5	6	7		
... at det finnes merkede stier i området	1	2	3	4	5	6	7		
... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området	1	2	3	4	5	6	7		
... at det er bruer over bekker eller trestokker til å gå på der stien går over myr	1	2	3	4	5	6	7		
... at det finnes tilgjengelig informasjon om natur, kulturminner og historier om området du går i før du starter turen eller under turen	1	2	3	4	5	6	7		
... at du møter mange andre folk i løpet av turen	1	2	3	4	5	6	7		
... at det er opparbeid parkeringsplass der turen starter	1	2	3	4	5	6	7		

9) For deg som kjenner området fra før, eller er i ferd med å avslutte turen: Hvordan samsvaret området med ditt idealområde?, som svart over? (sett ett kryss)

Svarsvaret absolutt ikke 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Fullt samsvare

10) Hvilke tre ord tenker du på hvis du skal beskrive dette området?

.....

11) Har du andre kommentarer om dette som et sted å besøke?

.....

12) Vi ønsker å sende ut et spørreskjema til et utvalg av dem som har svart på dette skjemaet. Kan du tenke deg å gi ytterligere innspill til framtidig forvaltning av området? Vennligst oppgi i så fall epost-adressen din under. På forhånd takk!

Epost-adresse (BRUK BLOKKORSTAVER)

Ånderdalen Nationalpark 2016

1) Date and time:

Day		Month		Time	

2a) Where do you live (nationality)?
Norway (Post number, and place)
Other country, namely:

b) Your gender and age: 1 Female: years 2 Male: years

3 a) What is your main purpose with this trip? (tick off several if you wish)

1 ☐ Walking 2 ☐ Fishing 3 ☐ Hunting 4 ☐ Bicycling
5 ☐ Horse riding 6 ☐ Berries/mushroom 7 ☐ Herding 8 ☐ Paddling/rowing
9 ☐ Organized trip 10 ☐ Other, what?

b) Please draw your route for this trip on the backside of this paper on the map.

c) Duration of this trip days / or (when day trip): hours

d) How/where do you intend to or have you been walking, biking etc.? (tick off one alternative)

1 ☐ Mostly along marked/distinct paths/roads
2 ☐ Both along and away from marked/distinct paths/roads
3 ☐ Mostly away from marked/distinct paths/roads

e) Is this card filled out when entering or leaving the area?

1 ☐ Entering / starting the trip 2 ☐ Leaving / ending the trip

4a) How many are you all together during this trip/hike (incl. yourself)? pers.

b) Is this trip somehow "organized"? (E.g. school class, group of scouts, guided group, trekking club etc.)

1 ☐ No 2 ☐ Yes, what kind of group?

c) Are there children younger than 15 years in your group?

1 ☐ No 2 ☐ Yes: no. of children. The youngest is years.

5) Will you stay, or have you stayed overnight inside the area (see the map) during this trip?

1 ☐ No
2 ☐ Yes. Please mark where you stayed the night on the map.

6) How many summers/winters have you been in this area earlier?

1 ☐ None 2 ☐ Summer ...times 3 ☐ Winter....times

7) How did you get to know about Stongodden nature reserve? (tick off several, when relevant)

1 ☐ Always known of... 2 ☐ From friends 3 ☐ Written media/books

4 ☐ Tourist information 5 ☐ Sázza Senja nature and culture centre 6 ☐ Internet/ App

7 ☐ Tourism Business 8 ☐ Other, what?.....

8) Independent of this trip in Ånderdalen; imagine that you are going on a trip for several hours in a forest or mountain area, in summertime, and imagine that the area is just the way YOU prefer it to be – your "ideal area" for a trip into nature (circle one number for each line)

Would it be negative or positive for your own enjoyment and satisfaction that:	Very negative	Neu-tral	Very positive				
... there are plain campsites with toilets, firewood, fire rings and bins	1	2	3	4	5	6	7
... you can dispose litter in bins along the way	1	2	3	4	5	6	7
... there are marked trails in the area	1	2	3	4	5	6	7
... trailheads and crossroads are well signposted	1	2	3	4	5	6	7
... boardwalks are provided in wet marshes	1	2	3	4	5	6	7
... there are huts/lodges where food are served and where you can stay overnight in made beds	1	2	3	4	5	6	7
... you meet a lot of other outdoor recreationists during the trip	1	2	3	4	5	6	7
... you can hike for hours without meeting anyone else	1	2	3	4	5	6	7

9) If you have earlier experience with Ånderdalen, or are about to finish your trip: How does the national park correspond to your "ideal area", as answered above? (one tick)

No correspondence 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Full correspondence

10) With three word comes in mind when you want to describe the area?

11) Do you have any other comments about this as a place to visit?

12) We want to send a questionnaire to a sample of those who have visited Ånderdalen this summer. We hope that you are willing to give us additional opinions on the future management of the national park by giving us your email-address below. THANK YOU!

Email-address (USE BLOCK LETTERS):

Vedlegg 2: Etterundersøkelse

Velkommen til undersøkelse om Ånderdalen nasjonalpark!

I sommer besvarte du et kortfattet spørreskjema da du besøkte Ånderdalen Nasjonalpark og du sa deg villig til å svare på flere spørsmål om din bruk av Ånderdalen - her kommer de! Dine svar er viktige for den framtidige forvaltningen og bruken av området/ene. Vi håper du vil ta deg tid til å besvare hele undersøkelsen og er veldig takknemlig for ditt bidrag!

Hvilken tilknytning har du til Ånderdalen Nasjonalpark?

- (1) ☐ Jeg er permanent bosatt i nærheten av Ånderdalen Nasjonalpark (dvs. innenfor Tranøy, Torsken, Lenvik eller Berg kommune)
- (2) ☐ Jeg eier/har tilgang til hytte/fritidsbolig/seter i nærheten av Ånderdalen Nasjonalpark (dvs. innenfor Tranøy, Torsken, Lenvik eller Berg kommune)
- (3) ☐ Jeg er tilreisende/utenlandsk (dvs. jeg er permanent bosatt UTENFOR Tranøy, Torsken, Lenvik eller Berg kommune, og har heller ikke tilgang til hytte/fritidsbolig/seter i de nevnte kommunene)

BESØK I ÅNDERDALEN NASJONALPARK SISTE ÅR

Besøkte du Ånderdalen Nasjonalpark en eller flere ganger siste år?

- (1) ☐ En gang
- (2) ☐ Flere ganger

Var du på...

- (1) ☐ Dagstur(er)
- (2) ☐ Flerdagerstur(er)
- (3) ☐ Både dagstur(er) og flerdagerstur(er)

Hva slags type tur(er) var flerdagersturen(e)?

- (1) ☐ En sammenhengende tur med ulike overnattingssteder
- (2) ☐ En tur der jeg overnattet på ett sted og gikk dagsturer fra dette stedet
- (3) ☐ En tur der jeg tok dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål

Hvor mange dager var du i Ånderdalen Nasjonalpark i løpet av det siste året...

...i vintersesongen: jul-påske? _____

...i vårsesongen: etter påske (t.o.m. mai)? _____

...i sommer/høstsesongen: juni-september? _____

...senhøstes: oktober-jul? _____

Hvor mange dager varte den lengste turen din i Ånderdalen Nasjonalpark siste år? (vi sikter her til turer til fots/på ski/sykkel osv.)

Hvordan inngikk besøket i Ånderdalen Nasjonalpark i den turen du var på?

- (1) ☐ Det var hovedmålet med turen
- (2) ☐ Det var en del av en rundreise
- (3) ☐ Det var en avstikker på vei til/fra et annet sted

Når bestemte du deg for å besøke Ånderdalen Nasjonalpark?

- (1) ☐ Mer enn 3 måneder før jeg dro hjemmefra
 (2) ☐ 1-3 måneder før jeg dro hjemmefra
 (3) ☐ Mindre enn en måned før jeg dro hjemmefra
 (4) ☐ Underveis på turen

Hva slags transportmiddel brukte du for å komme til Ånderdalen Nasjonalpark?

- (1) ☐ Personbil
 (2) ☐ Offentlig transport
 (3) ☐ Bobil
 (4) ☐ Annet, hva? _____

Det er mange innfallsporter til Ånderdalen Nasjonalpark. Oppgi ca. antall ganger du har gått inn eller ut fra disse i løpet av siste år.

1. Gjeska _____
2. Bumannsvatnet/Kaperdalen _____
3. Hyttekroa _____
4. Gammelseter _____
5. Jøvika _____
6. Olaheimen _____
7. Selfjordbotn _____
8. Kvænbukta _____

Andre innfallsporter, hvilke (+ antall ganger brukt)?

Har du besøkt Ånderdalen Nasjonalpark tidligere år?

- (1) ☐ Nei, aldri.
- (2) ☐ Ja, antall somre: _____
- (3) ☐ Ja, antall vintre: _____

Hvilket år besøkte du Ånderdalen Nasjonalpark første gang?**AKTIVITETER/BRUK****Hva var hovedformålet/hvilke aktiviteter utøvde du i Ånderdalen Nasjonalpark siste år?**
Barmarksaktiviteter

- (1) ☐ Fottur
- (2) ☐ Topptur til fots
- (3) ☐ El-sykkeltur langs vei
- (22) ☐ El-sykkeltur sti/terreng
- (4) ☐ Sykkeltur langs vei (ikke el-sykkel)
- (5) ☐ Sti/terrengsykling (ikke el-sykkel)
- (21) ☐ Klatring
- (6) ☐ Bade
- (28) ☐ Padle/rotur
- (8) ☐ Ridetur
- (9) ☐ Fisketur
- (20) ☐ Jakt
- (10) ☐ Bærplukking
- (11) ☐ Sopplukking
- (12) ☐ Oppleve kulturminner
- (13) ☐ Se geologiske formasjoner
- (14) ☐ Trene/jogge/løpe
- (23) ☐ Brevandring
- (24) ☐ Grottetur/grottevandring
- (29) ☐ Landbruksrelatert aktivitet (f.eks. tilsyn m/beitedyr e.l.)
- (19) ☐ Annet, hva? _____

Vinteraktiviteter

- (1) ☐ Skitur i oppkjørte spor
- (2) ☐ Skitur langs merket/kvistet løype
- (3) ☐ Skitur utenfor løype/kvisting
- (4) ☐ Topptur/frikjøring på ski/snowboard
- (5) ☐ Trugetur
- (6) ☐ Hundekjøring
- (7) ☐ Isfiske/pilking
- (13) ☐ Isklatring
- (8) ☐ Isbading
- (9) ☐ Fatbike-sykling
- (10) ☐ Kiting (på ski/snowboard)
- (12) ☐ Vinterjakt
- (11) ☐ Annet, hva? _____

Sesonguavhengige aktiviteter

- (3) ☐ Geocaching
- (4) ☐ Fotografering

- (5) ☐ Se på dyreliv/planteliv
 (6) ☐ Fuglekikking
 (7) ☐ Jobb (utenom landbruk)
 (8) ☐ Renn/ritt/løp/konkurranse
 (11) ☐ Festival/konsert
 (10) ☐ Annet, hva

Hvor viktig var følgende forhold for at du valgte å besøke Ånderdalen nasjonalpark siste år?

	1 Ikke viktig i det hele tatt	2	3	4	5	6	7 Svært viktig
Å kunne gå på langtur	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Fysisk utfordring	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Oppleve villmark	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Se dramatiske landskap	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Være alene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Fred og ro	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Naturopplevelse	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Oppleve naturens mystikk og magi	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Oppleve bruks- og kulturhistorien i området	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Oppleve dyre-/plantelivet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Å føle frihet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Anbefalt av andre	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Føle at storbyen er langt unna	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Jeg har en tilhørighet til området	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Privatlivets fred og nære relasjoner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Sti-nettet i området	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Hyttenettet til Turistforeningen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
At området er spesielt egnet for å kunne drive med en bestemt aktivitet (f.eks. jakt, fotturer osv.)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐

Var det andre forhold som var spesielt viktige for deg kan du skrive dem her:

OVERNATTING

Overnattet du i eller i nærheten av verneområdet i forbindelse med besøket/besøkene dine det siste året?

- (1) ☐ Ja
 (2) ☐ Nei

Hvor mange netter overnattet du i eller i nærheten av verneområdet, i forbindelse med besøkene/besøket ditt i Ånderdalen Nasjonalpark?

	Antall net- ter	Hvor?
Hotell/pensjonat/fjellstue	<hr/>	<hr/>
Turisthytte (der du betaler for å overnatte)	<hr/>	<hr/>
Fjellstyre/almenningshytte e.l. der du betaler for å overnatte	<hr/>	<hr/>
Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du betaler for å overnatte	<hr/>	<hr/>
Tilrettelagt plass for campingvogn/bobil/telt der du ikke betaler for å overnatte	<hr/>	<hr/>
Telt/lavvo/åpen himmel utenom tilrettelagt plass	<hr/>	<hr/>
Åpen koie/bu (der du ikke betaler for å overnatte)	<hr/>	<hr/>
Egen/privat hytte/seter (der du ikke betaler for å overnatte)	<hr/>	<hr/>
Privat hos bekjente/familie e.l. (der du ikke betaler for å overnatte)	<hr/>	<hr/>
Annet	<hr/>	<hr/>

INFORMASJON og BRUK AV SOSIALE MEDIER

Skaffet du deg informasjon om Ånderdalen Nasjonalpark før besøket/besøkene siste år?

- (1) ☐ Ja
 (2) ☐ Nei

Hvordan fikk du informasjon om Ånderdalen Nasjonalpark i forbindelse med besøket/besøkene dine siste år?

- (1) ☐ Bekjente/venner/familie
 (2) ☐ Reisehåndbøker
 (13) ☐ Brosjyrer
 (12) ☐ Andre skriftlig media
 (3) ☐ Facebook
 (14) ☐ Andre sosiale media, hvilke? _____
 (4) ☐ App

- (11) ☐ Internett ellers
- (5) ☐ Turistinformasjon
- (6) ☐ Nasjonalparksenter
- (7) ☐ Informasjonstavler
- (10) ☐ Annet hva? _____

Hvor lett var det å finne den informasjonen du ønsket?

- (1) ☐ 1 Svært vanskelig
- (2) ☐ 2
- (3) ☐ 3
- (4) ☐ 4
- (5) ☐ 5
- (6) ☐ 6
- (7) ☐ 7 Svært lett

Dersom forvaltningsmyndigheten for Ånderdalen Nasjonalpark skulle gi mer informasjon om området, når/hvor ville du helst hatt denne informasjonen?

- (1) ☐ Før avreise hjemmefra
- (2) ☐ Underveis fra bostedet til Ånderdalen Nasjonalpark
- (3) ☐ På parkeringsplasser/innfallsporter til Ånderdalen Nasjonalpark
- (4) ☐ Inne i selve området

Hva slags informasjon er interessant for deg å innhente om Ånderdalen Nasjonalpark?

- (1) ☐ Turforslag
- (2) ☐ Tilbud av guidete/tilrettelagte turer/aktiviteter
- (3) ☐ Overnattingsmuligheter/tilbud
- (4) ☐ Besisningsmuligheter/tilbud
- (5) ☐ Biologi/botanikk/geologi
- (6) ☐ Kulturhistorie
- (7) ☐ Om verneformålet og hva som er tillatt/ikke tillatt innenfor verneområdet
- (8) ☐ Adkomstmuligheter
- (9) ☐ Landskapet: terreng og fremkommelighet
- (10) ☐ Spesielle attraksjoner (topper, utkikkspunkt, fosser, kulturminner etc.)
- (11) ☐ Kart
- (14) ☐ Mobildekningen i området
- (12) ☐ Annet, hva? _____
- (13) ☐ Jeg er ikke interessert i noen form for informasjon

På hvilke måter foretrekker du å innhente denne informasjon?

- (1) ☐ Bekjente/venner/familie
- (2) ☐ Reisehåndbok
- (3) ☐ Brosjyrer i selvbetjeningsautomater ved innfallsporter
- (4) ☐ Brosjyrer på overnattingssteder/turisthytter
- (17) ☐ Andre skriftlige media
- (5) ☐ Turistinformasjon/informasjonssenter
- (6) ☐ Nasjonalparksenter
- (7) ☐ Facebook
- (18) ☐ Andre sosiale medier, hvilke? _____
- (8) ☐ App
- (9) ☐ Internett ellers

- (10) ☐ Informasjonstavler ved innfallsporter
- (11) ☐ Muntlig informasjon fra naturoppsyn/forvaltningsmyndighet ved innfallsport/parkeringsplass
- (12) ☐ Muntlig informasjon fra naturoppsyn/forvaltningsmyndighet som du møter ute i området
- (13) ☐ På guidete turer i regi av naturoppsyn/forvaltningsmyndighet
- (14) ☐ Annet, hva? _____
- (15) ☐ Jeg er ikke interessert i noen form for informasjon

Delte du dine opplevelser i Ånderdalen Nasjonalpark via sosiale media?

- (1) ☐ Nei
- (2) ☐ Ja, en sjelden gang
- (3) ☐ Ja, jevnlig
- (4) ☐ Ja, daglig
- (5) ☐ Ja, flere ganger om dagen

Hva delte du via sosiale medier?

- (1) ☐ Foto
- (2) ☐ Video
- (3) ☐ Tekst (mer enn bildetekst)

ÅNDERDALEN NASJONALPARK

Visste du at Ånderdalen var vernet som nasjonalpark før du besøkte området siste år?

- (1) ☐ Ja
- (2) ☐ Nei

Synes du det er positivt eller negativt at Ånderdalen Nasjonalpark er vernet som nasjonalpark?

- (1) ☐ 1 Svært negativt
- (2) ☐ 2
- (3) ☐ 3
- (4) ☐ 4
- (5) ☐ 5
- (6) ☐ 6
- (7) ☐ 7 Svært positivt

Oppfatter du Ånderdalen Nasjonalpark som et villmarksområde?

- (1) ☐ Nei, ikke i det hele tatt
- (2) ☐ Ja, deler av området
- (3) ☐ Ja, hele området

Var det nøye planlagt at det var Ånderdalen Nasjonalpark du skulle besøke eller kunne du like gjerne ha besøkt et annet naturområde?

- (1) ☐ Det var nøye planlagt at jeg skulle besøke dette området
- (2) ☐ Jeg kunne like gjerne ha besøkt en annet naturområde

Har du besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet i 2016?

- (1) ☐ Nei
- (2) ☐ Ja i Norge, hvilke? _____
- (3) ☐ Ja i utlandet

Har du besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet tidligere år (før 2016)?

- (1) ☐ Nei
- (2) ☐ Ja i Norge - hvilke? _____
- (3) ☐ Ja i utlandet

Det at Ånderdalen Nasjonalpark er vernet som nasjonalpark, påvirket det valget om å komme hit?

- (1) ☐ 1 Ikke i det hele tatt
- (2) ☐ 2
- (3) ☐ 3
- (4) ☐ 4
- (5) ☐ 5
- (6) ☐ 6
- (7) ☐ 7 I svært stor grad

FORSTYRRELSER**Opplevde du noe du synes var negativt eller forstyrrende da du besøkte Ånderdalen Nasjonalpark siste år (for eksempel søppel, slitasje, støy, mengde folk, ufin oppførsel e.l.)?**

- (1) ☐ Nei
- (2) ☐ Ja, hva? _____

Hvor opplevde du eventuelt dette? (navn på sted/er)

Du som har besøkt Ånderdalen Nasjonalpark tidligere, mener du at følgende forhold har endret seg?

Reduksjon Som før Økning Vet ikke/ikke relevant

- Antall brukere (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐
- Slitasje (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐
- Forsøpling (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐
- Støy (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐

Hvor enig eller uenig er du i disse utsagnene, når det gjelder situasjonen i Ånderdalen Nasjonalpark?

1 Helt uenig 2 3 4 5 6 7 Helt enig Vet ikke

- Det er greit at stiene også kan brukes av syklistene (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐ (5) ☐ (6) ☐ (7) ☐ (8) ☐
- Det er greit at stiene også kan brukes til ridning (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐ (5) ☐ (6) ☐ (7) ☐ (8) ☐
- Det er for mye folk i noen områder i høysesongen (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐ (5) ☐ (6) ☐ (7) ☐ (8) ☐
- Det er enkelt å finne områder der du kan være for deg selv (1) ☐ (2) ☐ (3) ☐ (4) ☐ (5) ☐ (6) ☐ (7) ☐ (8) ☐

TERRENGBRUK**Hvordan ferdes du på turen/turene du hadde i Ånderdalen Nasjonalpark siste år?**

- (1) ☐ For det meste langs merkede/tydelige stier/veier
- (2) ☐ Både på og utenfor merkede/tydeligere stier/veier
- (3) ☐ For det meste utenfor merkede/tydelige stier/veier

Nedenfor er det listet opp en rekke påstander om bruk av sti og terreng. Hvor enig/uenig er du i disse?

1 Helt uenig 2 3 4 5 6 7 Helt enig Vet ikke

Det føles tryggere å gå på sti enn utenfor i terrenget	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐
Jeg tar korteste vei uavhengig av om det er på eller utenfor sti	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐
Det er lettere/mer komfortabelt å gå på sti enn utenfor	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐
Jeg foretrekker å gå langs sti for da slipper jeg å planlegge	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐
Jeg vet ikke om det er lov å gå utenfor stien, derfor går jeg på den	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐
Det sliter mindre på naturen å gå utenfor sti	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐
Det er spesielt trivelig å gå langs en sti fremfor i terrenget	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐

FORVALTNING

Hvor fornøyd var du alt i alt med tilretteleggingen for friluftsliv i Ånderdalen Nasjonalpark?

- (1) ☐ 1 Svært misfornøyd
 (2) ☐ 2
 (3) ☐ 3
 (4) ☐ 4
 (5) ☐ 5
 (6) ☐ 6
 (7) ☐ 7 Svært fornøyd
 (8) ☐ Vet ikke

Er det ting du mener burde forbedres når det gjelder tilretteleggingen for friluftsliv?

- (1) ☐ Nei
 (2) ☐ Ja, følgende burde forbedres: _____

Hvordan ville du som bruker/besøkende stille deg til følgende fysiske tiltak i Ånderdalen Nasjonalpark?

	1 Svært negativ	2	3	4 Nøytral	5	6	7 Svært positiv
Oppsetting av flere skilt som viser avstander	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Oppsetting av flere informasjonstavler ved severdigheter langs stiene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Brosjyrer om naturen og severdighetene i området ved innfallsportene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Tydeligere/bedre merking av eksisterende stier	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Merking av flere stier	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Gangbaner av tømmer/planker/steinheller legges ut i bløte partier på stiene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Oppsett av gapahuker/nødbuer på lange ruter	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Etablering av tilrettelagte bålplasser/framkjøring av ved	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Omlegging av enkelte stier for å beskytte sårbar natur (f.eks. vegetasjon)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐

	1 Svært negativ	2	3	4 Nøytral	5	6	7 Svært positiv
Nedlegging av enkelte stier for å oppnå større sammenhengende områder uten tilrettelegging	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Klopper/bruer over elver/bekker som er vanskelige å krysse	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Etablering av korte, godt tilrettelagte stier/smale veier til attraksjoner (f.eks. til utkikkspunkt, fuglekikketårn, fossefall etc.)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐

Hvordan ville du som bruker/besøkende stille deg til videre utvikling av følgende tilbud i og rundt Ånderdalen Nasjonalpark?

	1 Svært negativ	2	3	4 Nøytral	5	6	7 Svært positiv
Økt standard og pris på overnattingssteder i tilknytning til Ånderdalen Nasjonalpark	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Flere tilbud om servering/salg av lokal mat	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Tilrettelegging av enkle teltplasser innenfor verneområdet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Tilrettelegging av plasser for å parkere campingvogn i nærheten av Ånderdalen Nasjonalpark	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Guidede turer der du betaler for å være med	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Tillatelse til transport med helikopter/fly for folk som vil til vanskelig tilgjengelige fjelltopper/områder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Offentlig transporttilbud som tar deg til innfallsporene til verneområdet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐
Tillatelse til idrettsarrangement i verneområdene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐

OM DEG

Hvor sterkt knyttet føler du deg til Ånderdalen Nasjonalpark?

- (1) ☐ 1 Ingen spesiell tilknytning
 (2) ☐ 2
 (3) ☐ 3
 (4) ☐ 4
 (5) ☐ 5
 (7) ☐ 6
 (6) ☐ 7 Svært sterkt knyttet til

Hvor mange ganger (i løpet av hele livet) har du vært på en flerdagers fot- eller skitur? (med flerdagers mener vi en lengre, sammenhengende tur der du overnatter underveis)

- (1) ☐ Aldri
 (2) ☐ 1 gang
 (3) ☐ 2-5 ganger
 (4) ☐ 6-10 ganger
 (5) ☐ 11-20 ganger
 (6) ☐ Mer enn 20 ganger

Hvor interessert er du i ulike former for friluftsliv?

	Ikke inter- essert	Litt inter- essert	Interes- sert	Svært inter- essert
Tradisjonelt høstingsfriluftsliv (matauk er et viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopp-lukking)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Turfriluftsliv (turer til fots og/eller på ski)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Moderne friluftsliv (aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr eks. ter-rengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Motoriserte utendørsaktiviteter (eks. båtsport, snøscooterkjøring)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐

Hvor er du bosatt?

Land: _____

Postnummer hvis Norge: _____

Bor du i...

- (1) ☐ Storby med flere enn 200 000 innbyggere (inkludert forsteder)
- (2) ☐ Mellomstor by (20 000-200 000 innbyggere)
- (3) ☐ Tettsted/mindre by (2 000 - 20 000 innbyggere)
- (4) ☐ Mindre sted (2 000 eller færre innbyggere)
- (5) ☐ Spredtbygd strøk

Alder?**Er du?**

- (1) ☐ Kvinne
- (2) ☐ Mann

Hva er din høyeste fullførte utdanning?

- (1) ☐ Grunnskole
- (2) ☐ Videregående skole
- (3) ☐ Høgskole/universitet 1-3 år
- (4) ☐ Høgskole/universitet 4 år eller mer

Tusen takk for din besvarelse!

Vedlegg 3

Negative/forstyrrende opplevelser	Hvor de negative/forstyrrende opplevelsene fant sted
Eindige Fischer die nicht freundlich waren	Ab der hälfte des Parks(Neue Rute führt Lings un den See, aber auf allen Karten im Park ist es noch die rechte Seite. Markierungen auf dem weg sind schlecht zu finden(ab der halfte des Parks)
enkelte steder kunne trestiene over myrene være bedre vedlikeholdt	Første del av stien fra hyttekroa
Mengde folk,slitasje	
Müll an Feuerplätzen am Fluss, zerstörte Bohlenwege	Ik park am Eminem See
Noe søppel	På sørsiden av det gamle vadestedet, der lå det en del økbokser igjen etter noen andre, jeg plukket med meg søpla når jeg forlot, slik at andre ikke skulle få en slik opplevelse
Schlechte Beschilderung	
Slitasje	Vid Ändervatnet vad det ganska slitet ovanför den öppna bun (vilket var en av orsakerna till att vi sov inne - vi ville undvika att slita på marken) Sedan var stigarna ganska blöta norr om Ändervatnet, vilket ju leder slitasje - lite mer klopp eller omdragning på torrare marker skulle minska slitasjet här.
Slitasje	
slitasje på stien fra hyttekroa	Første del av stien fra hyttekroa
slitasje på stien fra hyttekroa	
Sure damer som klagde på at stien opp fra Hyttekroa var full av røtter o.l de kunne snuble i.	På stien noen 100 meter på tur inn i parken.
Müll an Feuerplätzen am Fluss, zerstörte Bohlenwege	Ik park am Eminem See
Uvitende unger som sparket fin matopplevelser i fillebiter	Ändervatnet
Overnattingssted alltid opptatt, og da er det noe vanskelig å lage seg mat ved felles bord, kan oppleves at andre blir forstyrret hvis dem er gått til ro for natten.	
Det begynner å bli folketrengsel- og dermed mindre trivelig. Det er ikke så fredfullt som før så man ser nå etter andre steder å trekke seg lenger bort. Lyngen og marken i område er hardtrakkert. Alt er velbrukt. Folk viser en flott oppførsel og store hensyn til naturen.	

Vedlegg 4

Forslag til forbedringer når det gjelder tilretteleggingen for friluftsliv
Availability of detailed terrain map for planning wild camping in the NP
Bedre merking enkelte steder
Bedre mobildekning for å lettere kunne kjøpe fiskekort
English translation ??
Enklere og rimeligere fiskekortmulighet.
Et universelt utformet besøkspunkt hadde vært topp!
eventuell noch mehr Holzbohlen in den Feuchtgebiete
Forbedre deler av stien, (grus?) slik at folk ikke går opp nye stier og øker slitasjen på området rundt stien
Forbedre plankestien.Fylle på slitasjen på stien.Drenere der det er vått og myr.holde veen mer tørr.
Informere om at det ikke er greit å kaste søppel i naturen.
it would be great if there was a sign telling us that one can walk anywhere in the park, that you don't have to follow the trail
Kloppstiene
Lite mer klopp för att minska slitasjet på stigarna
mer klopper over myrene
More signs
Plankestier i de våte/slitte områdene
Wanderplan
Wegebeschilderung und Markierung der Wege
weniger Wege, mehr kleine Pfade

Norsk institutt for naturforskning (NINA) er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen naturforskning. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger.

NINAs primære aktivitet er å drive anvendt forskning. Stikkord for forskningen er kvalitet og relevans, samarbeid med andre institusjoner, tverrfaglighet og økosystemtilnærming. Offentlig forvaltning, næringsliv og industri samt Norges forskningsråd og EU er blant NINAs oppdragsgivere og finansieringskilder.

Virksomheten er hovedsakelig rettet mot forskning på natur og samfunn, og NINA leverer et bredt spekter av tjenester gjennom forskningsprosjekter, miljøovervåking, utredninger og rådgiving.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-3092-6

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Sluppen, 7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Hogskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger